

Program stability Slovenskeje republike na roky 2012 až 2015

april 2012

OBSAH

ÚVOD	6
I. RÁMCE A CIELE HOSPODÁRSKEJ POLITIKY	8
I.1. Fiškálna politika	8
I.2. Menová politika	8
I.3. Štrukturálne politiky	8
I.4. Slovensko v procedúre nadmerného deficitu	9
II. EKONOMICKÝ VÝHLAD A PREDPOKLADY	10
II.1. Vonkajšie prostredie	10
II.2. Ekonomický vývoj na Slovensku v roku 2011	12
II.3. Strednodobá prognóza vývoja ekonomiky	15
II.4. Cyklický vývoj ekonomiky	19
II.5. Porovnanie prognóz MF SR s prognózami ostatných inštitúcií	20
III. POZÍCIA VEREJNÝCH FINANCIÍ	21
III.1. Ciele a stratégia politiky	21
III.2. Vývoj salda verejnej správy v roku 2011 a vplyv na rozpočet v roku 2012	23
III.2.1. Saldo verejnej správy v roku 2011	23
III.2.2. Rozpočet verejnej správy na rok 2012 a prijaté opatrenia	25
III.2.3. Aktuálny vývoj v roku 2012	27
III.3. Strednodobý rozpočtový výhľad	28
III.3.1. Scenár za predpokladu nezmenených politík	28
III.3.2. Popis a kvantifikácia opatrení na dosiahnutie fiškálnych cieľov	29
III.4. Štrukturálna bilancia, fiškálna pozícia, fiškálny impulz	31
III.5. Úroveň a vývoj verejného dlhu	37
IV. ANALÝZY CITLIVOSTI A POROVNANIE S PREDCHÁDZAJÚCOU AKTUALIZÁCIOU	39
IV.1. Rizikové scenáre vývoja	39
IV.2. Porovnanie s predchádzajúcou aktualizáciou	41
V. UDRŽATEĽNOSŤ VEREJNÝCH FINANCIÍ	42
V.1. Stratégia politiky	42
V.2. Dlhodobé rozpočtové výhľady v kontexte starnutia obyvateľstva	42
VI. KVALITA VEREJNÝCH FINANCIÍ	47
VI.1. Vývoj na strane príjmov	47
VI.2. Vývoj na strane výdavkov	49
VII. INŠTITUCIONÁLNE ASPEKTY VEREJNÝCH FINANCIÍ	52
VII.1. Reforma rozpočtového rámca	52
PRÍLOHY	55

ZOZNAM BOXOV

BOX 1 – Vplyv rozpočtovej konsolidácie	17
BOX 2 – Uplatnenie ustanovení zákona o rozpočtovej zodpovednosti pri aktuálnej prognóze dlhu.....	23
BOX 3 – Zostavovanie scenára za predpokladu nezmenených hospodárskych politík	27
BOX 4 – Výpočet výdavkového benchmarku a agregátu výdavkov očisteného o príjmové opatrenia.....	35
BOX 5 – Prečo dlhodobé náklady starnutia narastajú?	45
BOX 6 – Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti	46
BOX 7 – Odporúčania EK v oblasti daní.....	47
BOX 8 – Hlavné dôvody poklesu podielu daní a odvodov na HDP a zmeny štruktúry daní od roku 2004 ...	48
BOX 9 – Medzinárodné porovnanie verejných výdavkov	50
BOX 10 – Hranice hrubého dlhu VS na HDP so sankčnými mechanizmami v rokoch 2012 – 2017	52

ZOZNAM TABULIEK

TAB 1 – Reakcia vlády SR na odporúčania Rady EÚ	9
TAB 2 – Predpoklady vonkajšieho prostredia pre februárovú prognózu	11
TAB 3 – Prognóza vybraných indikátorov vývoja ekonomiky SR pre východiská rozpočtu pre rok 2013.....	15
TAB 4 – Príspevky výrobných faktorov k rastu potenciálneho produktu	19
TAB 5 – Vývoj produkčnej medzery	20
TAB 6 – Porovnanie prognóz MF SR a ostatných inštitúcií	20
TAB 7 – Výpočet konsolidačného úsilia a prognóza hrubého dlhu VS v rokoch 2010 až 2015.....	21
TAB 8 – Potreba fiškálnych opatrení oproti scenáru bez zmien politík	22
TAB 9 – Saldo verejnej správy v roku 2011	24
TAB 10 – Prehľad prijatých opatrení na rok 2012.....	25
TAB 11 – Bilancia verejnej správy – scenár bez zmien politík v rokoch 2013 – 2015	28
TAB 12 – Porovnanie scenára bez zmien politík s cieľovými hodnotami.....	29
TAB 13 – Opatrenia zapracované do návrhu východísk rozpočtu VS 2013 – 2015	30
TAB 14 – Bilancia verejnej správy – Východiská rozpočtu VS 2013 – 2015	30
TAB 15 – Porovnanie údajov z východísk RVS s cieľovými hodnotami.....	31
TAB 16 – Konsolidačné úsilie vlády v rokoch 2010 až 2015	32
TAB 17 – Porovnanie vývoja očistených výdavkov s výdavkovým benchmarkom	34
TAB 18 – Fiškálny impulz	36
TAB 19 – Vývoj dlhu verejnej správy v rokoch 2010 až 2015.....	37
TAB 20 – Vplyv ručenia SR v EFSF na maastrichtský dlh.....	38
TAB 21 – Zosúladenie dlhu a deficitu	38
TAB 22 – Scenár 1 – Predpoklad externých predpokladov podľa EK	39
TAB 23 – Scenár 2 – Zrýchlenie rastu zahraničného dopytu o 1 p. b. v roku 2012	40
TAB 24 – Scenár 3 – Pokles nominálnej spotreby vlády o 1 p.b. v roku 2012.....	40
TAB 25 – Scenár 4 – Rast krátkodobých a dlhodobých úrokových sadzieb o 1 p. b.....	41
TAB 26 – Porovnanie predchádzajúcej a aktualizovanej prognózy	41
TAB 27 – Zmena príjmov a výdavkov verejnej správy vplyvom demografických zmien	43
TAB 28 – Indikátory udržateľnosti.....	44
TAB 29 – Porovnanie indikátorov udržateľnosti.....	46

ZOZNAM GRAFOV

GRAF 1 – Index cien potravinárskych komodít FAO a index cien potravín v SR	12
GRAF 2 – Ropa BRENT a vývoj kurzu eura	12
GRAF 3 – HDP, očistený o sezónne a jednorazové efekty	13
GRAF 4 – Príspevky k medzoročnému rastu HDP v 2011	13
GRAF 5 – Úvery v ekonomike a úvery podnikom	13
GRAF 6 – Aktualizovaný medzikvartálny rast zamestnanosti v privátnom sektore a HDP.....	13
GRAF 7 – Štruktúra vývoja zamestnanosti podľa vybraných sektorov	14
GRAF 8 – Miera nezamestnanosti, sezónne očistená.....	14
GRAF 9 – Externé nerovnováhy – zložky salda BÚ PB.....	15
GRAF 10 – Štruktúra spotrebiteľskej inflácie	15

GRAF 11 – Príspevky k rastom HDP v rokoch 2010-2015	16
GRAF 12 – Príspevky k rastom tvorby hrubého fixného kapitálu.....	16
GRAF 13 – Externé nerovnováhy – zložky salda BÚ PB.....	19
GRAF 14 – Štruktúra spotrebiteľskej inflácie	19
GRAF 15 – Príspevky výrobných faktorov k rastu potenciálneho produktu	19
GRAF 16 – Vývoj produkčnej medzery.....	20
GRAF 17 – Konsolidačné úsilie vlády v rokoch 2010 až 2015	34
GRAF 18 – Fiškálny impulz	36
GRAF 19 – Príspevky faktorov k zmene hrubého dlhu verejnej správy.....	38
GRAF 20 – Vývoj podielu daní na HDP	48
GRAF 21 – Vývoj podielu daní z hľadiska ich vplyvu na ekonomický rast.....	48
GRAF 22 – Dlhový strop na základe ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti v SR	53

Vyhlásenie vlády SR

Vláda SR sa hlási k záväzkom vyplývajúcim z členstva Slovenska v Európskej únii a eurozóne. Predložený Program stability Slovenskej republiky na roky 2012 až 2015 vypracovala vláda, ktorej mandát skončil 4. apríla 2012. V ten istý deň bola vymenovaná nová vláda SR, s povinnosťou predložiť do 30 dní Národnej rade SR svoje programové vyhlásenie a požiadať ju o vyslovenie dôvery. Programové vyhlásenie vlády ponúka na dosiahnutie cieľov, s ktorými sa stotožňuje, principiálne odlišné nástroje. Dôležitá je kontinuita v oblasti výziev, ktorým Slovensko čelí, a ktorým je potrebné sa venovať. Nová slovenská vláda sa však nestotožňuje v plnom rozsahu s opatreniami prijatými v minulosti a ich hodnotením. V súlade s rozhodnutím rady ministrov - Ecofin predkladá vláda v stanovenom termíne do 30. apríla 2012 program stability. Zaväzuje sa doplniť program stability v čo najkratšom čase o ďalšie opatrenia, ktoré budú v súlade s programovým vyhlásením novej vlády.

ÚVOD

Členské krajiny eurozóny sú povinné každoročne pripravovať programy stability, ostatné štáty Európskej únie pripravujú konvergenčné programy. Tvorba programov stability a konvergenčných programov predstavuje súčasť Paktu stability a rastu, a po schválení národnými vládami sú predkladané Európskej komisii a Rade EÚ. Cieľom programov je prezentovať v strednodobom horizonte vývoj fiškálnej pozície, predpokladaný vývoj ekonomiky a popis opatrení rozpočtovej a hospodárskej politiky na dosiahnutie cieľov programu. Slovensko predkladá svoj štvrtý program stability, ktorý je aktualizáciou programu stability z apríla 2011.

Program stability sa predkladá Európskej komisii v rámci tzv. „európskeho semestra“, ktorého cieľom je lepšia koordinácia rozpočtovej politiky a štrukturálnych politík, zohľadňujúc pravidlá Paktu stability a rastu a stratégie Európa 2020. Celý proces začal publikovaním Annual Growth Survey na rok 2012, v ktorej Európska komisia načrtla päť hlavných priorít, medzi ktorými je aj konsolidácia verejných financií za súčasnej minimalizácie negatívnych vplyvov na ekonomický rast. Odporúčaniami v prioritných oblastiach by sa mali riadiť členské krajiny pri tvorbe programov stability a národných programov reforiem.

Po vstupe Slovenska do eurozóny sa základné ciele vlády SR v oblasti makroekonomických politík zúžili predovšetkým na oblasti rozpočtovej politiky a štrukturálnych politík ako hlavných nástrojov na ovplyvňovanie vývoja reálnej ekonomiky v prípade vzniku vnútorných alebo vonkajších šokov.

V súčasnosti sa Slovensko, spolu s 22 ďalšími členskými krajinami EÚ, nachádza v procedúre nadmerného deficitu s termínom na jeho odstránenie do roku 2013. Prvým výrazným krokom smerom k zlepšeniu fiškálnej pozície bola konsolidácia v roku 2011, kedy sa znížil deficit verejnej správy z úrovne 7,7 % HDP v roku 2010 na 4,8 % HDP v roku 2011. Po zohľadnení ďalších faktorov a vplyvu hospodárskeho cyklu dosiahlo medziročné zlepšenie salda, tzv. konsolidačné úsilie výšku 3,4 % HDP.

Program stability prezentuje stratégiu, ktorá by mala v strednodobom horizonte vyústiť do zrušenia procedúry nadmerného deficitu. Avšak základným cieľom naďalej zostáva dosiahnutie fiškálnej pozície, ktorá zabezpečí dlhodobú udržateľnosť verejných financií. To si vyžaduje pokračovanie v konsolidácii verejných financií aj po roku 2013 tak, aby Slovensko smerovalo k svojmu strednodobému rozpočtovému cieľu v podobe štrukturálneho deficitu vo výške 0,5 % HDP.

Hlavné ciele Programu stability Slovenskej republiky do roku 2015:

- Základným cieľom je znížiť deficit verejnej správy na úroveň 2,9 % HDP v roku 2013 trvalým a udržateľným spôsobom a splniť tak požiadavky vyplývajúce z procedúry nadmerného deficitu.
- Nevyhnutným predpokladom splnenia tohto cieľa je naplnenie schváleného rozpočtu na rok 2012, ktorý predpokladá deficit na úrovni 4,6 % HDP a prijatie konsolidačných opatrení vo výške 2,3 % HDP (v porovnaní so scenárom bez zmien v hospodárskych politikách) na rok 2013, zohľadňujúc pritom priority vlády.
- V nasledujúcich rokoch sa predpokladá pokračovanie znižovania deficitu tak, aby sa zabezpečilo konsolidačné úsilie vo výške 0,5 % HDP ročne v súlade s ustanoveniami Paktu stability a rastu. Cieľová hodnota deficitu na rok 2014 bola preto stanovená vo výške 2,3 % HDP a na rok 2015 vo výške 1,7 % HDP. Dosiahnutie týchto cieľov umožní postupné znižovanie podielu verejného dlhu na HDP po roku 2014. Celková potreba opatrení dosahuje úroveň 0,4 % HDP v roku 2014 a dodatočných 0,6 % HDP v roku 2015, pričom časť opatrení je zahrnutých v návrhu východísk rozpočtu verejnej správy na roky 2013 až 2015.

Program stability SR na roky 2012 – 2015 je založený v roku 2012 na rozpočte verejnej správy na roky 2012 – 2014 schválenom v Národnej rade SR v decembri 2011 a pre roky 2013 – 2015 vychádza z návrhu východísk rozpočtu verejnej správy na roky 2013 – 2015. Program stability SR schvaľuje vláda a je predkladaný na rokovanie Národnej rady SR.

Obsah a formálna stránka dokumentu v plnej miere vychádzajú z usmernení Európskej komisie. Základom usmernení sú dokumenty „Špecifikácia implementácie Paktu stability a rastu“ a „Smernica na formát a obsah

programov stability a konvergenčných programov“. Tieto dokumenty boli schválené v roku 2005 s cieľom zlepšenia implementácie Paktu stability a rastu, ktorý je základom makroekonomického rámca Hospodárskej a menovej únie. Program stability zohľadňuje poslednú revíziu týchto dokumentov z januára 2012 nadväzujúcu na revíziu Paktu stability a rastu v rámci komplexnej reformy pravidiel hospodárskeho dohľadu EÚ v podobe prijatia piatich nariadení a jednej smernice (tzv. six pack). Program stability Slovenskej republiky tiež zohľadňuje diskusiu, materiály a odporúčania Hospodárskeho a finančného výboru.

I. RÁMCE A CIELE HOSPODÁRSKEJ POLITIKY

Ciele hospodárskej politiky vlády SR pružne reagujú na aktuálnu hospodársku krízu, pričom prioritou je aj naďalej zabezpečenie dlhodobu udržateľného rastu ekonomiky, ktorý je nutnou podmienkou pre zrýchľovanie rastu životnej úrovne a dobiehanie úrovne rozvinutých členských štátov EÚ. Vstup SR do eurozóny a strata nezávislej menovej politiky zvyšuje význam zodpovednej fiškálnej politiky zameranej na konsolidáciu a efektívne pôsobenie automatických stabilizátorov a štrukturálnych politík zameraných na zvyšovanie potenciálneho rastu ekonomiky.

I.1. Fiškálna politika

Základným cieľom fiškálnej politiky Slovenska je dosiahnuť také zlepšenie fiškálnej pozície, ktoré vytvorí podmienky pre dlhodobú udržateľnosť verejných financií. Prvým krokom k naplneniu tohto cieľa bola konsolidácia v priebehu roku 2011.

Strednodobé ciele fiškálnej politiky sú nastavené tak, aby do roku 2013 Slovensko znížilo deficit verejnej správy pod 3 % HDP trvalým a udržateľným spôsobom, čo by vyústilo do zrušenia procedúry nadmerného deficitu. V ďalšom období sa predpokladá pokračovanie v konsolidácii verejných financií tak, aby Slovensko smerovalo k svojmu strednodobému rozpočtovému cieľu v podobe štrukturálneho deficitu vo výške 0,5 % HDP.

Vzhľadom na reštriktívny charakter fiškálnej politiky v celom horizonte pokrývajúcom program stability bude dôležité prijať opatrenia s čo najmenej negatívnym vplyvom na ekonomický rast. Dôležitým impulzom pre ekonomiku môže byť čerpanie prostriedkov z fondov EÚ.

I.2. Menová politika

Po vstupe Slovenska do eurozóny zostáva v menovej oblasti naďalej hlavným cieľom cenová stabilita. Európska centrálna banka definuje cenovú stabilitu ako medziročný nárast harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien (HICP) eurozóny nižší ako 2 %. Je však zrejmé, že v období pokračovania reálnej a nominálnej konvergencie Slovenska možno v dôsledku absencie kurzového kanála očakávať mierne vyššiu mieru inflácie. Z dlhodobého hľadiska bude pre zabezpečenie cenovej stability na Slovensku kľúčová predovšetkým zodpovedná fiškálna politika a štrukturálne politiky zamerané na zvyšovanie flexibility trhu práce a trhu tovarov a služieb.

I.3. Štrukturálne politiky

Štrukturálne reformy majú za cieľ zvýšiť kvalitu života v SR, najmä prostredníctvom posilňovania ekonomického rastu a zamestnanosti v súlade s Paktom stability a rastu a Stratégiou EÚ 2020. Pre lepšiu kvalitu života je nevyhnutné vykonať zmeny v prioritných oblastiach: (1) vzdelávanie, veda a inovácie, (2) zamestnanosť a sociálna inklúzia, (3) podnikateľské prostredie, (4) transparentnosť a vymožitelnosť práva, (5) zdravie. Úspech v jednotlivých oblastiach sa sleduje prostredníctvom výsledkových ukazovateľov, ktoré sú súčasťou Národného programu reforiem SR.

Z dlhodobého hľadiska je pre prosperitu Slovenska kľúčová reforma **školstva, najmä vysokého školstva a vedy**, s dôrazom na zvýšenie kvality vzdelávacích a vedeckých inštitúcií. Lepšiu **zamestnanosť** podporí vláda SR najmä komplexnou reformou aktívnych politík trhu práce. Vláda uskutoční kroky k zlepšeniu adresnosti aktívnych politík aj sociálnych dávok. **V podnikateľskom prostredí** je kladený veľký dôraz predovšetkým na znižovanie administratívneho zaťaženia, ďalšie posilnenie transparentnosti ako aj podpory budovania a modernizácie dopravnej infraštruktúry. Pokračovanie zmien **v zdravotníctve a fungovaní verejnej správy** by malo priniesť zefektívnenie verejných výdavkov a skvalitnenie poskytovaných služieb.

I.4. Slovensko v procedúre nadmerného deficitu

Rada ECOFIN dňa 2. decembra 2009 v súlade s čl. 126 (6) Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) prijala Rozhodnutie Rady, že na Slovensku existuje nadmerný deficit verejnej správy, čím bolo Slovensko zaradené do procedúry nadmerného deficitu. Súčasne v súlade s čl. 126 (7) ZFEÚ boli zo strany Rady EÚ schválené odporúčania pre Slovensko, ktoré sú uvedené spolu s reakciou vlády v nasledovnej tabuľke:

TAB 1 – Reakcia vlády SR na odporúčania Rady EÚ

Odporúčanie	Reakcia
Nadmerný deficit by mal byť odstránený do roku 2013.	Cieľom vlády SR je znížiť deficit verejnej správy na úroveň 2,9 % HDP v roku 2013 trvalým a udržateľným spôsobom a pokračovať v konsolidácii verejných financií v ďalších rokoch.
V roku 2010 by mali byť uskutočnené opatrenia na zníženie deficitu v súlade s rozpočtom verejnej správy na roky 2010 až 2012.	Prvý balík konsolidačných opatrení bol prijatý s účinnosťou od roku 2011, pričom jeho realizácia bola spojená s konsolidačným úsilím vo výške 3,4 % HDP. Ďalšie konsolidačné opatrenia budú prijaté v priebehu roku 2012.
Priemerné ročné konsolidačné úsilie by malo dosiahnuť 1 % HDP v období rokov 2010 až 2013.	Priemerné ročné konsolidačné úsilie dosiaholo v rokoch 2010 a 2011 hodnotu 1,4 % HDP. Pri naplnení rozpočtových cieľov v rokoch 2012 a 2013 sa predpokladá priemerné konsolidačné úsilie vo výške 1,4 % HDP. Znamená to, že za obdobie rokov 2010 až 2013 bude priemerné konsolidačné úsilie na úrovni 1,4 % HDP ročne.
Vláda SR by mala špecifikovať opatrenia potrebné na odstránenie nadmerného deficitu do roku 2013 a v prípade lepšieho ako očakávaného makroekonomického vývoja zrýchliť tempo konsolidácie.	Vláda SR v najbližšom období pripraví zoznam konkrétnych opatrení, ktoré povedú k udržateľnému zníženiu deficitu verejnej správy pod 3 % HDP v roku 2013.
Za účelom zníženia rizík vyplývajúcich z konsolidácie by sa mala posilniť záväznosť strednodobého rozpočtového rámca a zlepšiť monitorovanie plnenia rozpočtu v priebehu rozpočtového roku, aby sa zabránilo prečerpaniu výdavkov.	Ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti (účinný od 1. marca 2012) vytvoril podmienky na zavedenie horných limitov výdavkov, ktoré povedú k posilneniu záväznosti strednodobého rozpočtového rámca. Ich konkrétna podoba bola definovaná v rámci novely zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy, ktorá je už v legislatívnom procese.

Strednodobý cieľ fiškálnej politiky Slovenska zostáva v porovnaní s predchádzajúcim programom stability nezmenený, t.j. zníženie deficitu verejnej správy na 2,9 % HDP v roku 2013. Na dosiahnutie tohto cieľa bude potrebné podľa návrhu východísk rozpočtu verejnej správy na roky 2013 až 2015 prijať v priebehu roku 2012 dodatočné opatrenia v celkovej výške 1 166 mil. eur (1,6 % HDP).

II. EKONOMICKÝ VÝHLAD A PREDPOKLADY

Rok 2011 znamenal pre slovenskú ekonomiku pokračovanie ekonomického rastu. V dôsledku fiškálnej konsolidácie však rast oproti minulému roku mierne spomalil. Rastu HDP Slovenska pomohol zahraničný dopyt a investície, domáca spotreba však stagnovala a klesajúca verejná spotreba ťahala rast HDP nadol v súlade s úspornými opatreniami. Ekonomická prognóza počíta so spomalením rastu v roku 2012 pre slabý zahraničný dopyt a dodatočné konsolidačné opatrenia v neskorších rokoch. To spolu s vyššou mierou nezamestnanosti prispeje k slabému rastu spotreby domácností.

II.1. Vonkajšie prostredie

Oživenie svetovej ekonomiky v roku 2011 sa spomalilo. Oživenie však nie je rovnomerné a prebieha v rôznych častiach sveta odlišným tempom. Ekonomika Európskej únie rástla v roku 2011 medziročne o 1,5 %, z toho Nemecko až o 3,0 % a USA o 1,7 %. Rýchly rast v roku 2011 zaznamenali predovšetkým rozvíjajúce sa ekonomiky na čele s krajinami Ázie. Európska komisia (EK) zhoršila vo svojej interim prognóze z februára 2012 očakávania rastu krajín eurozóny aj EÚ pre rok 2012.

Svetová priemyselná produkcia a svetový obchod zaznamenali v roku 2011 spomalenie rastu a jeho obnovenie bude pomalšie. Od konca roka 2011 sa zlepšujú očakávania ohľadom vývoja produkcie v krátkodobom horizonte merané predstihovými tzv. mäkkými indikátormi (IFO, ZEW, PMI, ESI). Z hľadiska ekonomiky Slovenska je najviac kľúčový vývoj Nemecka, hlavného obchodného partnera, kým pomalý rast periférnych krajín eurozóny nie je tak výrazným rizikom pre ekonomický rast. Mäkké indikátory naznačujú možnosť opätovného návratu rastu v druhej polovici roka 2012. V interim prognóze EK znížila odhad rastu eurozóny, ktorá sa dostane v roku 2012 do miernej recesie (-0,3 %), avšak v Nemecku sa očakáva ešte mierny rast na úrovni 0,6 %.

Ekonomika USA v roku 2011 zaznamenala rast o 1,7 % (oproti rastu o 3,0 % v roku 2010), po negatívnych vplyvoch zemetrasení v Japonsku v úvode roka sa ekonomická aktivita výraznejšie zrýchlila k záveru roka. I napriek nižšiemu ekonomickému rastu ako v roku 2010 sa nezamestnanosť v závere roka 2011 výrazne znížila, čo pozitívne podporilo konečnú spotrebu domácností vo štvrtom kvartáli a rast HDP v tomto kvartáli (0,7 %) predbehol dokonca očakávania prognózy EK z jesene 2011. V roku 2012 by USA malo zaznamenať iba mierne vyšší ekonomický rast na úrovni približne 2 %, za predpokladu, že svetový dopyt sa bude vyvíjať v súlade s očakávaniami a dlhová kríza v eurozóne sa ďalej neprehĺbi.

V eurozóne sa spomalil rast pre slovenskú ekonomiku dôležitého Nemecka, zatiaľ čo do recesie sa dostávajú hlavne periférne krajiny eurozóny (pre slovenskú ekonomiku menej určujúce). Podľa spresneného odhadu rastu HDP v eurozóne pokleslo HDP vo štvrtom štvrtroku medzikvartálne o -0,3 % po veľmi nízkom raste z tretieho štvrtroku 0,1 %. V medziročnom porovnaní to predstavuje ešte rast o 0,7 %. Rast ekonomiky najvýznamnejšieho obchodného partnera Slovenska, ktorým je Nemecko, sa taktiež dostal v poslednom štvrtroku do negatívnych čísel a oproti predchádzajúcemu kvartálu poklesol o -0,2 %, medziročne dosiahol ešte rast o 2 %.

Finančné trhy v eurozóne sú po roku 2011 aj v roku 2012 naďalej vo vážnom stave, aj keď vývoj zo začiatku roka 2012 možno označiť za pozitívny a prichádza k miernemu upokojeniu celkovej situácie. Akciové trhy, ktoré reagujú hlavne na očakávania do budúcnosti, pokračovali v raste. Neistota (obchodovaná cez index volatility akciových trhov VIX) dosiahla najnižšie hodnoty od júna 2007. Viacerým krajinám eurozóny (predovšetkým Taliansku a Španielsku) sa podarilo úspešne emitovať dlhopisy, čo sa týka objemu ako aj výnosov (v porovnaní s koncom roka 2011), Grécko splnilo podmienky pre druhý záchranný balík a úspešne reštrukturalizovalo dlh súkromných veriteľov a euro sa vrátilo nad hranicu 1,30 voči USD aj napriek zníženiu ratingu viacerých krajín od ratingovej agentúry Standard and Poor's. Aj napriek týmto pozitívnym znakom je však situácia naďalej vážna, ekonomiky problémových krajín stále zápasia so štrukturálnymi problémami, a preto trhový sentiment zo začiatku roka 2012 môže byť len krátkodobý. Nasvedčuje tomu neštandardne fungujúci medzibankový trh, či nutnosť realizovať mimoriadne opatrenia ECB na dodanie likvidity.

Finančnou a dlhovou krízou v menšej miere postihnuté rozvíjajúce sa ekonomiky zaznamenávajú iba mierne spomalenie oživenia. V týchto krajinách došlo k prehĺbeniu obchodných vzťahov a iba mierne zníženie outputu

počas krízy zabezpečilo väčší priestor pre uplatnenie nevyhnutných hospodárskych politík. Rast zahraničného dopytu a domácej spotreby v rozvíjajúcich sa krajinách Ázie sa mierne spomallili, ale aj naďalej pozitívne vplývali na celosvetový rast ekonomík. Reálny rast HDP v rozvíjajúcich sa ekonomikách je na rok 2012 prognózovaný vo výške 5,4 %, čo je mierny pokles zo 6,2 % v roku 2011. Stále silný rast v tejto oblasti je ťahaný najmä ekonomikami Číny a Indie. Čína zaznamenala ekonomický rast v roku 2011 na úrovni 9,2 % (v roku 2010 bol rast na úrovni 10,4 %). Podľa odhadov MMF by v roku 2012 mala Čína dosiahnuť ekonomický rast 8,2 %. Medzinárodný menový fond očakáva, že v roku 2012 rozvinuté ekonomiky sveta zaznamenajú rast HDP len o 1,2 %, kým rozvíjajúce ekonomiky budú rásť na úrovni 5,4 %. Predpoklady vývoja externého prostredia sú v súlade s najnovšími predpokladmi EK pre pripravovanú jarnú prognózu, prípadné mierne odchýlky sú zanedbateľné.

TAB 2 – Predpoklady vonkajšieho prostredia pre februárovú prognózu

	MF SR			EK		
	2011	2012	2013	2011*	2012*	2013**
<i>Ekonomický rast</i>						
EÚ	1,5	0,0	1,2	1,5	0,0	1,5
Eurozóna	1,4	-0,5	1,0	1,4	-0,3	1,3
Nemecko	3,0	0,5	1,7	3,0	0,6	1,5
USA	1,7	2,1	2,5	1,7	1,5	1,3
Čína	9,2	8,2	8,2	9,2	8,6	8,2
<i>Dovozy obchodných partnerov Slovenska</i>	5,0	1,2	4,0	5,0	1,3	4,4
<i>Dlhodobé úrokové miery (10r.)</i>						
Eurozóna	2,7	2,2	2,9	2,7	2,0	2,5
USA	2,8	2,1	2,6	2,8	2,1	-
<i>Základná sadzba ECB</i>	1,3	0,8	1,0	-	-	-
Kurz (USD/EUR)	1,39	1,26	1,24	1,39	1,32	1,37
Cena ropy (Brent, USD/barel)	112,1	114,5	117,8	112,1	113,1	99,7
Cena ropy (Brent, EUR/barel)	80,5	91,2	95,3	80,5	85,7	72,8

Zdroj: MF SR február 2012 *EK Interim Forecast február 2012, **Autumn Forecast, november 2011

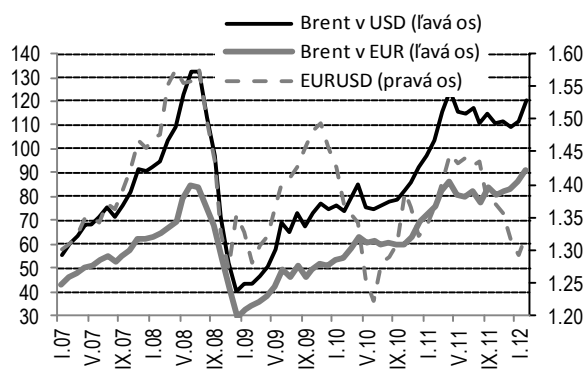
V roku 2011 pokračoval pod tlakom viacerých faktorov rast cien ropy ako aj viacerých ďalších celosvetových komodít. Cena ropy (Brent) vzrástla v roku 2011 o viac ako 20% a po prudkom raste zo začiatku roka sa väčšinu zvyšnej časti roka pohybovala v pásme 110 – 115 USD/bl s relatívne vysokou volatilitou ale bez jasného trendu. Začiatkom roka 2012 začali ceny opäť prudšie rásť a atakovať úroveň 130 USD/bl. Na krajiny eurozóny má však okrem rastu cien ropy v dolároch nepriaznivý vplyv aj pohyb kurzu EUR/USD, kde sme boli svedkami výraznejšieho oslabenia eura v priebehu roka 2011, až pod hranicu 1,3 EUR/USD. Ropa v eurách je tak na svojich historických maximách a je len veľmi tesne pod hranicou 100 EUR/bl. Okrem globálneho oživenia, k rastu cien ropy zrejme prispelo aj kvantitatívne uvoľňovanie menovej politiky v USA a politické nepokoje v severnej Afrike, či obavy o dodávky z Iránu.

V priebehu roka 2011 bola vo svete inflácia na vzostupe a to predovšetkým z dôvodu vysokých cien potravín a ropy, ale aj vďaka prebiehajúcej oživeniu ekonomickej aktivity v rozvíjajúcich ekonomikách, ako je Čína a India. Vyššie inflačné tlaky ako by si želala ECB sa prejavili aj v krajinách eurozóny, v ktorých v roku 2011 došlo k medzročnému rastu cien o 2,7 % a inflácia sa tak po mnohých rokoch dostala nad inflačný cieľ 2 % (naposledy presiahla inflácia hranicu 2% v roku 2008). Ceny potravín na svetových trhoch sa v závere roka 2011 stabilizovali, ale inflačné tlaky v roku 2012 naďalej pretrvávajú v dôsledku stále vyšších cien ropy. Očakávaná výška inflácie v eurozóne by sa v roku 2012 mala podľa prognóz EK znížiť na 2,1 % čo je iba tesne nad inflačným cieľom ECB.

GRAF 1 – Index cien potravinárskych komodít FAO
a index cien potravín v SR

Zdroj: MF SR, ŠÚ SR, FAO UN

GRAF 2 – Ropa BRENT (USD/bl) a vývoj kurzu eura

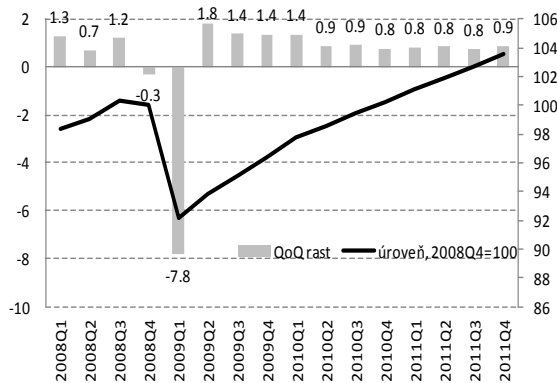
Zdroj: Reuters

Menová politika väčšiny hlavných centrálnych bánk bola v roku 2011 naďalej silno expanzívna s krátkodobou výnimkou na strane ECB. Kľúčová centrálna banka, americký FED po niekoľkonásobnom znižovaní držal svoje úrokové sadzby na rekordne nízkych úrovniach počas celého roku 2011. Kľúčová úroková sadzba FED-u sa tak nezmenila od decembra 2008 a zotrvala na úrovni 0,25 %. Po dvoch kolách kvantitatívneho uvoľňovania realizovaného najmä nákupom dlhopisov na sekundárnom trhu, začal FED v priebehu roka 2011 s operáciou „twist“ (často označovanou aj ako tretie kolo kvantitatívneho uvoľňovania), ktorej cieľom bolo zamedziť nárastu dlhodobých úrokov napriek nárastu deficitu, čiastočne oslabiť dolár a mierne zvýšiť infláciu. Na rozdiel od FEDu, ECB v priebehu roka 2011 svoju základnú refinančnú sadzbu zvýšila dokopy o 0,5 p. b. pod tlakom obáv z inflácie. Základná úroková sadzba tak stúpila na 1,5 %. V druhej polovici roka, po výmene na pozícii guvernéra, pristúpila ECB k opätovným zníženiam sadzby, ktorú navrátila na 1%, kde sa nachádzala na začiatku roka.

II.2. Ekonomický vývoj na Slovensku v roku 2011

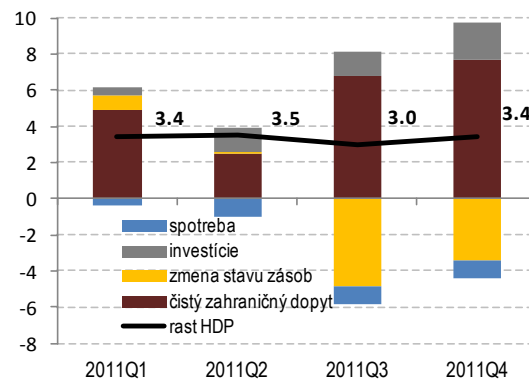
V roku 2011 vzrástla slovenská ekonomika o 3,3%, čo ju (po Estónsku) zaradilo na druhé miesto v rebríčku najrýchlejšie rastúcich ekonomík v eurozóne. Svoju predkrízovú úroveň z konca roka 2008 predstihla slovenská ekonomika už v druhom kvartáli minulého roka. Oproti roku 2010 (nárast 4,2%) však došlo k miernemu spomaleniu ekonomického rastu. Spomalenie bolo do značnej miery spôsobené konsolidáciou verejných financií, ktorá negatívne zasiahla cenovú hladinu, trh práce a všetky zložky domáceho dopytu.

Hlavným ťahúňom rastu bol tak ako aj v roku 2010 priemysel, čo sa prejavilo v silnom raste exportu o takmer 11%. Celkový čistý export zvýšil rast HDP až o 5,5 p. b. K rastu HDP pozitívne prispeli aj investície (nárast o 5,7%), ktoré si vyžiadala príprava na spustenie výroby nových kapacít v automobilovom priemysle a v menšej miere aj výstavba diaľnic. Najnegatívnejší príspevok k rastu HDP (-2 p. b.) si v roku 2011 pripísala zmena stavu zásob. Firmy redukovali svoje skladové zásoby už od druhého kvartálu 2011, čo odzrkadľovalo zväčšujúcu sa neistotu ohľadom budúcej produkcie a tým aj nechotu firiem vyrábať dodatočné zásoby. K najväčšiemu úbytku skladových zásob došlo na konci roka 2011, čo však už práve naopak mohlo byť spojené s neočakávané vysokým dopytom, na ktorý nebola dostatočne pripravená výroba. Pokles disponibilného dôchodku domácností spôsobený vyšším daňovo-odvodovým zaťažením a vyššou infláciou sa prejavil v nižšej spotrebe domácností, ktorá poklesla o 0,4%. K prepadu spotreby najviac prispelo zníženie výdavkov domácností na potraviny a nealkoholické nápoje. Nižšie príjmy sa prejavili aj v poklese miery úspor, tá však aj naďalej ostáva na vysokej úrovni. Najviac zo všetkých zložiek poklesla spotreba verejnej správy (reálne o 3,5%), ktorá bola negatívne zasiahnutá konsolidačnými opatreniami najmä v prípade nákupov tovarov a služieb.

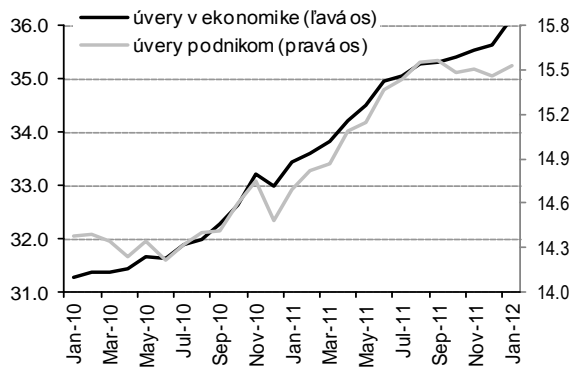
GRAF 3 – HDP, očistený o sezónne a jednorazové efekty*

*HDP očistené o vplyv predzásobenia cigaretami

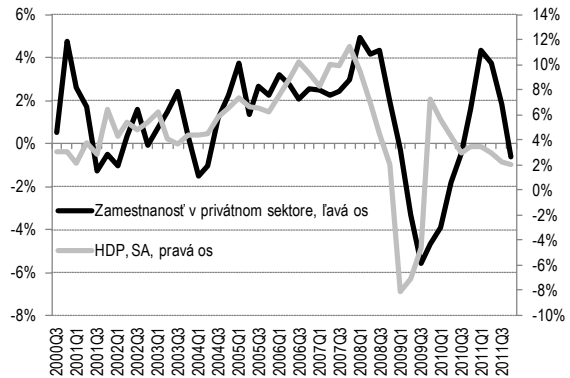
Zdroj: ŠÚ SR, prepočet MF SR,

GRAF 4 – Príspevky k medzročnému rastu HDP v 2011

Zdroj: ŠÚ SR

GRAF 5 – Úvery v ekonomike a úvery podnikom (stav ku koncu mesiaca, mld. eur)

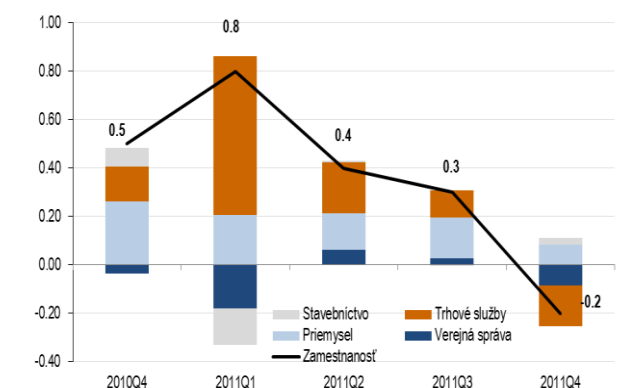
Zdroj: NBS

GRAF 6 – Analizovaný medzikvartálny rast zamestnanosti v privátnom sektore a HDP, (v %)

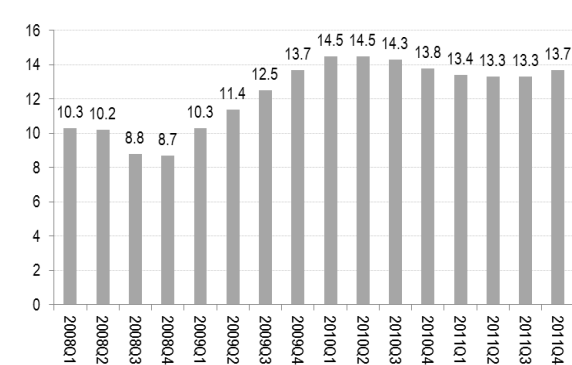
Zdroj: MF SR

Trh práce zaznamenal v roku 2011 oživenie, ktoré však bolo brzdené dôsledkami fiškálnej konsolidácie. Ekonomika v tomto roku vytvorila vyše 38 tisíc nových pracovných miest, čo podľa metodiky ESA 95 predstavuje rast zamestnanosti na úrovni 1,8%. Rast pracovných miest sa sústredil predovšetkým do priemyslu a trhových služieb, ktoré najviac utrpeli počas krízy. Naopak v rámci znižovania deficitu verejnej správy prišlo k prepúšťaniu vo verejnej správe a štátnych podnikoch. V rámci verejnej správy prišlo o prácu v tomto roku vyše 6 tisíc osôb¹. Napriek celkovému rastu zamestnanosti zostáva jej úroveň ďaleko za predkrízovou úrovňou. Kým produkčná stránka ekonomiky dosiahla svoju predkrízovú úroveň už v roku 2010, zamestnanosti stále chýba skoro 40 tisíc osôb. V roku 2011 tak naďalej rástla produktivita práce ako aj počet odpracovaných hodín na zamestnanca.

¹ Metodika podnikového výkazníctva

GRAF 7 – Štruktúra vývoja zamestnanosti podľa
vybraných sektorov (ESA 95, medzikvartálne zmeny v %)

Zdroj: ŠÚ SR

GRAF 8 – Miera nezamestnanosti, sezónne očistená
(%)

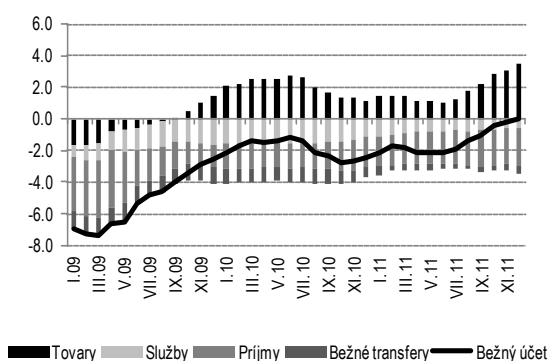
Zdroj: ŠÚ SR

Podľa metodiky VZPS založenej na národnom koncepte poklesol počet nezamestnaných v roku 2011 medziročne v priemere o vyše 20 tis. osôb. Miera nezamestnanosti (VZPS) tak v tomto roku dosiahla úroveň 13,5 %. Napriek tomuto vývoju, sa naďalej prehľbuje problém dlhodobej nezamestnanosti, keď sa podiel dlhodobo nezamestnaných na celkovej nezamestnanosti zvyšuje a v roku 2011 dosiahol úroveň 63,9 %.

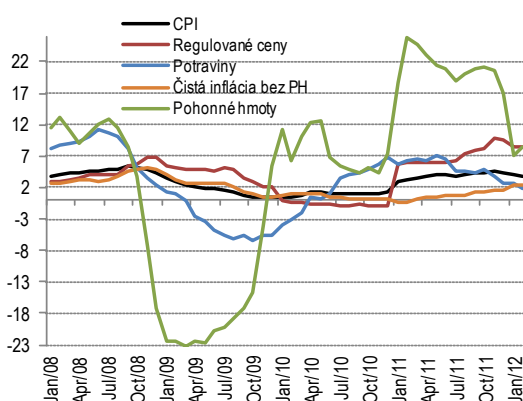
Priemerná nominálna mzda dosiahla v roku 2011 rast na úrovni 2,2 %, čo predstavuje spomalenie v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Hlavnými dôvodmi nízkeho rastu miezd bolo znižovanie plátov vo verejnej správe a neistota ohľadom budúceho vývoja na konci roka, ktorá sa premietla do nízkeho vyplácania koncoročných odmien. Priemerná nominálna mesačná mzda v ekonomike za rok 2011 dosiahla hodnotu 786 eur. Pri nízkom raste nominálnej mzdy a vyššej inflácii sa reálna mzda prepadla o 1,6 %. Podobne ako pri zamestnanosti aj na vývoji miezd sa prejavil dopad fiškálnej konsolidácie. Nominálne mzdy vo verejnej správe poklesli o 1 %.

Saldo obchodnej bilancie bolo v roku 2011 vyššie ako v roku 2010 a skončilo vysoko aktívne vo výške 3,5 % HDP. To naznačuje pokračujúcu vysokú konkurencieschopnosť priemyslu, ako aj utlmený domáci dopyt. V roku 2011 rástol predovšetkým dovoz priemyselných dodávok a spotrebiteľských tovarov, rast dovozu kapitálových tovarov naopak výrazne spomalil. Vo vývoze zaznamenal najvyšší rast export dopravných prostriedkov a kovov. S výnimkou kovov každá zložka vývozu v roku 2011 prekonala predkrízovú úroveň z roku 2008. Celkový nominálny export tovarov stúpol medziročne o 16,9 % a import len o 13,6 %.

Saldo bežného účtu platobnej bilancie zaznamenalo v roku 2011 prebytok na úrovni 0,1 % HDP, kým v roku 2010 bol deficit na úrovni 2,5 % HDP. Za zlepšením salda stál lepší vývoj bilancie tovarov a služieb. Zlepšenie bilancie služieb bolo spôsobeným medzi iným najmä poklesom dovozu finančných služieb a rýchlejším rastom dopravných služieb. K zlepšeniu došlo aj pri bilancii bežných transferov, bilancia výnosov sa však vyvíjala horšie.

**GRAF 9 – Externé nerovnováhy – zložky salda BÚ PB
(% HDP posledných 12 mesiacov)**

Zdroj: NBS, MF SR

**GRAF 10 – Štruktúra spotrebiteľskej inflácie
(medziročný rast v %)**

Zdroj: ŠÚ SR

Po veľmi nízkej úrovni inflácie v roku 2010 (1 %), ktorá bola ovplyvnená oslabením globálneho dopytu, spotrebiteľské ceny na Slovensku v roku 2011 výrazne rástli (3,9 %). Inflačný vývoj na Slovensku bol v roku 2011 okrem vnútorných faktorov aj naďalej ovplyvnený vývojom vonkajších faktorov ako rast cien potravín na svetových trhoch a vyššími cenami ropy, ktoré spôsobili výnimočné zvýšenie ceny plynu (o 6,9 %) od júla 2011. Rastúci trend inflácie od polovice roka bol ovplyvnený predovšetkým práve zvyšujúcimi sa cenami plynu a tepla. Konsolidačné opatrenia vlády celkovo prispeli k rastu priemerných cien o 0,9 p. b., pričom najväčší príspevok (0,5 p. b.) má zvýšenie základnej sadzby DPH z 19 % na 20 %. Zlá poľnohospodárska úroda doma a vo svete spôsobila, že začiatkom roka 2011 sa ceny potravín dostali nad maximá z leta 2008. Inflácia v európskych krajinách dosiahla najvyššie hodnoty na jeseň 2011, keď v eurozóne predstavovala 3,0 % medziročne. V decembri sa na Slovensku medziročná inflácia v metodike HICP dostala až na úroveň 4,6 %, pričom Slovensko dosahovalo v závere roka najvyššiu mieru inflácie v eurozóne.

II.3. Strednodobá prognóza vývoja ekonomiky

Posledné oficiálne prognózy MF SR zo 7. februára 2012 odrážajú najmä očakávané zhoršenie vývoja najvýznamnejších obchodných partnerov Slovenska v roku 2012 a dodatočnú fiškálnu konsolidáciu v rokoch 2013-2015. Nedostatočný zahraničný dopyt bude zároveň sprevádzaný slabým rastom domáceho dopytu, ktorý bude ťahaný predovšetkým investíciami. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa v roku 2012 očakáva mierne pomalší rast na úrovni 1,1 %, predovšetkým v dôsledku spomalenia rastu vonkajšieho prostredia. V nasledujúcich rokoch prognózy očakávame postupné zrýchlenie rastu až na 3,7 %, a jeho štruktúra bude vyváženejšia, keďže dôjde už aj k rastu spotreby domácností spojenej s obratom na trhu práce.

TAB 3 – Prognóza vybraných indikátorov vývoja ekonomiky SR pre východiská rozpočtu pre rok 2013

P.č.	Ukazovateľ	m.j.	Skutočnosť		Prognóza			
			2010	2011	2012*	2013	2014	2015
1	HDP, bežné ceny	mld. eur	65,7	69,1	71,3	74,8	79,2	84,0
2	HDP, stále ceny	%	4,2	3,3	1,1	2,7	3,6	3,7
3	Konečná spotreba domácností a NISD ²	%	-0,7	-0,4	0,0	0,7	2,9	3,9
4	Konečná spotreba verejnej správy	%	1,1	-3,5	-2,1	-4,2	1,2	-1,9
5	Tvorba hrubého fixného kapitálu	%	12,4	5,7	1,6	2,1	1,9	2,9
6	Export tovarov a služieb	%	16,5	10,8	2,2	8,2	5,9	5,3

² V nasledujúcom texte budeme pod spotrebou domácností rozumieť spotrebu domácností a neziskových inštitúcií slúžiacim domácnostiam (ozn. NISD).

7	Import tovarov a služieb	%	16,3	4,5	0,7	7,8	5,2	4,7
8	Produkčná medzera (podiel na potenciálnom produkte)	%	-1,0	-0,1	-1,6	-1,5	-0,8	0,0
9	Priem. mesačná mzda za hospodárstvo (nominálny rast)	%	3,2	2,2	3,4	4,3	4,7	5,6
10	Priemerný rast zamestnanosti, podľa VZPS	%	-2,0	1,5	-0,3	0,4	0,6	0,8
11	Priemerný rast zamestnanosti, podľa ESA95	%	-1,5	1,9	-0,2	0,3	0,5	0,8
12	Priemerná miera nezamestnanosti, podľa VZPS	%	14,4	13,5	13,8	13,7	13,5	13,2
13	Priemerná evidovaná miera nezamestnanosti	%	12,5	13,2	13,6	13,6	13,5	13,2
14	Harmonizovaný index spotrebiteľských cien (HICP)	%	0,7	4,1	2,8	2,3	2,3	2,5
15	Bilancia bežného účtu (podiel na HDP)	%	-2,5	0,1	-0,2	-0,3	0,3	0,6

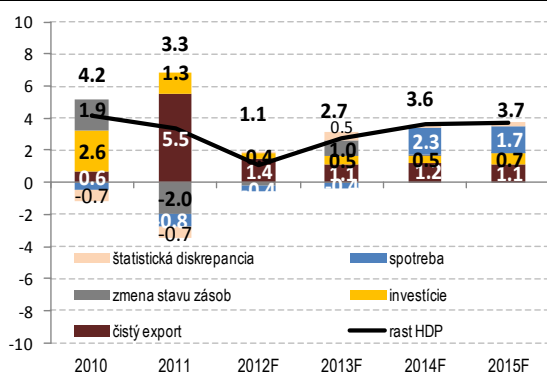
* pre rok 2012 je dostupná aj spresnená tzv. flash prognóza, ktorá je popísaná nižšie

Zdroj: MF SR

Východiská rozpočtu vychádzajú z februárovej prognózy, ktorá predpokladá rast v roku 2012 o 1,1 %, pričom k rastu by mali pozitívne prispieť tvorba fixných investícií, obnovovanie stavu zásob a zahraničný dopyt. Spomalenie rastu je do značnej miery spôsobené konsolidáciou a očakávaným zhoršením vývoja obchodných partnerov Slovenska. Očakávania spojené s konsolidáciou na druhej strane zvyšujú neistotu spotrebiteľov, čo spolu len s veľmi pomalým oživovaním na trhu práce prispieje k stagnácii spotreby domácností v roku 2012. V súlade s konsolidačnými zámermi verejných financií má konečná spotreba vlády najnegatívnejšiu dynamiku spomedzi zložiek HDP, keď sa predpokladá jej pokles o 2,1 %. Rast investícií pozitívne ovplyvnila očakávaná nová investícia vo Volkswagene Slovakia, tlmíť ho však bude konsolidácia verejných financií a slabý zahraničný dopyt. Vybudované produkčné kapacity by však mali pokryť oživenie zahraničného dopytu, ktoré sa očakáva od roku 2013. Od vývoja zahraničného dopytu po tovaroch a službách však závisí predovšetkým export tovarov a služieb, ktorého rast by mal v roku 2012 dosiahnuť len 2,2 %. Prognóza importu odzrkadľuje slabý vývoj domáceho dopytu a exportu, preto bude aj napriek spomaleniu príspevok zahraničného obchodu k HDP v roku 2012 pozitívny. V nasledujúcich rokoch by mal rast HDP postupne akcelerovať a dosiahnuť hodnotu 3,7 % v strednodobom horizonte.

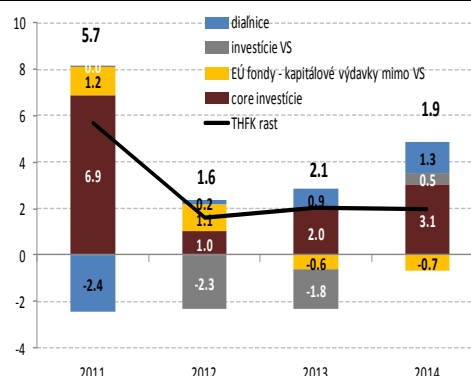
Nový „flash“ odhad rastu v roku 2012 berie do úvahy okrem zlepšenia predpokladov o externom prostredí aj zverejnené údaje za štvrtý kvartál 2011, kedy slovenská ekonomika vzrástla medzištvrtročne o prekvapivých 0,9% (medziročne o 3,4%). Ak by sme aplikovali rovnaké medzištvrtročné rasty z februára, dostali by sme pre rok 2012 rast 1,6%. Na základe najnovšieho revidovaného odhadu (z marca 2012) by teda v roku 2012 mala slovenská ekonomika rásť na úrovni 2,3%, čo je rýchlejšie než sa pôvodne čakalo. **Za vyšším rastom stojí pozitívnejší vývoj v poslednom kvartáli 2011 a zvýšenie odhadov rastov exportov a investícií v roku 2012 z dôvodu pozitívnejšieho výhľadu externého prostredia.** Na výdavkovej strane prekvapil vyšší než očakávaný rast exportu a investícií. Vývoj exportu bude navyše ťahaný aj lepšími očakávaniami o vývoji eurozóny v prvých dvoch kvartáloch 2012. V roku 2012 by tak mohla rásť o 0,2%, pričom februárová prognóza počítala s poklesom o 0,5%. Pozitívnejší než pôvodne očakávaný vývoj naznačujú aj januárové údaje rastov slovenskej priemyselnej výroby, exportu tovarov a priemyselných objednávok.

GRAF 11 – Príspevky k rastom HDP v rokoch 2010-2015

Zdroj: MF SR

GRAF 12 – Príspevky k rastom tvorby hrubého fixného kapitálu (THFK)

Zdroj: MF SR

BOX 1 – Vplyv rozpočtovej konsolidácie

V súvislosti s procedúrou nadmerného deficitu sa vláda SR zaviazala znížiť deficit verejnej správy v roku 2013 pod 3% HDP. V súlade s ustanoveniami preventívnej časti Paktu stability a rastu by Slovensko malo počnúc rokom 2014 každoročne zlepšovať štrukturálne saldo o 0,5 % HDP. V čase zostavovania makroekonomickej prognózy to predstavovalo dosiahnutie deficitu verejnej správy v roku 2013 na úrovni **2,9%** HDP, v roku 2014 na úrovni **2,3%** HDP a v roku 2015 na úrovni **1,5%** HDP. Takéto znižovanie deficitu by si vyžiadalo konsolidačné opatrenia odhadované na úrovni 1,4 mld. eur (1,9% HDP) v roku 2013, 556 mil. eur (0,7% HDP) v roku 2014 a 687 mil. eur (0,8% HDP) v roku 2015³. V roku 2013 sa predpokladala realizácia aj výdavkových (cca 40%) aj príjmových opatrení (cca 60%). Tento predpoklad je len ilustratívny pre potrebu prognózy a daný mix bude na rozhodnutí novej vlády. Pre roky 2014-2015 sa v prognóze predpokladala realizácia len výdavkových opatrení. Úspora na výdavkovej strane sa realizovala pomerom 70:30 v prospech bežných výdavkov oproti kráteniu kapitálových výdavkov. V štruktúre bežných výdavkov sa predpokladá rovnomerné rozloženie konsolidácie medzi medzispotrebu vlády a kompenzácie zamestnancov (50:50).

Opatrenia fiškálnej konsolidácie sú v roku 2013 zo 40% sústredené na strane výdavkov, čo prostredníctvom nižších mzdových výdavkov, medzispotreby vlády a vládných investícií negatívne ovplyvní konečnú spotrebu verejnej správy a tvorbu hrubého kapitálu. Prognóza predpokladá realizáciu zníženia odmien zamestnancov vo verejnej správe rovnakou mierou prostredníctvom zníženia zamestnanosti a kompenzácií na zamestnanca. V dôsledku zníženia kompenzácií na zamestnanca poklesne deflátor spotreby verejnej správy. Miera nezamestnanosti sa zvýši v dôsledku nižšej zamestnanosti vo verejnej správe. Pomalší rast mzdovej bázy spolu s ďalšími výdavkovými opatreniami zníži disponibilný dôchodok, premietnutie do spotreby domácností bude však len čiastočné, keďže sa očakáva pokles miery úspor. Zníženie domáceho dopytu sa prostredníctvom príslušných dovozných náročností odzrkadlí na nižšom importe tovarov a služieb. Príjmové opatrenia, ktoré tvoria približne 60% fiškálneho balíčka, sa negatívne prejavia na zvýšení cenovej hladiny. Celkový vplyv na priemernú infláciu v roku 2013 na 0,14 p. b.. Zvýšenie spotrebiteľských cien sa premietne do rýchlejšej dynamiky deflátorov konečnej spotreby domácností a HDP. Príjmová zložka opatrení sa negatívne odrazí aj na nižšom disponibilnom dôchodku domácností, teda aj spotrebe domácností. Plný efekt zmeny bude však opäť tlmený nižšou mierou šetrenia. **Vplyv konsolidácie verejných financií na rast HDP v roku 2013 sa odhaduje na -0,7 p.b., čoho výsledkom bude fiškálny multiplikátor na úrovni 0,4. Fiškálne opatrenia realizované v nasledujúcich rokoch budú mať negatívny vplyv na ekonomický rast na úrovni -0,5 p.b. v roku 2014 a -0,8 p.b. v roku 2015.**

Celkový vplyv na jednotlivé makro indikátory je v nasledujúcej tabuľke:

Vplyv fiškálnej konsolidácie na HDP (zmena oproti dynamikám v základnom scenári v p.b.)			
	2013	2014	2015
konsolidačné opatrenia (% z HDP)	1,9	2,6	3,4
príspevok k medziročnej zmene CPI	0,14	0,0	0,0
príspevok k medziročnej zmene zamestnanosti	-0,3	-0,3	-0,3
príspevok k medziročnej zmene mzdy	-0,6	-0,4	-0,4
príspevok k medziročnej zmene spotreby domácností	-1,1	-0,1	-0,2
príspevok k medziročnej zmene spotreby vlády	-1,7	-2,9	-5,0
príspevok k medziročnej zmene investícií	-0,3	-0,7	-0,2
príspevok k medziročnej zmene importu	-0,3	-0,2	-0,1
príspevok k medziročnej zmene HDP	-0,7	-0,5	-0,8

Trh práce

Vzhľadom na pomalší vývoj ekonomiky bude trh práce v roku 2012 stagnovať. Rast ekonomiky na úrovni 1,1% nebude dostatočný, aby dokázal generovať nové pracovné miesta. Predpokladom prognózy na rok 2012 je

³ Výpočet cieľa na rok 2015 a veľkosť potrebných opatrení v horizonte rokov 2013 až 2015 sa zaktualizovali po príprave daňovej prognózy a návrhu východísk rozpočtu verejnej správy na roky 2013 až 2015.

pokračovanie v prepúšťaní vo verejnej správe a v železničných spoločnostiach v rámci potreby znižovania deficitu. Zamestnávateľia pri nižšom dopyte siahnu v prvom rade po znižovaní pracovných hodín, aj napriek tomu by v roku 2012 mala zamestnanosť poklesnúť o 5,4 tisíc osôb. Zamestnanosť by tak v tomto roku mala podľa metodiky ESA 95 poklesnúť o 0,2%. Prognóza predpokladá, že prepúšťanie vo verejnej správe a štátnych podnikoch by malo pokračovať aj v roku 2012, keď by z tohto dôvodu malo byť prepustených približne 3 tisíc osôb. Vzhľadom na nepriaznivý vonkajší ekonomický vývoj, sa očakáva pokles Slovákov pracujúcich v zahraničí. Spolu s nimi by celková zamestnanosť mala poklesnúť o 0,3% (takmer 7 tisíc pracovných miest). V ďalších rokoch bude rast zamestnanosti tlmený očakávanou fiškálnou konsolidáciou. Počet pracujúcich na Slovensku by ani na konci prognózovaného obdobia v roku 2015 nemal dosiahnuť úroveň predkrízového obdobia. Zhoršenie vývoja zamestnanosti sa automaticky prejaví aj na prognóze vývoja nezamestnanosti. Miera nezamestnanosti (VZPS) by sa v roku 2012 mal zvýšiť o 0,3 p. b. na úroveň 13,8% a od roku 2013 by mala opäť klesať na úroveň 13,2%. Rovnako sa bude vyvíjať aj evidovaná miera nezamestnanosti, ktorá sa v roku 2012 zvýši na 13,6% a postupne bude pomaly klesať až na 13,2%.

Očakávaný rast miezd v roku 2012 by mal byť vyšší ako v roku 2011. Mzdy v privátnom sektore budú mierne nižšie v porovnaní s predchádzajúcim rokom v dôsledku neistoty ohľadom dlhovej krízy, ktorá mohla mať nepriaznivý vplyv na indexáciu miezd. Rast miezd vo verejnej správe a zdravotníctve bude tlačiť priemernú mzdu smerom nahor. Priemerný rast týchto sektorov sa očakáva až na úrovni 4,1%. Hlavným dôvodom je očakávané zvýšenie miezd lekárov a sestričiek v roku 2012 (približne 23%). Priemerná hodnota nominálnej mzdy v tomto roku tak dosiahne hodnotu 813 eur, čo by malo byť o 26,7 eur viac ako v roku 2011. Rast priemernej nominálnej mzdy bude na úrovni 3,4%, čo spolu so zníženou infláciou by malo znamenať obrat vo vývoji reálnych miezd z -1,4 % v minulom roku na odhadovaných +0,6% v tomto roku. Od roku 2013 sú mzdy v súkromnej aj verejnej správe ovplyvnené fiškálnou konsolidáciou. Od roku 2013 by sa nominálna mzda mala zvyšovať rýchlejším tempom. To bude znamenať akceleráciu reálnej mzdy v nasledujúcich rokoch v priemere o 2,4% ročne, napriek plánovanej konsolidácii.

Inflácia

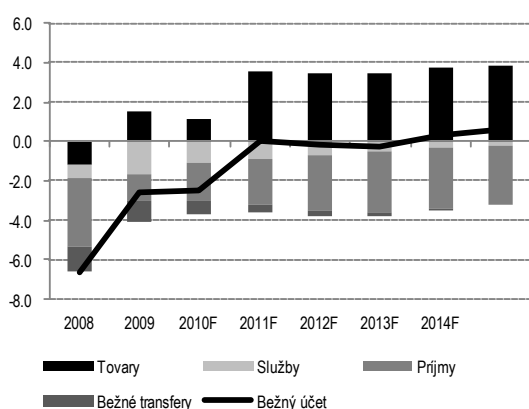
Odhadovaná výška inflácie CPI pre rok 2012 je na úrovni 2,8 %. Stagnujúca domáca spotreba neprispieje výraznejšie k zrýchleniu inflácie prostredníctvom dopytových tlakov a nákladové zložky inflácie by sa mali taktiež vyvíjať pozitívnejšie ako v roku 2011. Iba pozvoľný nárast dopytových tlakov a negatívna produkčná medzera prispievajú k relatívne stabilnej úrovni čistej inflácie. V prognóze sa predpokladá pokračovanie nepriaznivého vývoja cien komodít, ropy a potravín na svetových trhoch, ktorého sme boli svedkami v úvode roka. Odzrkadľujúc rast cien ropy a plynu, v januári 2012 došlo k rastu regulovaných cien a to najmä cien energií. Podľa zverejnených informácií Úradu pre reguláciu sieťových odvetví by v apríli malo prísť k výraznému zníženiu cien plynu o 5,2 % na základe nového výhodnejšieho kontraktu SPP s Gazpromom. Medziročný rast cien potravín by v roku 2012 mal oproti predchádzajúcemu roku výrazne klesnúť a dosiahnuť 2,3%.

V ďalších rokoch by sa miera inflácie mala znížiť najmä kvôli postupnému utlmeniu tlakov vyšších cien ropy, ktoré prispievajú k akcelerácii cien energií a pohonných hmôt. V roku 2013 sa očakáva ďalšie zníženie inflácie na 2,3%, nasledované iba miernym rastom do roku 2015 na priemernú úroveň 2,5 %. Zavedením meny euro a prechodom na spoločnú menovú politiku celá nominálna konvergencia prebieha v dobiehaní cenovej hladiny cez inflačný kanál. Dôsledkom toho MF SR predpokladá, že priemerný rast cien trhových služieb sa do roku 2015 zvýši k úrovniam okolo 3,6 %.

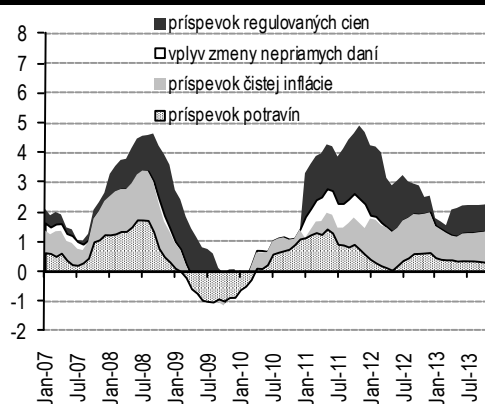
Vonkajšia bilancia

Vonkajšia bilancia Slovenska zostane približne na úrovniach z roku 2011 aj napriek spomaleniu vonkajšieho dopytu. Spomalenie rastu exportu tovarov, ktorý by mal v roku 2012 dosiahnuť v bežných cenách 4,4 % V roku 2013 sa opäť očakáva zrýchlenie exportu v súlade s vývojom rastu HDP najvýznamnejších obchodných partnerov Slovenska. Prognóza exportu zároveň zohľadňuje aj nové plánované investície v automobilovom priemysle súvisiace s uvedením nových modelov. Spomalenie rastu exportu a slabý domáci dopyt budú znamenať, že rast importu sa bude vyvíjať podobne ako rast exportu, čo sa prejaví v zachovaní prebytku obchodnej bilancie na približne rovnakej úrovni. V roku 2012 by mal import rásť o 4,6 %, v ďalších rokoch by mal, podobne ako export, zrýchliť. Obchodná bilancia tak dosiahne v roku 2012 prebytok na úrovni 3,5 % HDP. Prebytok obchodnej bilancie však bude kompenzovaný deficitom bilancie služieb a výnosov, preto deficit

platobnej bilancie dosiahne v roku 2011 0,2 % HDP. Postupné uzatváranie salda bilancie služieb však zapríčini, že saldo platobnej bilancie bude ku koncu prognózovaného obdobia aktívne.

GRAF 13 – Externé nerovnováhy – zložky salda BÚ PB (% HDP)

Zdroj: NBS, MF SR

GRAF 14 – Štruktúra spotrebiteľskej inflácie (HICP)

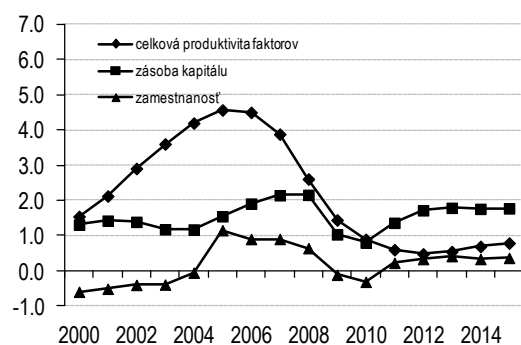
Zdroj: ŠÚ SR

Hlavné riziká prognózy

Riziká februárovej prognózy použitej vo východiskách rozpočtu sú na pozitívnej strane. Medzi pozitívne riziká patrí možné pokračovanie rastu zamestnanosti v USA a rast nemeckých exportov do Ázie. To by znamenalo rýchlejšie oživenie dopytu Nemecka a iných obchodných partnerov, čo by viedlo k rýchlejšiemu rastu exportu a investícií, ktoré sú základom stabilného ekonomického rastu. Negatívne riziká prognózy vyplývajú prevažne z vývoja na finančných trhoch a vonkajšieho prostredia. Neistota na finančných trhoch pramení z hrozby zamrznutia finančného systému spôsobené plným prepuknutím dlhovej krízy v Eurozóne. Ďalším rizikom je možný výrazný pokles rastu v rozvíjajúcich sa ekonomikách ako je Čína, čo by malo negatívne dôsledky na oživenie v Nemecku a následne aj na Slovensku.

II.4. Cyklický vývoj ekonomiky

Oproti predchádzajúcemu roku, kedy rast potenciálneho produktu dosiahol historické minimum, rástli v dôsledku hospodárskeho oživenia všetky produkčné faktory. Rovnovážna zamestnanosť, ktorá v roku 2010 dokonca klesla, odzrkadľujúc nárast NAIRU a prítomnosť hysteréznych efektov, začala v roku 2011 opäť rásť. Prílev nových investícií znamenal zrýchlenie rastu zásoby kapitálu, produktivita však rástla len pomaly. V nasledujúcich rokoch by mal rast potenciálneho produktu opäť mierne zrýchliť, a to predovšetkým z dôvodu zrýchlenia celkovej produktivity faktorov.

GRAF 15 – Príspevky výrobných faktorov k rastu potenciálneho produktu (p. b.)

* celková produktivita výrobných faktorov

TAB 4 – Príspevky výrobných faktorov k rastu potenciálneho produktu

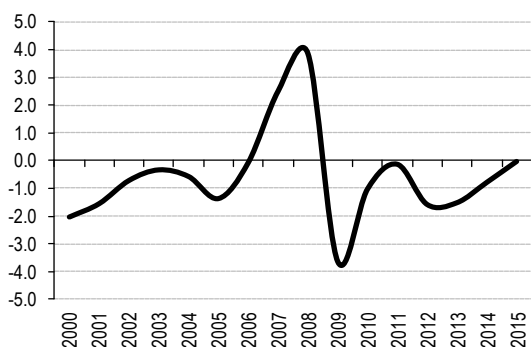
	Pot. HDP (rast, %)	TFP*	Zásoba kapitálu	Rovnováž. zamestnan.
2007	7,0	3,9	2,1	0,9
2008	5,5	2,4	2,4	0,6
2009	2,3	1,7	0,8	-0,1
2010	1,3	0,8	0,8	-0,3
2011	2,2	0,6	1,4	0,2
2012F	2,5	0,5	1,7	0,3
2013F	2,8	0,6	1,8	0,4
2014F	2,8	0,7	1,8	0,3
2015F	2,9	0,8	1,8	0,4

Zdroj: MF SR

V roku 2011 reálny HDP rástol a tak ako v predchádzajúcom roku prekročil rast odhadovaného potenciálneho produktu. Tým došlo takmer k uzavretiu produkčnej medzery na úroveň -0,1 % z potenciálneho HDP. Spomalenie rastu v roku 2012 v dôsledku oslabenia vonkajšieho dopytu však opäť povedie k otvorení medzery na úroveň 1,6 % z potenciálneho HDP. Počnúc rokom 2014 začne reálny HDP rásť výrazne rýchlejšie ako potenciálny produkt, čo povedie k uzavretiu produkčnej medzery v roku 2015.

GRAF 16 – Vývoj produkčnej medzery (% potenciálneho HDP)

TAB 5 – Vývoj produkčnej medzery

	HDP*) (reálny rast, %)	Potenciálny HDP (rast, %)	Produkčná medzera (% pot. HDP)
2007	9,7	7,0	2,5
2008	6,7	5,5	3,9
2009	-5,1	2,3	-3,7
2010	4,1	1,3	-1,0
2011	3,4	2,2	-0,1
2012F	1,1	2,5	-1,6
2013F	2,1	2,8	-1,5
2014F	3,6	2,8	-0,8
2015F	3,7	2,9	0,0

*) Produkčná medzera sa počíta vzhľadom na HDP očistený od vplyvu predzásobenia cigaretami a iné jednorazové efekty.

Zdroj: MF SR

II.5. Porovnanie prognóz MF SR s prognózami ostatných inštitúcií

Nasledujúca tabuľka porovnáva prognózy vybraných makroekonomických indikátorov pre slovenskú ekonomiku v rámci vybraných domácich a zahraničných inštitúcií. V prípade prognóz HDP patrí odhad MF SR v rokoch 2012-2013 ku konzervatívnejším. Hlavným dôvodom je najmä negatívnejší pohľad na vývoj v externom prostredí (oproti predpokladom z jesene 2011), ktorý v úvode roka negatívne ovplyvní investície a exportnú výkonnosť ekonomiky SR. MF SR pri aktualizácii svojich prognóz pracovalo s najnovšími údajmi o konjunkturálnych prieskumoch v eurozóne a zhoršení predpokladov o raste ekonomík eurozóny aj EÚ a je v súlade s interim prognózou EK z februára 2012.

TAB 6 – Porovnanie prognóz MF SR a ostatných inštitúcií

	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
Reálny rast HDP (%)			
MF SR (feb. 2012)	1,1	2,7	3,6
NBS	2,1	3,1	4,2
EK	1,2*	2,9	-
OECD	1,8	3,6	-
MMF	3,3	-	-
HICP (%)			
MF SR	2,8	2,3	2,3
NBS	2,9	1,9	2,0
EK	1,9*	2,1	-
OECD	2,9	2,8	-
MMF	1,8	-	-
Bežný účet (% HDP)			
MF SR	-0,2	-0,3	0,3
NBS	0,4	0,7	1,5
EK	-1,2	-1,9	-
OECD	-1,5	-0,5	-
MMF	-1,1	-	-

Zdroj: MF SR (február 2012), NBS (marec 2012), EK (november 2011), OECD (november 2011) a MMF (september 2011), * EK Interim Forecast február 2012

III. POZÍCIA VEREJNÝCH FINANCIÍ

Po vstupe do eurozóny sa rozpočtová politika stala spolu so štrukturálnymi politikami hlavným nástrojom na ovplyvňovanie vývoja reálnej ekonomiky v prípade vzniku vnútorných alebo vonkajších šokov. Po odznení vplyvov globálnej hospodárskej krízy na slovenskú ekonomiku bolo potrebné pristúpiť k zlepšeniu fiškálnej pozície prostredníctvom konsolidácie. Pokračovanie v konsolidácii je základným predpokladom pre stabilizáciu a následné zníženie dlhu verejnej správy, ktoré je nevyhnutné pre zabezpečenie dlhodobej udržateľnosti verejných financií.

III.1. Ciele a stratégia politiky

Stratégia rozpočtovej politiky je rámcovaná základným cieľom, ktorým je zabezpečenie dlhodobo udržateľných verejných financií, predovšetkým v kontexte starnutia populácie a pri zohľadnení podmienených záväzkov. Tento cieľ je zakotvený aj v ústavnom zákone o rozpočtovej zodpovednosti.

V strednodobom horizonte zostávajú ciele vlády SR nezmenené. Hlavným cieľom je **pri základnom ekonomickom scenári prezentovanom v tomto programe, znížiť deficit verejnej správy na úroveň 2,9 % HDP do roku 2013 trvalým a udržateľným spôsobom** a splniť tak požiadavky vyplývajúce z procedúry nadmerného deficitu. Pre zabezpečenie dlhodobej udržateľnosti verejných financií je však potrebné pokračovať v konsolidácii verejných financií aj po roku 2013 tak, aby Slovensko smerovalo k svojmu strednodobému rozpočtovému cieľu v podobe štrukturálneho deficitu vo výške 0,5 % HDP.

Prvým krokom k zníženiu deficitu verejnej správy na úroveň 2,9 % HDP v roku 2013 bola konsolidácia uskutočnená v priebehu roku 2011. Konsolidačné úsilie dosiahlo hodnotu 3,4 % HDP. Rozpočet verejnej správy na rok 2012 schválený v predvolebnom období obsahoval namiesto ohláseného cieľa deficitu vo výške 3,8 % HDP deficit vo výške 4,6 % HDP. **Naplnenie stanoveného cieľa pre rok 2013 si vyžiada v najbližších dvoch rokoch kumulatívne konsolidačné úsilie vo výške 2,7 % HDP.** Po roku 2013 sa uvažuje s konsolidáciou vo výške 0,5 % HDP ročne v súlade s ustanoveniami preventívnej časti Paktu stability a rastu. Zároveň platí, že predpokladaný rast výdavkov v období rokov 2012 až 2015 bude v súlade s benchmarkom stanoveným preventívnou časťou Paktu stability a rastu.

V dôsledku pokračujúcej konsolidácie verejných financií a negatívnej produkčnej medzery, ktorá sa však bude postupne uzatvárať, bude vplyv rozpočtovej politiky vlády vo väčšine tohto obdobia reštriktívny a procyklický. Výnimkou bude rok 2012 kedy vyššie čerpanie prostriedkov z fondov EÚ by mohlo prevýšiť reštriktívny vplyv konsolidácie. **Reštriktívny vplyv fiškálnej politiky na agregátny dopyt dosiahne v období rokov 2012 až 2015 hodnotu v priemere 1,1 % HDP ročne.**

TAB 7 – Výpočet konsolidačného úsilia a prognóza hrubého dlhu VS v rokoch 2010 až 2015 (ESA95, % HDP)

	2010	2011O	2012R	2013V	2014V	2015V
1. Čisté pôžičky poskytnuté / prijaté	-7,7	-4,8	-4,6	-2,9	-2,3	-1,7
2. Cyklická zložka	-0,3	0,0	-0,5	-0,4	-0,2	0,0
3. Jednorazové efekty	-0,2	-0,4	0,1	0,0	0,0	0,0
4. Cyklicky upr. saldo bez jednorazových efektov (MTO) (1-2-3)	-7,2	-4,4	-4,2	-2,5	-2,1	-1,7
5. Vplyv zavedenia 2. piliera dôchodkového systému	-1,2	-1,2	-1,3	-1,2	-1,2	-1,2
6. Vplyv platených úrokov	-1,3	-1,6	-1,8	-2,0	-2,1	-2,1
7. Výstavba diaľnic a rýchlostných ciest mimo bilancie VS	0,7	0,3	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2
8. Upravené primárne saldo (4-5-6-7)	-5,3	-1,9	-1,1	0,9	1,4	1,9
Konsolidačné úsilie (medziročná zmena upr. primárneho salda)*	-0,7	3,4	0,8	2,0	0,5	0,5
Hrubý dlh verejnej správy	41,0	43,3	50,2	52,0	53,0	52,3

Pozn.: * (+) reštrikcia, (-) expanzia

Zdroj: MF SR

O – odhad, R - schválený rozpočet, V - východiská rozpočtu

Prvým krokom smerom k zlepšeniu fiškálnej pozície bola konsolidácia v roku 2011, kedy sa znížil deficit verejnej správy z úrovne 7,7 % HDP v roku 2010 na 4,8 % HDP v roku 2011. Po zohľadnení najväčších jednorazových vplyvov nesúvisiacich s aktuálnou politikou vlády (prevzatie záväzkov zdravotníckych zariadení a záväzkov voči železničným spoločnostiam za roky 2004-2010 a jednorazový príjem DPH z PPP projektu, bližšie popísané v kapitole III.4), deficit verejnej správy v roku 2011 dosiahol hodnotu 4,2 % HDP. Takýto vývoj sa dosiahol aj napriek nepriaznivému vplyvu makroekonomického vývoja na verejné financie, ktorý sa prejavil najmä výpadkom daňových príjmov. Ďalším negatívom bola pokračujúca nízka efektívnosť štátnych podnikov prejavujúca sa v náraste zadĺženia železničných spoločností a nemocníc. Na druhej strane sa dosiahli vyššie nedaňové príjmy a úspory v úrokových nákladoch dlhu, výdavkoch samosprávy a fondov sociálneho zabezpečenia a výdavkoch na spolufinancovanie spoločných projektov SR a EÚ, ktoré výrazne prevýšili uvedené negatíva. Hrubý dlh verejnej správy sa v priebehu roku 2011 zvýšil o 2,3 p. b. a na konci roku 2011 dosiahol úroveň 43,3 % HDP.

Na rok 2012 bola v rámci rozpočtu verejnej správy schválená cieľová hodnota deficitu vo výške 4,6% HDP. V porovnaní s cieľom prezentovaným v programe stability z apríla 2011 (deficit vo výške 3,8% HDP) ide o zhoršenie, čo súvisí najmä s menej priaznivými makroekonomickými vyhládkami na rok 2012 a pádom vlády. Dodatočné opatrenia neboli prijaté najmä v dôsledku vyslovenia nedôvery vláde a s tým súvisiacou prípravou predčasných parlamentných volieb.

Čo sa týka vývoja v ďalších rokoch, za predpokladu, že by vláda neprijala žiadne dodatočné opatrenia a na saldo verejnej správy by mal vplyv len makroekonomický vývoj – tzv. „no-policy change“ scenár - deficit verejnej správy by sa v roku 2013 najmä v dôsledku poklesu daňových príjmov medziročne zhoršil o 0,6 p. b. na úroveň 5,2 % HDP. V ďalších rokoch by sa mierne zlepšil na úroveň 5,1 % HDP. V prípade takého vývoja by hrubý dlh verejnej správy na konci roku 2015 presiahol Maastrichtskú úroveň 60 % HDP. Primárny deficit by sa za predpokladu nezmenených politík mierne zlepšil z hodnoty 2,9 % HDP v roku 2012 na 2,8 % HDP v roku 2015.

Potrebu konsolidačných opatrení zobrazuje nižšie uvedená tabuľka. Na rok 2013 je potrebné pre dosiahnutie stanoveného cieľa vo výške deficitu verejnej správy na úrovni 2,9 % HDP uskutočniť opatrenia s celkovým vplyvom 2,3 % HDP. V ďalších rokoch bude potrebné prijať dodatočné opatrenia. V roku 2014 ide o 0,4 % HDP a v roku 2015 o dodatočných 0,6 % HDP.

TAB 8 – Potreba fiškálnych opatrení oproti scenáru bez zmien politík (ESA95, % HDP)

	2013	2014	2015
1. Primárne saldo VS – scenár bez zmien v politikách (tzv. „no policy change“ scenár)	-3,2	-3,0	-2,8
2. Primárne saldo VS – návrh východísk RVS 2013–2015	-2,5	-2,1	-1,5
3. Primárne saldo VS – cieľ	-0,9	-0,2	0,5
Rozdiel (3-2)	1,6	1,9	1,9
Rozdiel (v mil. eur)	1 166	1 480	1 612
Rozdiel (3-1)	2,3	2,7	3,3
- medziročná zmena (potreba dodatočných opatrení)	-	0,4	0,6
Rozdiel (v mil. eur)	1 713	2 155	2 773
- medziročná zmena (potreba dodatočných opatrení)	-	442	619

Zdroj: MF SR

Časť z potrebných opatrení je už zapracovaná v návrhu východísk rozpočtu verejnej správy na roky 2013 – 2015. Zapracované opatrenia sú zamerané na stránku výdavkov, pričom ide najmä o zmrazenie miezd a prevádzkových výdavkov v štátnej správe a úspory výdavkov v obciach. **Naplnenie rozpočtového cieľa na rok 2013 si nad rámec uvedených opatrení vyžiada ďalšie opatrenia v celkovej výške 1,6 % HDP. Tieto opatrenia budú špecifikované v čo najskoršom možnom termíne po programového vyhlásenia novej vlády. Vzhľadom na relatívne nízky podiel príjmov a výdavkov verejnej správy na HDP sa bude konsolidácia v roku 2013 sústreďovať viac na stranu príjmov.** Medzi potenciálne opatrenia patrí zvýšenie výberu majetkových daní, penzijná reforma, zvýšenie niektorých spotrebných daní, zvýšenie dane z hazardu,

prehodnotenie aktuálneho nastavenia bankového odvodu a zníženie mzdového balíka verejnej správy a bežných výdavkov.

Naplnenie rozpočtovaných cieľov je základným predpokladom pre stabilizáciu dlhu verejnej správy vyjadreného ako podiel na HDP. Hrubý dlh verejnej správy vzrastie z úrovne 43,3 % HDP na konci roku 2011 na úroveň 53,7 % HDP ku koncu roka 2014 (z čoho 2,7 p. b. tvorí podiel záruk SR na pomoci Grécku, Portugalsku a Írsku prostredníctvom Európskeho nástroja finančnej stability), pričom do konca prognózovaného obdobia dôjde k jeho miernemu poklesu pod 53 % HDP. Znamená to, že počas celého obdobia bude **dlh verejnej správy pod úrovňou referenčnej hodnoty stanoveného paktom, ako aj dlhovou brzdou. Takýto vývoj by však viedol k spusteniu sankčných mechanizmov v rámci ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti** (bližšie popísané v boxe č. 2).

BOX 2 – Uplatnenie ustanovení zákona o rozpočtovej zodpovednosti pri aktuálnej prognóze dlhu

Na základe prognózy hrubého dlhu verejnej správy na roky 2012 až 2015 (bližšie v časti III.5) by hrubý dlh mal v celom prognózovanom období presahovať hranicu 50 % HDP. Uvedená hodnota je spodnou hranicou definovanou ústavným zákonom o rozpočtovej zodpovednosti pre uplatňovanie sankcií (bližšie popísaný v časti VII.).

Za predpokladu, že by skutočná výška dlhu v danom období dosiahla uvedené hodnoty, uplatnil by sa postup podľa ústavného zákona. Prekročenie hranice 50 % HDP by bolo zverejnené v rámci príslušnej notifikácie Eurostatu pravdepodobne v apríli roku 2013 (skutočná výška dlhu na konci roku 2012). Následne by Ministerstvo financií SR zaslalo Národnej rade SR písomné zdôvodnenie výšky dlhu vrátane návrhu opatrení na jeho zníženie. V prípade neuskutočnenia dodatočných opatrení by sa podobná situácia zopakovala aj v ďalších rokoch prognózy.

Program stability je založený na makroekonomických a daňových prognózach z februára 2012. Makroekonomický scenár ako i prognózované daňové príjmy podliehajú kontrole zo strany odbornej verejnosti prostredníctvom výborov, ktorých členmi sú domáci experti z verejného i súkromného sektora. Ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti posilnil postavenie týchto výborov, keďže ich existencia a frekvencia zasadania je zakotvená priamo v tomto zákone. MF SR publikovalo v marci aj rýchly spresnený odhad makroekonomického vývoja pre 2012 (tzv. flash odhad). **Rýchly odhad zdvihol prognózovaný rast HDP v tomto roku z 1,1 % na 2,3 %.** Zvýšenie rastu bolo prognózované na základe lepšieho vývozu a súkromných investícií s limitovanými pozitívnymi implikáciami pre verejné financie.

III.2. Vývoj salda verejnej správy v roku 2011 a vplyv na rozpočet v roku 2012

Základným predpokladom pre stanovenie adekvátnych a realistických cieľov v rozpočte verejnej správy je posúdenie aktuálnej situácie vo verejných financiách. Táto kapitola preto obsahuje základné informácie o vývoji salda verejnej správy v roku 2011 spolu s vplyvom na rozpočet verejnej správy v roku 2012. Okrem toho sú tu popísané aj opatrenia, ktoré sa prijali v priebehu roku 2011 so zámerom naplniť konsolidačný cieľ v roku 2012 a vytvoriť podmienky na ďalšie pokračovanie v konsolidácii. Na záver sú poskytnuté aktuálne informácie o vývoji v roku 2012.

III.2.1. Saldo verejnej správy v roku 2011

Hlavný rozpočtový cieľ vlády na rok 2011 bol stanovený v rámci rozpočtu verejnej správy na roky 2011 až 2013 v podobe deficitu verejnej správy vo výške 4,9 % HDP. Na základe notifikácie deficitu a dlhu Eurostatu zverejnenej dňa 23. apríla 2012 dosiahol deficit verejnej správy výšku 4,8 % HDP.

TAB 9 – Saldo verejnej správy v roku 2011 (ESA 95)

	mil.	% HDP
SALDO VEREJNEJ SPRÁVY - ROZPOČET	-3 449	-4,91
Vplyv makroekonomického vývoja	-108	-0,16
- daňové a odvodové príjmy verejnej správy	-208	-0,30
- úrokové náklady dlhu	100	0,14
Jednorazové príjmy	289	0,42
- DPH z PPP projektov	24	0,03
- nerealizácia predaja emisných kvót	-100	-0,14
- licencie telekomunikačných operátorov	89	0,13
- iné ako daňové príjmy ŠR a subjektov verejnej správy	177	0,26
- príjem Sociálnej poisťovne z oddĺženia	59	0,09
- príspevok z Fondu solidarity	20	0,03
- ostatné	20	0,03
Transakcie s rozpočtom EÚ	307	0,44
- spolufinancovanie	227	0,33
- odvod do rozpočtu EÚ	80	0,12
Efektívnosť štátnych podnikov	-242	-0,35
- dividendy	85	0,12
- výdavky spojené s hospodárením štátnych podnikov vrátane vývoja ich zadĺženosti	-327	-0,47
Výdavky a ostatné faktory	511	0,74
- výdavky obcí a VÚC	123	0,18
- verejné zdravotné poistenie	116	0,17
- rezerva na úrokové náklady dlhu	50	0,07
- výdavky Sociálnej poisťovne	130	0,19
- DPH z PPP projektu	150	0,22
- ostatné faktory	-58	-0,08
Vplyv oddĺženia železníc a nemocníc v predchádzajúcich rokoch	-633	-0,92
SALDO VEREJNEJ SPRÁVY - ODHAD	-3 326	-4,82
z toho: vplyv zmeny nominálneho HDP (p. b.)		-0,09

(+) indikuje zlepšenie a (-) zhoršenie salda verejnej správy

Makroekonomický vývoj ovplyvnil najmä daňové príjmy, ktoré zaznamenali výpadok v celkovej výške 207,8 mil. eur (0,3 % HDP). V porovnaní s rozpočtom poklesli najmä spotrebné dane v celkovej výške 108,8 mil. eur (0,2 % HDP) a daň z príjmov fyzických osôb v sume 97,1 mil. eur (0,1 % HDP). Podstatnú časť vplyvu pri spotrebných daniach súvisí s nárastom cezhraničnej nákupnej turistiky z dôvodu pohybu výmenného kurzu mien Maďarska a Poľska s následným negatívnym vplyvom na výnos spotrebných daní (cigarety, pohonné látky). Úspora v prípade úrokových nákladov dlhu bola jednak z titulu nižších úrokových mier ako aj z dôvodu krátkodobejšieho prefinancovania dlhu, čo sa prejavilo v nižších výnosoch.

V rámci **jednorazových príjmov** má pozitívny vplyv na saldo výnos z predĺženia licencií telekomunikačným operátorom v sume 88,5 mil. eur a formálne vyšší výnos DPH z PPP projektov v sume 23,6 mil. eur. Na vyšších nedaňových príjmoch sa podieľa štátny rozpočet v sume 80 mil. eur a ostatné subjekty VS, najmä obce a VÚC v celkovej výške 97,5 mil. eur. Vyššie príjmy oproti rozpočtu predstavuje splatenie záväzkov zdravotníckych zariadení voči Sociálnej poisťovni v rámci ich oddĺženia. Na vyšších príjmoch sa podieľa aj príspevok z Fondu solidarity EÚ, z ktorého boli financované výdavky vynaložené na odstraňovanie následkov po povodniach. Nerealizácia predaja emisných kvót znamená výpadok príjmov Environmentálneho fondu vo výške 100 mil. eur.

Transakcie s rozpočtom EÚ majú pozitívny vplyv na saldo vo výške 307 mil. eur (0,4% HDP). Vzhľadom k nižšiemu čerpaniu fondov EÚ, iba na úrovni 63% oproti predpokladom v rozpočte sa znížil objem výdavkov na spolufinancovanie o 227 mil. eur. Nižší odvod do rozpočtu EÚ o 80 mil. eur je z titulu prerozdelenia prebytku rozpočtu EÚ za rok 2010 medzi členské štáty.

Efektívnosť štátnych podnikov je vyjadrená prostredníctvom príjmov z dividend a výdavkov spojených s hospodárením týchto podnikov. Hospodárenie štátnych podnikov malo pozitívny vplyv na saldo vo forme vyšších dividend vo výške 85,4 mil. eur. Naproti tomu negatívny vplyv na saldo má naďalej stratovosť železničných spoločností, znížená najmä vyčlenením dodatočných zdrojov na krytie štátom objednaných služieb a výkonov železničných spoločností, a tiež očakávaný nárast dlhu zdravotníckych zariadení v celkovej sume 327 mil. eur.

Na strane výdavkov verejnej správy sa pozitívne vyvíjali najmä **výdavky ostatných subjektov verejnej správy**, ktoré boli nižšie o 369 mil. eur (0,5% HDP). V prípade obcí tvorili viac ako 70% úspor kapitálové výdavky, v prípade Sociálnej poisťovne ide najmä o úsporu výdavkov na dôchodkové poistenie a v prípade zdravotných poisťovní je úspora najmä na výdavkoch na zdravotnú starostlivosť. Úspora sa dosiahla aj z dôvodu nezapočítania rozpočtovanej platby DPH z PPP projektov v hodnote 150 mil. eur do výdavkov roka 2011, keďže výdavky súvisiace s PPP projektom (vrátane zaplatenej DPH) sú rozpočítané do jednotlivých rokov v zmysle platnej zmluvy.

Najväčší negatívny vplyv na saldo verejnej správy v roku 2011 má **vplyv záväzkov štátu voči železniciam a zadĺženie nemocníc v rokoch 2004-2010** vo výške 633,5 mil. eur (0,9% HDP). V prípade nemocníc ide o neuhrádzané záväzky, ktoré sa naakumulovali v predchádzajúcom období, pričom vláda v súvislosti s transformáciou nemocníc rozhodla v roku 2011 o ich prevzatí. Čo sa týka železničných spoločností (ŽSR a ŽSSK) ide o v minulosti nezaúčtované záväzky Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR voči železničným spoločnostiam na základe každoročne uzatváraných zmlúv o prevádzkovaní dráh a zmlúv o výkonoch vo verejnom záujme, ktoré vznikli z rozdielu medzi dohodnutou a skutočnou cenou objednaných výkonov.

III.2.2. Rozpočet verejnej správy na rok 2012 a prijaté opatrenia

V rozpočte verejnej správy bola na rok 2012 stanovená cieľová hodnota deficitu verejnej správy vo výške 4,6 % HDP. Pôvodný cieľ deklarovaný v programe stability z apríla 2011 stanovený vo výške 3,8 % HDP nebude dosiahnutý. Dodatočné opatrenia neboli prijaté najmä v dôsledku vyslovenia nedôvery vláde a s tým súvisiacou prípravou predčasných parlamentných volieb.

Pri zostavovaní rozpočtu a návrhu konsolidačných opatrení sa vychádzalo z vývoja verejných financií za predpokladu nezmenených politík (postup zostavenia scenára bez zmien v politikách je popísané v boxe č. 3). V takomto prípade by deficit verejnej správy dosiahol v roku 2012 hodnotu 5,6 % HDP. Rozdiel medzi úrovňou 5,6 % HDP a cieľovou hodnotou vo výške 4,6 % HDP predstavuje 0,9 % HDP, čo vymedzilo rozsah opatrení potrebných na splnenie rozpočtového cieľa.

TAB 10 – Prehľad prijatých opatrení na rok 2012 (ESA95)

	mil. eur	% HDP
Saldo VS - predpoklad nezmenených politík	-3 978	-5,6
1. Primárne saldo VS - predpoklad nezmenených politík	-2 696	-3,8
2. Príjmy verejnej správy	215	0,3
Zmeny v daniach a odvodoch	144	0,2
- DPPO - zmeny v odpisovaní majetku	55	0,1
- DPPO - oslobodenie príjmu obcí a VÚC z prenájmu majetku	-9	0,0
- osobitný odvod finančných inštitúcií (čistý vplyv)	83	0,1
- spotrebná daň z tabakových výrobkov - zvýšenie sadzby	30	0,0
- príspevky sociálneho zabezpečenia - povinný vstup do 2. piliera dôchodkového systému	-15	0,0
Efektívnosť štátnych podnikov	71	0,1
- splátky úverov zaznamenaných v minulosti ako kapitálový transfer	51	0,1
- odvod zo zisku Lesy SR, š. p.	20	0,0
3. Výdavky verejnej správy	435	0,6

- mzdy vo verejnej správe	79	0,1
- výdavky na tovary a služby	187	0,3
- kapitálové výdavky	74	0,1
- úspory výdavkov samosprávy v dôsledku zmeny podielov dane z príjmov	112	0,2
- národná vyrovnávacía platba k priamym platbám v poľnohospodárstve	-18	0,0
4. Ostatné zmeny	-9	0,0
5. Primárne saldo VS - rozpočet (1+2+3+4)	-2 056	-2,9
Saldo VS - rozpočet	-3 324	-4,6

Pozn.: (+) indikuje zlepšenie a (-) zhoršenie salda verejnej správy v metodike ESA 95

Zdroj: MF SR

Opatrenia na strane príjmov verejnej správy

Vplyv prijatých opatrení na strane príjmov dosahuje v roku 2012 výšku 0,3 % HDP, pričom zmeny sa dotkli daňových a odvodových príjmov a efektívnosti štátnych podnikov. Ide najmä o:

- **Zmeny v odpisovaní majetku s vplyvom na výnos dane z príjmov právnických osôb** – s účinnosťou od 1. januára 2012 sa zjednocujú pravidlá odpisovania pre všetky formy obstarania majetku zmenou ročného uplatňovania daňových odpisov hmotného majetku na mesačné odpisovanie. Úprava možnosti uplatnenia daňových odpisov sa týka iba novoobstaraného majetku.
- **Oslobodenie príjmu obcí a VÚC z prenájmu majetku** - opätovne sa oslobodzuje príjem obcí a VÚC z prenájmu majetku, čo bude mať negatívny vplyv na výnos dane z príjmov právnických osôb (DPPO).
- **Zavedenie osobitného odvodu finančných inštitúcií** - od 1. januára 2012 sa zaviedol osobitný odvod finančných inštitúcií vo výške 0,4 % z hodnoty pasív znížených o sumu vlastného imania a hodnotu vkladov chránených prostredníctvom Fondu ochrany vkladov. Čistý vplyv tohto opatrenia sa odhaduje vo výške 83 mil. eur, keďže dodatočné príjmy vo výške 102 mil. eur budú sčasti kompenzované nižším výnosom DPPO v dôsledku predpokladaného poklesu ziskovosti týchto inštitúcií.
- **Skoršie zvýšenie spotrebnej dane z tabakových výrobkov** - pôvodný zámer zvyšovať spotrebnú daň z tabakových výrobkov k 1. marcu 2013 bol v dôsledku potreby dodatočných príjmov pre rok 2012 upravený. K zvýšeniu spotrebnej dane o 3,7 % tak došlo už od 1. februára 2012.
- **Príspevky sociálneho zabezpečenia** - s účinnosťou od 1. apríla 2012 sa pre nových účastníkov trhu práce mení východiskové nastavenie účasti v dôchodkovom systéme. Východiskovým nastavením bude účasť v oboch pilieroch (priebežný a kapitalizačný) dôchodkového systému, pričom je stanovená lehota dvoch rokov, počas ktorých sa sporiteľ môže rozhodnúť pre účasť výlučne v priebežnom pilieri. Uvedená legislatívna zmena spôsobí mierny výpadok príjmov z príspevkov sociálneho zabezpečenia v roku 2012.
- **Efektívnosť štátnych podnikov** – zvyšovanie efektívnosti štátnych podnikov sa prejaví v odvode zo zisku štátneho podniku Lesy SR a splatení finančných výpomocí (Nemocnica sv. Michala, Vodohospodárska výstavba) klasifikovaných v minulosti ako kapitálový transfer (z dôvodu predpokladanej nenávratnosti týchto prostriedkov).

Opatrenia na strane výdavkov verejnej správy

Väčšina konsolidačných opatrení je sústredená na stranu výdavkov verejnej správy, pričom ich celkový vplyv sa odhaduje vo výške 0,6 % HDP. Ide najmä o:

- **Mzdy vo verejnej správe** – v kapitolách štátneho rozpočtu došlo v roku 2012 k zmrazeniu osobných výdavkov na úrovni roku 2011. V prípade ostatných subjektov verejnej správy sa predpokladá nižší rast miezd v porovnaní s benchmarkom (predpokladaný rast miezd v súkromnom sektore). Výnimkou sú osobné výdavky pedagogických zamestnancov regionálneho školstva, ktoré predstavujú prioritu vlády.

- **Výdavky na tovary a služby** – na úspore výdavkov na tovary a služby sa v najväčšej miere podieľajú kapitoly štátneho rozpočtu, ktorých prevádzkové výdavky sa nominálne znížili v porovnaní s rozpočtom na rok 2011 o 5 %.
- **Kapitálové výdavky** – aj v prípade kapitálových výdavkov sa predpokladajú úspory najmä v kapitolách štátneho rozpočtu.
- **Úspory výdavkov samosprávy v dôsledku zmeny podielov dane z príjmov** – nad rámec vyššie uvedených úspor výdavkov sa predpokladajú aj úspory samosprávy v nadväznosti na legislatívnu zmenu. S účinnosťou od 1. januára 2012 sa mení prerozdelenie príjmov dane z príjmov fyzických osôb medzi štátny rozpočet a územnú samosprávu (pokles podielu územnej samosprávy z predošlej úrovne 70,3 % na 64,5 % v prípade obcí resp. z 23,5 % na 21,9 % v prípade VÚC). Predpokladá sa, že zníženie prerozdelenia výnosu dane pre samosprávu sa premietne aj do úspor ich výdavkov. Uvedený predpoklad vychádza z toho, že napriek zníženému podielu sa na rok 2012 odhaduje medziročný nárast príjmov samosprávy z tejto podielovej dane o 3,7 %. Zároveň sa očakáva, že úspory výdavkov v roku 2011 sa premietnu aj do ďalších rokov. Tento cieľ môže byť ohrozený v prípade nižšieho výberu daní z príjmov.

BOX 3 – Zostavovanie scenára za predpokladu nezmenených hospodárskych politík

Scenár za predpokladu nezmenených politík je definovaný ako scenár vývoja verejných financií za predpokladu, že by vláda resp. parlament neprijímali žiadne opatrenia a ich vývoj by bol podmienený len makroekonomickým vývojom a existujúcimi politikami vrátane účinnej legislatívy.

Východiskom zostavenia scenára na obdobie pokrývajúce rozpočet verejnej správy je bilancia príjmov a výdavkov verejnej správy v bežnom roku. V prvom kroku sa táto bilancia upraví o jednorazové vplyvy a o položky, ktoré sa nebudú opakovať po východiskovom roku. V ďalšom kroku sa identifikujú také položky bilancie z východiskového roku, pri ktorých je už vopred známy vývoj v prognózovanom období. Zvyšné položky bilancie východiskového roka sa upravujú podľa vopred zadefinovaných predpokladov (legislatívne definované alebo makroekonomické predpoklady o raste položiek).

Predpoklady o vývoji najvýznamnejších položiek bilancie verejnej správy v scenári bez zmien v hospodárskych politikách:

- prognóza daňových príjmov je ovplyvnená iba makroekonomickým vývojom a existujúcou legislatívou,
- osobné výdavky sa vyvíjajú v súlade s prognózovaným tempom rastu priemernej mzdy v súkromnom sektore,
- výdavky na tovary a služby sa vyvíjajú v súlade s prognózovaným tempom rastu cenovej hladiny meranej podľa CPI,
- výdavky na bežné transfery boli rozdelené na tri skupiny: prvú skupinu tvoria tie výdavky, pri ktorých je legislatívou daná ich valorizácia (napríklad starobné a invalidné dôchodky, štátne sociálne dávky), v prípade druhej skupiny sa prijal predpoklad rastu o prognózované tempo rastu cenovej hladiny (inflácia meraná CPI) a tretiu skupinu tvoria transfery štátnym podnikom (napríklad železničným spoločnostiam alebo zdravotníckym zariadeniam), ktorých výška sa odvíja od predpokladu ich ďalšieho nezadlžovania resp. pokrytia vytvoreného dlhu,
- výdavky na obsluhu dlhu verejnej správy – východiskom pre odhad sú rozpočtované hodnoty, ktoré sa upravujú o vplyv rozdielu primárneho deficitu v rozpočte oproti scenáru bez zmien v politikách,
- kapitálové výdavky sa vyvíjajú v súlade s prognózovaným tempom rastu HDP upraveným o elasticitu daňových a odvodových príjmov na HDP.

Makroekonomické predpoklady potrebné pre zostavenie scenára bez zmien v hospodárskych politikách sú použité z oficiálnej prognózy Výboru pre makroekonomické prognózy.

III.2.3. Aktuálny vývoj v roku 2012

Pri posudzovaní aktuálneho vývoja v roku 2012 možno zohľadniť vplyv výsledkov hospodárenia za rok 2011, aktualizáciu makroekonomickej a daňovej prognózy a prípadné riziká spojené s plnením rozpočtu.

Kým výsledky hospodárenia v roku 2011 boli lepšie v porovnaní s rozpočtom, oficiálna makroekonomická a daňová prognóza z februára 2012 a tzv. flash odhad (zohľadnenie posledných informácií o lepšom než očakávanom vývoji slovenskej ekonomiky v poslednom kvartáli minulého roka spolu s mierne pozitívnejšími predpokladmi o raste HDP v eurozóne v prvom polroku 2012) naznačujú negatívny vplyv na daňové príjmy a úrokové náklady dlhu. Riziká rozpočtu spočívajú v potenciálnom negatívnom vplyve presunutých limitov výdavkov z predchádzajúceho roka, potrebe riešenia situácie v sektore zdravotníctva a železničných spoločnostiach a možných sankciách vyplývajúcich z prebiehajúcich auditov čerpania fondov EÚ. Ďalším rizikom je možná nižšia úspešnosť výberu daní kvôli dočasnej nefunkčnosti IT systémov finančnej správy.

V súčasnosti je ešte predčasné hodnotiť, do akej miery sa uvedené faktory premietnu do zmeny salda verejnej správy v roku 2012. **Vláda je však odhodlaná prijať v prípade potreby opatrenia v priebehu roka, ktoré povedú naplneniu rozpočtového cieľa na rok 2012, t. j. deficitu verejnej správy maximálne vo výške 4,6 % HDP.**

III.3. Strednodobý rozpočtový výhľad

Vláda SR pripravila návrh východísk rozpočtu verejnej správy na roky 2013 až 2015, v ktorom definovala rozpočtové ciele na toto obdobie. Na rok 2013 sa predpokladá deficit verejnej správy vo výške 2,9 % HDP. Na roky 2014 a 2015 boli stanovené rozpočtové ciele v podobe deficitu verejnej správy vo výške 2,3 % HDP a 1,7 % HDP.

Cieľom tejto časti je vyčíslieť vplyv opatrení zapracovaných do východísk rozpočtu a stanoviť veľkosť potrebných dodatočných opatrení, ktoré by umožnili naplnenie rozpočtových cieľov. Základnou podmienkou je splnenie rozpočtového cieľa v roku 2012, ktorým je deficit verejnej správy vo výške 4,6 % HDP. Následne možno na základe scenára, ktorý nepredpokladá žiadne zmeny v hospodárskych politikách, odhadnúť, aké by boli hodnoty salda verejnej správy v strednodobom horizonte. Pri porovnaní tohto scenára s cieľovými hodnotami salda verejnej správy možno vyčíslieť potrebu prijatia dodatočných opatrení.

III.3.1. Scenár za predpokladu nezmenených politik

Za predpokladu, že by nedošlo k žiadnym zmenám v hospodárskych politikách (postup a predpoklady použité pre zostavenie takéhoto scenára sú popísané v boxe č. 3), by deficit verejnej správy dosiahol v roku 2013 úroveň 5,2 % HDP, pričom v rokoch 2014 a 2015 by došlo k jeho poklesu na 5,1 % HDP. Ak odhliadneme od zmien v úrokových nákladoch, primárny deficit by sa za predpokladu nezmenených politik najprv zhoršil z hodnoty 2,9 % HDP v roku 2012, na 3,2 % HDP v roku 2013. V ďalších rokoch by došlo k jeho postupnému zlepšeniu na 2,9 % HDP v roku 2014 a 2,8 % HDP v roku 2015.

TAB 11 – Bilancia verejnej správy – scenár bez zmien politik v rokoch 2013 – 2015 (ESA95, % HDP)

	2012R	2013	2014	2015
CELKOVÉ PRÍJMY	33,6	33,1	32,1	31,5
Daňové príjmy	16,1	15,6	15,6	15,6
Daň z príjmu fyzických osôb	2,7	2,7	2,7	2,7
Daň z príjmu právnických osôb	2,6	2,7	2,7	2,7
Daň z príjmov vyberaná zrážkou	0,2	0,2	0,3	0,3
Daň z pridanej hodnoty	6,6	6,4	6,4	6,4
Spotrebné dane	2,9	2,7	2,6	2,6
Dane z medzinárodného obchodu a transakcií	0,1	0,1	0,1	0,1
Majetkové dane a ostatné dane	1,0	0,9	0,9	0,9
Poistné na zdravotné a sociálne poistenie	11,9	11,7	11,5	11,4
Nedaňové príjmy	3,4	3,2	3,0	2,8
Granty a transfery (najmä EÚ fondy)	2,2	2,6	2,0	1,6

VÝDAVKY SPOLU	38,2	38,3	37,2	36,6
Bežné výdavky	34,9	34,8	34,1	33,6
Výdavky na mzdy vrátane poistného	6,2	6,2	6,2	6,2
Tovary a služby	10,5	10,4	9,9	9,3
- Zdravotnícke zariadenia	5,1	4,9	4,8	4,8
Dotácie a transfery	16,4	16,3	15,9	15,9
Splácanie úrokov	1,8	2,0	2,1	2,2
Kapitálové výdavky	3,3	3,5	3,1	3,1
Obstaranie kapitálových aktív	2,3	1,9	1,6	1,7
Kapitálové transfery	1,0	1,6	1,5	1,4
SALDO VEREJNEJ SPRÁVY	-4,6	-5,2	-5,1	-5,1
PRIMÁRNE SALDO VEREJNEJ SPRÁVY	-2,9	-3,2	-3,0	-2,8
<i>p. m. Saldo VS – cieľ</i>	-4,6	-2,9	-2,3	-1,7
<i>Primárne saldo VS – cieľ</i>	-2,9	-0,9	-0,2	0,5

Pozn.: R - rozpočet verejnej správy na roky 2012-2014

Zdroj: MF SR

Pri porovnaní tohto scenára s cieľovými hodnotami salda verejnej správy možno vidieť rozsah opatrení, ktoré je potrebné uskutočniť. Keďže v prípade dosiahnutia cieľových hodnôt salda verejnej správy dôjde aj k súčasnému zníženiu úrokových nákladov dlhu v porovnaní so scenárom bez zmien v politikách, je vhodnejšie porovnávať primárne saldá. Na základe toho je možné konštatovať, že bude potrebné prijať opatrenia na zlepšenie primárneho salda verejnej správy celkovo o 1 713 mil. eur v roku 2013, o 2 155 mil. eur v roku 2014 a o 2 773 mil. eur v roku 2015.

TAB 12 – Porovnanie scenára bez zmien politik s cieľovými hodnotami (ESA95, % HDP)

	2013	2014	2015
1. Primárne saldo VS – cieľ	-0,9	-0,2	0,5
2. Primárne saldo VS – scenár bez zmien v politikách	-3,2	-3,0	-2,8
Rozdiel (1-2)	2,3	2,7	3,3
Rozdiel (v mil. eur)	1 713	2 155	2 773

Zdroj: MF SR

III.3.2. Popis a kvantifikácia opatrení na dosiahnutie fiškálnych cieľov

Predchádzajúca časť kvantifikovala rozsah opatrení, ktoré je potrebné prijať, aby sa naplnili rozpočtové ciele. S týmto vedomím bol predložený na rokovanie vlády SR návrh východísk rozpočtu verejnej správy na roky 2013 až 2015, v ktorom sú zapracované nasledovné hlavné opatrenia zamerané na výdavkovú stránku verejnej správy:

1. zníženie výdavkov štátneho rozpočtu

Vo východiskách rozpočtu verejnej správy je väčšina oblastí (s výnimkou tých, ktoré sú určené konkrétnou legislatívou) rozpočtovaná na úrovni rozpočtu na rok 2012. Týka sa to osobných prevádzkových, aj kapitálových výdavkov. Výnimkou sú výdavky na obranu, ktoré sa zafixovali na úrovni 1,01% HDP počas celého obdobia (v roku 2012 sa rozpočtovali na úrovni 1,13 % HDP) a vytvorila sa rezerva na spolufinancovanie projektov EÚ v rokoch 2014 a 2015 z dôvodu predpokladanej realizácie programov III. programového obdobia.

Východiská zároveň obsahujú dve plošné opatrenia, ktorých cieľom je motivovať kapitoly štátneho rozpočtu k realizácii krokov vedúcich v strednodobom horizonte k zvýšeniu efektívnosti vynakladania výdavkov štátneho rozpočtu. V prípade osobných výdavkov došlo v kapitolách štátneho rozpočtu k viazaniu 5 % z úrovne roku 2012. Výnimkou sú osobné výdavky zamestnancov v oblasti zdravotníctva, školstva, vedy, polície a finančnej správy. Pri výdavkoch na tovary a služby došlo k 10 % viazaniu

z úrovne roka 2012. Prostriedky získané týmito dvomi opatreniami sú alokované v kapitole Všeobecná pokladničná správa až do vyhodnotenia predložených úsporných návrhov kapitol, čo znamená, že z pohľadu vplyvu na saldo je táto operácia neutrálna.

2. zníženie výdavkov obcí

V prípade obcí sa predpokladá pomalší rast vo všetkých výdavkových kategóriách v porovnaní s benchmarkom (viď metodika zostavovania scenára bez zmien v politikách, box č. 3).

Okrem uvedených opatrení sa vláda zameria aj na zvýšenie efektívnosti výberu daní (najmä v oblasti DPH a spotrebných daní), pričom úsilie by sa malo zamerať hlavne na oblasť odhaľovania daňových únikov (prisnejšie kontroly, riadenie rizík, a pod.).

Ďalšou prioritou je modernizácia verejnej správy, pričom cieľom vlády je budovať transparentnú a efektívnu verejnú správu. Jej modernizáciu bude vláda realizovať prostredníctvom zvýšenia transparentnosti, vymožitelnosti práva, elektronizácií a inštitucionálnej reformy štátnej správy. Odhliadnuc od veľkosti štátu je pre úspešné krajiny dôležitý dôraz na efektívnosť systémov. Na nej by malo byť založené prerozdeľovanie verejných zdrojov.

TAB 13 – Opatrenia zapracované do návrhu východísk rozpočtu VS 2013 – 2015 (ESA95, % HDP)*

	2013	2014	2015
Štátny rozpočet - výdavky	0,5	0,5	0,6
- osobné výdavky	0,1	0,2	0,4
- výdavky na tovary a služby	0,2	0,1	0,1
- kapitálové výdavky	0,2	0,2	0,2
Obce - výdavky	0,4	0,2	0,3
Ostatné	-0,2	0,1	0,4
PRIMÁRNE SALDO VS	0,7	0,9	1,4

Pozn.: (+) indikuje zlepšenie a (-) zhoršenie salda v metodike ESA 95
* voči scenáru bez zmeny politik (tzv. „no-policy change“ scenár)

Zdroj: MF SR

Celkový vplyv týchto opatrení na saldo verejnej správy dosahuje 0,7 % HDP v roku 2013, 0,9 % HDP v roku 2014 a 1,4 % HDP v roku 2015 v porovnaní so scenárom bez zmien v politikách.

TAB 14 – Bilancia verejnej správy – Východiská rozpočtu VS 2013 – 2015 (ESA95, % HDP)

	2012R	Východiská RVS			Rozdiel oproti NPC		
		2013	2014	2015	2013	2014	2015
CELKOVÉ PRÍJMY	33,6	33,1	32,1	31,6	0,0	0,0	0,0
Daňové príjmy	16,1	15,6	15,6	15,6	0,0	0,0	0,0
Daň z príjmu fyzických osôb	2,7	2,7	2,7	2,7	0,0	0,0	0,0
Daň z príjmu právnických osôb	2,6	2,7	2,7	2,7	0,0	0,0	0,0
Daň z príjmov vyberaná zrážkou	0,2	0,2	0,3	0,3	0,0	0,0	0,0
Daň z pridanej hodnoty	6,6	6,4	6,4	6,4	0,0	0,0	0,0
Spotrebné dane	2,9	2,7	2,6	2,6	0,0	0,0	0,0
Dane z medzinárodného obchodu a transakcií	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
Majetkové dane a ostatné dane	1,0	0,9	0,9	0,9	0,0	0,0	0,0
Poistné na zdravotné a sociálne poistenie	11,9	11,7	11,5	11,4	0,0	0,0	0,0
Nedaňové príjmy	3,4	3,1	3,0	2,8	-0,1	0,0	0,0
Granty a transfery (najmä EÚ fondy)	2,2	2,6	2,0	1,6	0,0	0,0	0,0
VÝDAVKY SPOLU	38,2	37,5	36,3	35,2	-0,8	-0,9	-1,5

Bežné výdavky	34,9	34,6	33,7	32,8	-0,2	-0,4	-0,7
Výdavky na mzdy vrátane poistného	6,2	6,0	5,8	5,5	-0,2	-0,4	-0,7
Tovary a služby	10,5	10,1	9,8	9,4	-0,3	-0,1	0,2
- Zdravotnícke zariadenia	5,1	4,9	4,8	4,8	0,0	0,0	0,0
Dotácie a transfery	16,4	16,5	16,0	15,8	0,2	0,1	-0,1
Splácanie úrokov	1,8	2,0	2,1	2,1	0,0	0,0	-0,1
Kapitálové výdavky	3,3	2,9	2,6	2,3	-0,6	-0,5	-0,8
Obstaranie kapitálových aktív	2,3	2,0	1,8	1,5	0,0	0,2	-0,2
Kapitálové transfery	1,0	1,0	0,8	0,8	-0,6	-0,7	-0,6
SALDO VEREJNEJ SPRÁVY	-4,6	-4,5	-4,2	-3,6	0,7	0,9	1,5
PRIMÁRNE SALDO VEREJNEJ SPRÁVY	-2,9	-2,5	-2,1	-1,5	0,7	0,9	1,4

Pozn.: R - rozpočet verejnej správy na roky 2012–2014

Zdroj: MF SR

Po zapracovaní uvedených opatrení do návrhu východísk rozpočtu verejnej správy na roky 2013 až 2015 sa suma potrebných opatrení znížila.

TAB 15 – Porovnanie údajov z východísk RVS s cieľovými hodnotami (ESA95, % HDP)

	2013	2014	2015
1. Primárne saldo VS – cieľ	-0,9	-0,2	0,5
2. Primárne saldo VS – východiská RVS 2013–2015	-2,5	-2,1	-1,5
Rozdiel (1-2)	1,6	1,9	1,9
Rozdiel (v mil. eur)	1 166	1 480	1 612

Zdroj: MF SR

Znamená to, že **dozdržanie rozpočtového cieľa na rok 2013 si vyžiada prijatie opatrení (nad rámec opatrení zapracovaných do návrhu východísk rozpočtu verejnej správy na roky 2013 až 2015) v celkovej výške 1 166 mil. eur (1,6 % HDP)**. Riziká sú sústredené na pozitívnej strane v prípade naplnenia tzv. flash prognózy pre rok 2012.

III.4. Štruktúrna bilancia, fiškálna pozícia, fiškálny impulz

Konsolidácia verejných financií má vytvárať priestor pre dlhodobu udržateľný ekonomický rast s nízkou infláciou, nízkymi úrokovými sadzbami a pozitívnymi očakávaniami subjektov ohľadom budúcej hospodárskej politiky, a tým pozitívne ovplyvňovať ponukovú stránku ekonomiky, čím bude viac než kompenzovať znížený príspevok k agregátnemu dopytu.

Konsolidačné úsilie hovorí o ceste, ktorú vláda plánuje podniknúť s cieľom naplnenia strednodobého cieľa. Konsolidačné úsilie v tomto dokumente berie do úvahy okrem cyklickej zložky rozpočtu a jednorazových vplyvov aj náklady zavedenia 2. piliera dôchodkového systému ako významnej štruktúrnej reformy prispievajúcej k dlhodobej udržateľnosti verejných financií, vplyv platených úrokov a vplyv výstavby diaľnic a rýchlostných ciest mimo bilancie verejnej správy.

TAB 16 – Konsolidačné úsilie vlády v rokoch 2010 až 2015 (ESA95, % HDP)

	2010	2011	2012R	2013V	2014V	2015V
1. Čisté pôžičky poskytnuté / prijaté	-7,7	-4,8	-4,6	-2,9	-2,3	-1,7
2. Cyklická zložka	-0,3	0,0	-0,5	-0,4	-0,2	0,0
3. Jednorazové vplyvy	-0,2	-0,4	0,1	0,0	0,0	0,0
- dočasné zvýšenie NČZD u DPFO	-0,3	-	-	-	-	-
- odpustenie pohľadávok voči nefinančným spoločnostiam	-0,1	-	-	-	-	-
- povodne	-0,2	-	-	-	-	-
- časové rozlíšenie záväzkov nemocníc a železničných spoločností	0,4	-0,9	-	-	-	-
- príjmy Sociálnej poisťovne z oddĺženia zdravotníctva	-	0,1	-	-	-	-
- daň z emisných kvót	-	0,1	-	-	-	-
- príjem DPH z PPP projektu	-	0,3	0,1	-	-	-
- príjmy z telekomunikačných licencií	-	0,1	-	-	-	-
4. Vplyv zavedenia 2. piliera dôchodkového systému	-1,2	-1,2	-1,3	-1,2	-1,2	-1,2
5. Vplyv platených úrokov	-1,3	-1,6	-1,8	-2,0	-2,1	-2,1
6. Výstavba diaľnic a rýchlostných ciest mimo bilancie VS	0,7	0,3	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2
- stavebné náklady PPP projektu (rýchlostná cesta R1)	0,7	0,4	0,1	-	-	-
- platby štátu za dostupnosť PPP projektu zvýšené o zaplatenú DPH	-	0,0	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2
- prijaté úvery NDS	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
- splátky istiny úverov NDS	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0
7. Upravené primárne saldo (1-2-3-4-5-6)	-5,3	-1,9	-1,1	0,9	1,4	1,9
Konsolidačné úsilie	-0,7	3,4	0,8	2,0	0,5	0,5

(+ sprísnenie, - uvoľnenie rozpočtovej politiky)
R - schválený rozpočet, V - východiská rozpočtu

Zdroj: MF SR

Pre účely výpočtu konsolidačného úsilia vlády je v prvom kroku potrebné rozdeliť skutočné (oficiálne vykázané) saldo verejnej správy na cyklickú a štrukturálnu zložku. Štrukturálna zložka ukazuje stav verejných rozpočtov za predpokladu, že ekonomika funguje na svojej potenciálnej úrovni. Štrukturálne saldo verejných financií je teda aktuálne saldo verejných financií očistené o zmeny v cyklickej zložke, ktorá vyjadruje reakciu príjmov a výdavkov verejných financií na zmeny v produkčnej medzere. Veľkosť cyklickej zložky závisí od veľkosti produkčnej medzery a od elasticít vybraných príjmových a výdavkových kategórií, ktoré reagujú na výkyvy v ekonomickej aktivite. Veľkosť citlivosti salda verejnej správy na zmeny v produkčnej medzere preberá MF SR v plnej miere z odhadov Európskej komisie vychádzajúcich z metodiky OECD⁴.

Druhou položkou sú jednorazové a dočasné opatrenia vlády. V období rokov 2010 až 2015 možno v súčasnosti identifikovať osem jednorazových vplyvov:

- Prvým je zvýšenie nezdaniteľnej časti základu dane týkajúce sa dane z príjmov fyzických osôb. Toto opatrenie bolo zavedené v rámci protikrizových opatrení vlády s vopred ohraničenou účinnosťou na roky 2009 a 2010. V oboch uvedených rokoch došlo k výpadku daňových príjmov zhodne vo výške 0,3 % HDP.
- Druhým faktorom je odpustenie pohľadávok voči nefinančným spoločnostiam v roku 2010 v celkovej výške 0,1 % HDP. Ide o pohľadávky štátu z poskytnutých záruk a úverov voči spoločnostiam, ktoré v minulosti zanikli (väčšina z nich zanikla v priebehu 90. rokov minulého storočia).
- Tretí efekt súvisí s povodňami, ktoré v priebehu roku 2010 zasiahli Slovensko. Na úhradu výdavkov spojených s povodňami sa zo štátneho rozpočtu uhradila suma vo výške 0,2 % HDP.
- Štvrtým faktorom je časové rozlíšenie prevzatých záväzkov nemocníc a záväzkov štátu voči železničným spoločnostiam. Uvedené spoločnosti vytvárali v rokoch 2004 až 2010 záväzky vyplývajúce z nedostatočných reforiem v tejto oblasti, pričom tieto záväzky neboli zaznamenané v účtoch verejnej správy. Po identifikovaní ich skutočnej výšky v roku 2011 Eurostat odporučil ich zaznamenanie práve do

⁴ Girouard, N., André, Ch.: Measuring cyclically-adjusted budget balances for OECD countries. OECD Economics department working papers, no. 434, 2005

tohto roku. Vzhľadom na to, že uvedené záväzky sa týkajú politiky vlád v predchádzajúcom období, pre účely výpočtu konsolidačného úsilia sú tieto záväzky rozdelené do rokov, v ktorých vznikali.

- Piatym faktorom sú príjmy Sociálnej poisťovne z oddženia zdravotníctva, ktoré sa uskutočnilo v priebehu roku 2011. Zdravotnícke zariadenia uhradili Sociálnej poisťovni dlžné poistné za predchádzajúce obdobie v celkovej výške 0,1% HDP.
- Šiestym faktorom je dočasne zavedená daň z emisných kvót, ktorá zdaňuje prevod a držbu nadbytočných emisných povoleniek CO₂ v rokoch 2011 až 2012. V roku 2011 sa týmto jednorazovo zvýšili príjmy verejnej správy o 0,1 % HDP. Očakávaný vplyv v roku 2012 je menší ako 0,05% HDP, a preto sa v tabuľke neuvádza.
- Siedmym faktorom sú príjmy dane z pridanej hodnoty z odovzdania dokončených úsekov rýchlostnej cesty R1 stavanej prostredníctvom PPP projektu. V čase odovzdania jednotlivých úsekov (v rokoch 2011 a 2012) dôjde k zaplateniu DPH zo strany investora, čo sa prejaví v daňových príjmoch verejnej správy. Vzhľadom na to, že uvedený projekt je zaznamenaný mimo bilancie verejnej správy, zaplatená DPH zo strany štátu sa rovnomerne zaznamená počas celého obdobia trvania koncesie (30 rokov) spolu s platbami štátu za dostupnosť.
- Posledným vplyvom sú jednorazové príjmy z predaja telekomunikačných licencií vo výške 0,1% HDP v roku 2011. Ide o predĺženie povolení na nasledujúcich desať rokov pre dvoch najväčších mobilných operátorov na Slovensku.

Tretou položkou, ktorá je zohľadnená pri výpočte konsolidačného úsilia vlády, sú náklady spojené s implementáciou druhého piliera dôchodkového systému. Výška nákladov dôchodkovej reformy dosiahla v rokoch 2010 a 2011 úroveň 1,2 % HDP. V roku 2012 sa náklady odhadujú vo výške 1,3% HDP a v ďalších rokoch zhodne vo výške 1,2 % HDP.

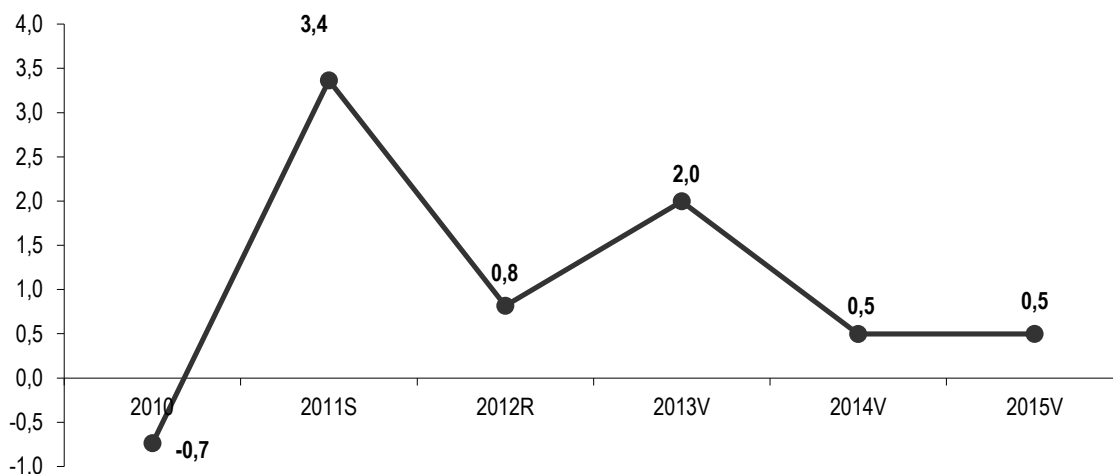
Štvrtou položkou sú platené úroky. Keďže výška platených úrokov sa odvíja najmä od výšky dlhu verejnej správy v minulom období a potreby jeho prefinancovania, táto položka by nemala ovplyvňovať konsolidačné úsilie vlády. Z tohto dôvodu bolo saldo verejnej správy očistené aj o platené úroky.

Poslednou položkou je výstavba diaľnic a rýchlostných ciest mimo bilancie verejnej správy, t.j. prostredníctvom PPP projektov a úverového financovania Národnej diaľničnej spoločnosti, a.s. (ďalej len NDS), ktorá je klasifikovaná mimo sektora verejnej správy:

- Pri PPP projektoch je hlavným dôvodom to, že môže existovať časový rozdiel medzi tým, kedy sa o ich využití rozhoduje a tým, kedy zaťažia saldo verejnej správy. Z hľadiska vplyvu vlády na túto položku je však rozhodujúce obdobie, kedy sa o ňom rozhoduje a nie obdobie, kedy dochádza k jeho splácaniu. Z toho dôvodu sa saldo verejnej správy upravuje tak, aby ovplyvnilo saldo v čase výstavby (investičné výdavky) a nie v čase splácania PPP projektu.
- V prípade NDS je potrebné brať do úvahy financovanie výstavby diaľnic prostredníctvom kumulovania a splácania dlhu. Takéto financovanie výstavby by sa malo zohľadniť v konsolidačnom úsilí aj napriek tomu, že ide o subjekt klasifikovaný mimo sektor verejnej správy, nakoľko alternatívou by bolo priame financovanie zo štátneho rozpočtu.

Rozpočtová politika v roku 2010 bola expanzívna a v roku 2011 reštriktívna. Konsolidácia by mala pokračovať aj v nasledujúcich rokoch v súlade s odporúčaniami procedúry nadmerného deficitu a Paktu stability a rastu.

GRAF 17 – Konsolidačné úsilie vlády v rokoch 2010 až 2015 (% HDP)

Zdroj: MF SR

Táto časť obsahuje okrem výpočtu konsolidačného úsilia aj alternatívny pohľad na vývoj fiškálnej pozície prostredníctvom porovnania rastu výdavkov verejnej správy s referenčnou mierou rastu (tzv. výdavkový benchmark) stanovenou na základe revidovaných pravidiel Paktu stability a rastu.

V prípade Slovenska, ako krajiny, ktorá v súčasnosti neplní svoj strednodobý rozpočtový cieľ, by upravené primárne výdavky verejnej správy očistené o opatrenia na strane príjmov mali v reálnom vyjadrení rásť pomalšie ako priemerný potenciálny rast ekonomiky, a to v takej miere, aby zabezpečili medziročné zlepšenie cyklicky očisteného salda upraveného o jednorazové vplyvy o 0,5 % HDP (detailný popis výpočtu výdavkového agregátu očisteného o zmenu príjmov a výdavkového benchmarku je uvedený v boxe č. 4).

TAB 17 – Porovnanie vývoja očistených výdavkov s výdavkovým benchmarkom (reálny rast, v %)

	2012R	2013V	2014V	2015V
1. Výdavkový benchmark - referenčná miera rastu výdavkov	1,8	1,4	1,1	1,1
2. Miera rastu agregátu výdavkov očisteného o príjmové opatrenia	0,5	0,1	0,7	0,8
3. Plnenie výdavkového benchmarku	áno	áno	áno	áno

R - schválený rozpočet, V - východiská rozpočtu

Zdroj: MF SR

Pri zohľadnení výdavkov verejnej správy a príjmových opatrení zahrnutých rozpočte verejnej správy na rok 2012 a v návrhu východiská rozpočtu verejnej správy na roky 2013 až 2015 by rast upravených výdavkov nemal ani v jednom roku presiahnuť 1 %. **Takáto miera rastu výdavkov je v každom roku nižšia ako referenčná hodnota, čo znamená, že súčasný návrh výšky výdavkov verejnej správy na roky 2012 až 2015 je v súlade s výdavkovým benchmarkom.**

BOX 4 – Výpočet výdavkového benchmarku a agregátu výdavkov očisteného o príjmové opatrenia

Výdavkový benchmark

Pri výpočte výdavkového benchmarku sa vychádza zo strednodobej miery rastu HDP odhadnutého ako geometrický priemer rastu potenciálneho HDP za posledných 5 rokov, bežného roku a prognózy za nasledujúce 4 roky. Vzápätí sa pre krajiny, ktoré nespĺňajú strednodobý rozpočtový cieľ odhadne miera, o ktorú by mali výdavky rásť pomalšie tak, aby sa zabezpečilo medziročné zlepšenie cyklicky očisteného salda upraveného o jednorazové vplyvy o 0,5 % HDP. Miera nižšieho rastu výdavku závisí od veľkosti primárnych výdavkov verejnej správy a možno ju vyjadriť nasledovne:

Rozdielom v porovnaní s prístupom Európskej komisie je to, že pri jednotlivých zložkách potrebných pre výpočet referenčnej miery rastu výdavkov, boli použité odhady MF SR

Výpočet výdavkového benchmarku pre Slovensko – krajina nespĺňajúca MTO (reálny rast, v %)

	2011	2012R	2013V	2014V	2015V
1. Strednodobá referenčná miera potenciálneho rastu HDP	3.6	3.2	2.8	2.6	2.6
2. Zníženie rastu výdavkov (p. b.)	1.4	1.4	1.4	1.5	1.5
3. Výdavkový benchmark (3=1-2)	2.2	1.8	1.4	1.1	1.1

R - schválený rozpočet, V - východiská rozpočtu

Zdroj: MF SR

Agregát výdavkov očistený o príjmové opatrenia

Výdavkový benchmark sa neporovnáva s celkovými výdavkami, ale s výdavkami, ktoré sú analyticky očistené o faktory, ktoré sú mimo kontroly vlády a také, ktoré nemajú vplyv na saldo verejnej správy. Ide o úrokové výdavky, zmeny vo výdavkoch na dávky v nezamestnanosti nesúvisiace s politikami vlády, výdavky financované z fondov EÚ a výdavky, ktoré sú kryté opatreniami na strane príjmov. Zároveň sa vzhľadom na vysokú medziročnú volatilitu investícií vlády (najmä v menších členských krajinách EÚ) berie do úvahy priemerná výška investícií za posledné tri roky a aktuálny rok.

Nominálny rast takto upravených výdavkoch sa prostredníctvom deflátoru HDP prepočíta na reálny rast, aby bol porovnateľný s výdavkovým benchmarkom.

Agregát výdavkov očistený o príjmové opatrenia (ESA 95, mil. eur)

	2011	2012R	2013V	2014V	2015V
1. Celkové výdavky	25 798	27 148	27 793	28 456	29 252
2. Úrokové náklady	1 095	1 250	1 476	1 652	1 802
3. Tvorba hrubého fixného kapitálu	1 587	1 382	1 175	1 190	1 042
4. Tvorba hrubého fixného kapitálu (priemer za t-3 až t)	1 520	1 537	1 465	1 334	1 197
5. Výdavky na EU programy plne kryté príjmami z EU fondov	792	1 369	1 402	1 021	864
6. Zmeny vo výdavkoch na dávkach v nezamestnanosti nesúvisiace s opatreniami vlády	12	12	11	7	6
7. Výdavky plne kryté automatickým zvýšením príjmov	0	0	0	0	0
8. Primárny výdavkový agregát (1-2-3+4-5-6-7)	23 833	24 672	25 194	25 918	26 735
9. Medziročná zmena primárneho výdavkového agregátu	-	839	522	725	817
10. Zmena v príjmoch z titulu opatrení	703	215	-26	-9	9
11. Nominálny medziročný rast agregátu výdavkov očisteného o príjmové opatrenia $((9-10_t)/8_{t-1})$	-	2,6	2,2	2,9	3,1
12. Reálny medziročný rast agregátu výdavkov očisteného o príjmové opatrenia	-	0,5	0,1	0,7	0,8
p. m. deflátor HDP	1,6	2,2	2,1	2,2	2,3

R - schválený rozpočet, V - východiská rozpočtu

Zdroj: MF SR

Tretia časť je venovaná fiškálnemu impulzu, ktorý meria príspevok verejných rozpočtov k medziročnej zmene agregátneho dopytu. Dáva informáciu o tom, či je rozpočtová politika vlády expanzívna alebo reštriktívna. V kombinácii s produkčnou medzerou charakterizuje rozpočtovú politiku, či prispieva stabilizačne na ekonomiku alebo sa naopak správa procyklicky.

Pre účely výpočtu fiškálneho impulzu bolo primárne saldo určené na výpočet konsolidačného úsilia upravené o finančné vzťahy s rozpočtom EÚ, ktoré spresňujú vplyvy fiškálnej politiky na agregátny dopyt.

Finančné vzťahy s rozpočtom EÚ sú zaradené z dôvodu, že odvody do rozpočtu EÚ znižujú agregátny dopyt, kým na druhej strane príjmy z EÚ síce nezhoršia deficit (sú tak na príjmovej, ako aj na výdavkovej strane), ale majú expanzívny vplyv na ekonomiku.

TAB 18 – Fiškálny impulz (ESA 95, % HDP)

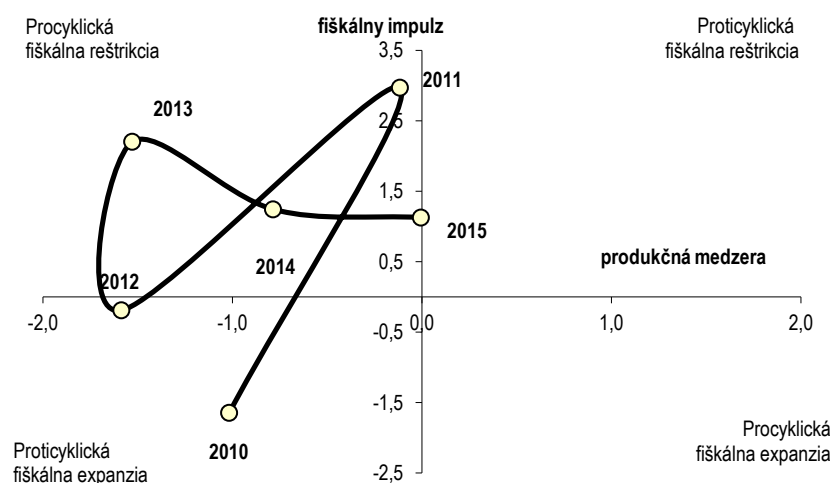
	2010	2011O	2012R	2013V	2014V	2015V
1. Čisté pôžičky poskytnuté / prijaté	-7,7	-4,8	-4,6	-2,9	-2,3	-1,7
2. Cyklická zložka	-0,3	0,0	-0,5	-0,4	-0,2	0,0
3. Jednorazové vplyvy	-0,2	-0,4	0,1	0,0	0,0	0,0
4. Vplyv zavedenia 2.piliera dôchodkového systému	-1,2	-1,2	-1,3	-1,2	-1,2	-1,2
5. Vplyv platených úrokov	-1,3	-1,6	-1,8	-2,0	-2,1	-2,1
6. Výstavba diaľnic a rýchlostných ciest mimo bilancie VS	0,7	0,3	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2
7. Upravené primárne saldo (1-2-3-4-5-6)	-5,3	-1,9	-1,1	0,9	1,4	1,9
8. Vplyv vzťahov s EÚ	2,1	2,5	3,5	3,3	2,5	1,9
- príjmy z rozpočtu EÚ	2,9	3,3	4,3	4,2	3,4	2,8
- odvod do rozpočtu EÚ	-0,8	-0,8	-0,8	-0,9	-0,9	-0,9
9. Agregátne saldo vrátane EÚ efektu (7-8)	-7,4	-4,4	-4,6	-2,4	-1,2	0,0
10. Fiškálny impulz (+ reštrikcia, - expanzia)	-1,6	3,0	-0,2	2,2	1,2	1,1
<i>p. m. Produkčná medzera</i>	<i>-1,0</i>	<i>-0,1</i>	<i>-1,6</i>	<i>-1,5</i>	<i>-0,8</i>	<i>0,0</i>

Pozn.: O – odhad, R - schválený rozpočet, V - východiská rozpočtu

Zdroj: MF SR

Rozpočtová politika vlády bola v roku 2011 reštriktívna a procyklická, čo súviselo najmä s potrebou fiškálnej konsolidácie. V roku 2012 bude konsolidácia verejných financií vyvážená expanzívnym impulzom z čerpania fondov EÚ. V ďalších rokoch sa očakáva pokračovanie vo fiškálnej konsolidácii, spomaľovanie čerpania prostriedkov z fondov EÚ v nadväznosti na postupné vyčerpanie disponibilných prostriedkov za programové obdobie 2007 až 2013 a postupné uzatváranie produkčnej medzery.

GRAF 18 – Fiškálny impulz (ESA 95, % HDP)

Zdroj: MF SR

III.5. Úroveň a vývoj verejného dlhu

Za predpokladu dodržania rozpočtových cieľov hrubý dlh verejnej správy vzrastie z úrovne 43,3 % HDP na konci roku 2011 na úroveň 50,2 % HDP na konci roku 2012 a 53,0 % HDP⁵ ku koncu roka 2014, pričom do konca prognózovaného obdobia dôjde k jeho miernemu poklesu na úroveň 52,3 % HDP. Počas celého obdobia bude dlh verejnej správy pod úrovňou referenčnej hodnoty maastrichtského kritéria. Čistý dlh verejnej správy dosiahne na konci prognózovaného obdobia úroveň 48,3 % HDP.

TAB 19 – Vývoj dlhu verejnej správy v rokoch 2010 až 2015

		2010	2011	2012	2013	2014	2015
Hrubý dlh (mil. eur)		26 998	29 911	35 788	38 931	42 001	43 934
Hrubý dlh (% HDP)	(1)	41,0	43,3	50,2	52,0	53,0	52,3
Zmena hrubého dlhu (p. b.)		5,5	2,3	6,9	1,9	1,0	-0,7
rast nominálneho HDP		-1,6	-1,9	-1,4	-2,3	-2,9	-3,0
primárne saldo		6,6	3,1	2,9	0,9	0,2	-0,5
úroky		1,3	1,7	1,8	2,0	2,1	2,1
zosúladenie dlhu a deficitu		-0,8	-0,6	3,6	1,3	1,6	0,6
Likvidné finančné aktíva (% HDP)	(2)	1,9	1,1	2,3	2,7	3,9	4,0
Čistý dlh (% HDP)	(1-2)	39,1	42,2	47,9	49,3	49,2	48,3
p.m. Implicitná úroková miera (%)		4,0	4,1	4,2	4,1	4,2	4,3
Vplyv EMS a EFSF na hrubý dlh		0,0	0,2	2,5	3,0	3,1	3,0

Zdroj: MF SR

Hrubý dlh verejnej správy sa v roku 2011 v nominálnom vyjadrení zvýšil o 2 912 mil. eur, na čom sa v najväčšej miere podieľal štátny dlh, ktorý sa medziročne zvýšil o 2 946 mil. eur. V prípade ďalších subjektov verejnej správy došlo k zvýšeniu dlhu vyšších územných celkov o 18 mil. eur a poklesu zadlženosti obcí o 52 mil. eur.

Vývoj dlhu bude v nasledujúcich rokoch ovplyvňovaný predovšetkým **hotovostným schodkom štátneho rozpočtu**. Z ostatných subjektov verejnej správy budú k nárastu dlhu prispievať predovšetkým **úvery obcí a vyšších územných celkov** v rokoch 2012 a 2014, ktoré budú tieto subjekty prijímať na plnenie svojich investičných zámerov.

Prognóza hrubého dlhu verejnej správy berie do úvahy aj **systém Štátnej pokladnice**. Vývoj prostriedkov Štátnej pokladnice využitých pre financovanie potrieb štátu v roku 2012 je ovplyvnený predpokladaným zvýšením voľných zdrojov systému (ktoré sa ukladajú v komerčných bankách a nevyužívajú sa na financovanie potrieb dlhu) približne na úroveň konca roka 2010 za účelom **dobatočného likvidného vankúša vzhľadom na situáciu na dlhopisových trhoch v eurozóne**. Znamená to, že kým pokles voľných zdrojov v priebehu roku 2011 prispieval k poklesu dlhu verejnej správy, v roku 2012 bude ich vplyv na dlh opačný. Ďalší nárast voľných zdrojov na konci roku 2014 súvisí s potrebou splatenia dlhopisov s vysokou nominálnou hodnotou v januári 2015. Dočasne sa tým navýši dlh na konci roku 2014.

Negatívny vplyv na výšku hrubého dlhu budú mať aj **vklady Slovenska do Európskeho mechanizmu pre stabilitu** (angl. skratka EMS). Uvedené vklady znižujú disponibilné prostriedky Štátnej pokladnice využiteľné pre financovanie potrieb štátu, čím prispievajú k nárastu hrubého dlhu.

⁵ Uvedené hodnoty dlhu zahŕňajú aj podiel SR na ručení voči Írsku, Portugalsku a Grécku prostredníctvom Európskeho nástroja finančnej stability (angl. skratka EFSF) v súlade s rozhodnutím Eurostatu č. 13/2011 z 27. januára 2011.

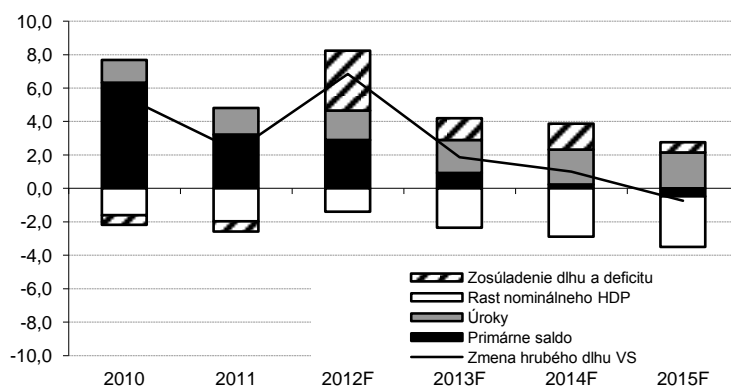
Prognóza dlhu uvažuje aj so záväzkami Slovenska vyplývajúcimi z mechanizmu EFSF. Konkrétne ide o započítanie podielu SR na ručení voči krajinám prijímajúcim pomoc (Írsko, Portugalsko, Grécko) prostredníctvom mechanizmu EFSF.

TAB 20 – Vplyv ručenia SR v EFSF na maastrichtský dlh (mil. eur)

	2011	2012	2013	2014	2015
Podiel Slovenska na dlhu EFSF k 31.12. daného roka	173	1 809	2 097	2 161	2 161
- v % HDP	0,2	2,5	2,8	2,7	2,6
Medziročná zmena	173	1 637	287	64	0

Zdroj: Eurostat, MF SR

Pri pohľade na príspevky jednotlivých faktorov k zmene dlhu najvýznamnejším faktorom nárastu dlhu v prognózovanom období budú plánované deficity verejnej správy. Okrem zvýšených úrokových nákladov sa v tomto období očakáva aj relatívne vysoký, avšak v dôsledku uskutočňovania plánovanej fiškálnej konsolidácie klesajúci primárny deficit. Príspevok faktora zosúladenia dlhu a deficitu k nárastu hrubého dlhu bude takisto pozitívny, pričom jeho výška je najmä v roku 2012 výrazne ovplyvnená nárastom záruk SR na EFSF. Jediným faktorom, ktorý prispieva k poklesu dlhu na HDP od roku 2012, je rast nominálneho HDP, ktorý v roku 2015 prevýši ostatné vyššie spomenuté negatívne faktory.

GRAF 19 – Príspevky faktorov k zmene hrubého dlhu verejnej správy (p. b.)

Zdroj: MF SR

Hodnota zosúladenia dlhu a deficitu bude najmä v roku 2012 ovplyvnená nárastom záruk Slovenska v rámci pomoci poskytnutej z EFSF. Ďalším faktorom je čistý nárast finančných aktív, ktorý je ovplyvnený najmä kladnou hotovostnou bilanciou ostatných subjektov verejnej správy a predpokladaným vývojom voľných zdrojov systému Štátnej pokladnice. K nárastu hrubého dlhu budú prispievať aj vklady Slovenska do EMS. Vzhľadom na vysoký podiel hrubého dlhu verejnej správy denominovaného v eurách, v prognóze sa neuvažuje s vplyvom kurzových zmien.

TAB 21 – Zosúladenie dlhu a deficitu (% HDP)

	2011	2012	2013	2014	2015
Zosúladenie dlhu a deficitu	-0,6	3,6	1,3	1,6	0,6
Rozdiel medzi hotovostnými a aktuálnymi tokmi	0,0	0,2	0,3	0,1	0,4
Čistý nárast finančných aktív	-1,0	1,1	0,6	1,3	0,3
- z toho vklad do EMS	0,0	0,0	0,2	0,2	0,2
Záruky SR na EFSF	0,2	2,3	0,4	0,1	0,0
Kurzové rozdiely	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostatné	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0

Zdroj: MF SR

IV. ANALÝZY CITLIVOSTI A POROVNANIE S PREDCHÁDZAJÚCOU AKTUALIZÁCIOU

Program stability SR je založený na základnom scenári ekonomického vývoja s exogénnymi predpokladmi o vývoji externého prostredia tak ako bolo popísané v tabuľke 3. V tejto časti sú prezentované rizikové scenáre, ktoré sú založené na modelových simuláciách predpokladajúcich rýchlejšie oživenie zahraničného dopytu, nižšiu nominálnu spotrebu vlády SR a zvýšenie úrokových sadzieb. Súčasťou podkapitoly je aj simulácia založená na externých predpokladoch EK pripravovaných pre jarnú prognózu EK.

IV.1. Rizikové scenáre vývoja

Scenár 1. Externé predpoklady EK

V scenári 1 sa simuluje vývoj ekonomiky na externých predpokladoch, ktoré sa pripravujú pre jarnú prognózu EK pre roky 2012 a 2013. V scenári sa zohľadnili vývoj úrokových sadzieb, kurzov, zahraničného dopytu a cien ropy. Výsledkom je rozdiel simulovanej prognózy a prognózy MF SR v rokoch 2012 a 2013.

Vzhľadom na minimálne rozdiely v predpokladoch EK a predpokladoch MF SR je rozdiel v oboch prognózach veľmi malý. Predpoklad silnejšieho nominálneho efektívneho výmenného kurzu cez horšiu konkurencieschopnosť mierne zníži výkon exportu. To zníži investície a dopyt po pracovnej sile, čo spolu s mierne nižšími mzdami prispeje ku zhoršeniu rastu HDP o 0,1 p. b. V roku 2013 rastu pomôže naopak silnejší kurz a spolu s nižšou úrokovou mierou zvýši reálny rast ekonomiky o 0,1 p. b.

TAB 22 – Scenár 1 – Predpoklad externých predpokladov podľa EK

Kumulatívna zmena hodnoty jednotlivých premenných oproti základnému scenáru je v p. b.

	Spotreba domácností	Hrubé fixné investície	HDP	Miera nezamestnanosti	CPI	Bilancia bežného účtu (% HDP)	Saldo verejnej správy (% HDP)
2012	-0,1	-0,1	-0,1	0,02	-0,05	-0,01	0,0
2013	0,0	0,0	0,0	0,02	-0,08	0,03	0,0

Zdroj: MF SR

Scenár 2. Rýchlejšie oživenie zahraničného dopytu

Podľa Scenára 2 by sa mal zrýchliť rast ekonomík obchodných partnerov SR predstavujúci vyšší dopyt po exporte SR. Scenár odráža aktuálne pozitívne správy o očakávanom vývoji ekonomík eurozóny, najmä Nemecka. Simulácia predpokladá jednorazové zrýchlenie rastu súhrnného indikátoru reálneho zahraničného dopytu oproti bázičnému scenáru o 1 p. b. v roku 2012.

Výraznejší zahraničný dopyt zvyšuje slovenský export a súčasne potrebu rozšírenia výrobných kapacít podnikov. Dôjde preto k zvýšeniu rastu investícií. V dôsledku oživenia ekonomickej aktivity sa zvýši rast spotreby domácností. Pozdvihnutý domáci dopyt spolu s nižšou nezamestnanosťou postupne zvyšujú infláciu CPI. Pozitívny vývoj celkového dopytu sa odrazí aj na raste importov. Pri zvýšení reálneho domáceho dopytu a domácej inflácie bude rast nominálneho importu vyšší ako v prípade exportu a saldo bežného účtu sa postupne posunie smerom k záporným hodnotám. Vzhľadom k vyššej ekonomickej aktivite sa vytvorí kladnejšie saldo verejnej správy.

TAB 23 – Scenár 2 – Zrýchlenie rastu zahraničného dopytu o 1 p. b. v roku 2012

Kumulatívna zmena hodnoty jednotlivých premenných oproti základnému scenáru je v p. b.

	Spotreba domácností	Hrubé fixné investície	HDP	Miera nezamestnanosti	CPI	Bilancia bežného účtu (% HDP)	Saldo verejnej správy (% HDP)
2012	0,5	0,6	0,6	-0,1	0,1	0,1	0,2
2013	0,9	0,6	0,6	-0,3	0,6	-0,1	0,4
2014	0,7	0,3	0,3	-0,4	1,1	-0,2	0,3
2015	0,4	0,1	0,1	-0,4	1,3	-0,3	0,2

Zdroj: MF SR

Scenár 3. Nižšia spotreba vlády

Tretí scenár je motivovaný prebiehajúcou svetovou dlhovou krízou, keď sa vlády snažia o konsolidáciu verejného dlhu a rozpočtov. V modelovej simulácii počítame so znížením tempa rastu nominálnej spotreby vlády o 1 p.b. v roku 2012 v zmysle vládneho dopytu po hotových výrobkoch. Zároveň sa predpokladá že mzdové prostriedky vyplatené v štátnom sektore sa nemenia.

Nižší dopyt vlády po hotových výrobkoch zhoršuje HDP ekonomiky, čo dodatočne zníži aj spotrebu domácností a investície. Slabší domáci dopyt následne zbrzdí tvorbu pracovných miest a zvýši mieru nezamestnanosti v ďalšom roku. V dôsledku slabšej ekonomickej aktivity inflácia CPI sa zmierni. Nízka spotreba a investície sa odrazia aj v nižšom dopyte po importoch, čo mierne zlepši bilanciu bežného účtu. V rokoch 2014-2015 k zlepšeniu bežného účtu prispeje aj o niečo pozdvihnutý export vďaka cenovej konkurencieschopnosti na zahraničných trhoch. Primárny efekt zníženia spotreby vlády v roku 2012 posunie saldo verejnej správy smerom ku kladným hodnotám, avšak sekundárne dopady cez utlmenú ekonomickú aktivitu majú v ďalších rokoch mierne záporný vplyv na saldo.

TAB 24 – Scenár 3 – Pokles nominálnej spotreby vlády o 1 p.b. v roku 2012

Kumulatívna zmena hodnoty jednotlivých premenných oproti základnému scenáru je v p. b.

	Spotreba domácností	Hrubé fixné investície	HDP	Miera nezamestnanosti	CPI	Bilancia bežného účtu (% HDP)	Saldo verejnej správy (% HDP)
2012	-0,1	-0,2	-0,2	0,0	0,0	0,1	0,2
2013	-0,2	-0,2	-0,2	0,1	-0,2	0,1	-0,1
2014	-0,2	-0,1	-0,1	0,1	-0,3	0,2	-0,1
2015	-0,1	0,0	0,0	0,1	-0,3	0,2	0,0

Zdroj: MF SR

Scenár 4. Zvýšenie úrokových sadzieb

Vo štvrtom scenári sa analyzuje citlivosť prognózy na posun krátkodobej aj dlhodobej úrokovej miery o 1 p. b. smerom nahor v roku 2012. Posun výnosovej krivky je chápaný ako zvýšenie rizikovej prirážky na úrokových sadzbách súkromného aj verejného dlhu. K tomuto nepriaznivému vývoju by mohlo dôjsť v súvislosti s pretrvávajúcou neistotou okolo riešenia súčasnej dlhovej krízy v eurozóne.

Zvýšenie úrokových sadzieb sťažuje prístup k úverom pre podniky a domácnosti, čo spôsobí spomalenie rastu spotreby domácností a investícií. Výsledkom bude nepatrné utlmenie ekonomického rastu, čo sa prejaví v nižšom raste zamestnanosti, čo znovu prispeje k nižšiemu rastu spotreby domácností. Spomalenie celkového dopytu zníži tlaky na rast cien, zatiaľ čo pomalší rast zamestnanosti zníži tlaky na rast miezd. Nižšia spotreba a investície spôsobia pomalší rast importu, čo sa prejaví na zlepšení bilancie bežného účtu. Celkový negatívny vplyv na saldo verejnej správy po započítaní priamych úrokových nákladov dlhu verejnej správy je na úrovni 0,1 % HDP až 0,2 % HDP.

TAB 25 – Scenár 4 – Rast krátkodobých a dlhodobých úrokových sadzieb o 1 p. b.

Kumulatívna zmena hodnoty jednotlivých premenných oproti základnému scenáru je v p. b.

	Spotreba domácností	Hrubé fixné investície	HDP	CPI	Krátkodobé a dlhodobé úrokové miery	Bilancia bežného účtu (% HDP)	Úrokové náklady verejnej správy (% HDP)	Saldo verejnej správy (% HDP)
2012	-0,2	-0,3	-0,1	0,0	1,0	0,1	0,1	-0,2
2013	-0,1	-0,2	0,0	-0,1	0,0	0,1	0,1	-0,1
2014	0,0	-0,2	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
2015	0,0	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Zdroj: MF SR

IV.2. Porovnanie s predchádzajúcou aktualizáciou

Program stability SR na roky 2012 až 2015 obsahuje aktualizované makroekonomické a rozpočtové ciele. V porovnaní s minuloročnou aktualizáciou z februára 2011 došlo k zhoršeniu prognózy dlhu verejnej správy a v roku 2012 aj v prípade salda verejnej správy, pričom tieto odchýlky sú vysvetlené v kapitole III.

TAB 26 – Porovnanie predchádzajúcej a aktualizovanej prognózy

	ESA kód	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015
Reálny rast HDP (%)						
Predchádzajúca aktualizácia*		3,4	4,8	4,8	4,8	-
Skutočnosť a súčasná aktualizácia		3,3	1,1	2,7	3,6	3,7
Rozdiel		-0,1	-3,7	-2,1	-1,2	-
Saldo verejnej správy (% HDP)						
	EDP B.9					
Predchádzajúca aktualizácia*		-4,9	-3,8	-2,9	-2,8	-
Skutočnosť a súčasná aktualizácia		-4,8	-4,6	-2,9	-2,3	-1,7
Rozdiel		0,1	-0,8	0,0	0,5	-
Hrubý dlh verejnej správy (% HDP)						
Predchádzajúca aktualizácia*		44,1	45,3	45,3	45,2	-
Skutočnosť a súčasná aktualizácia		43,3	50,2	52,0	53,0	52,3
Rozdiel		-0,8	4,9	6,7	7,8	-

Pozn.: * Program stability SR na roky 2011 - 2014

Zdroj: MF SR

V. UDRŽATEĽNOSŤ VEREJNÝCH FINANCIÍ

Dlhodobá udržateľnosť verejných financií má ekonomický aj morálny rozmer. Z ekonomického hľadiska sú zdravé verejné financie nevyhnutným predpokladom vysokého a udržateľného ekonomického rastu. Morálny rozmer spočíva v zabezpečení medzigeneračnej spravodlivosti. Prostredníctvom verejných rozpočtov sa totiž zdroje prerozdeľujú nielen medzi jednotlivými skupinami obyvateľstva (solidárnosť), ale aj medzi generáciami. Viest' politiku dlhodobo vysokých deficitov a nárastu dlhu automaticky znamená vystaviť účet budúcim generáciám, najčastejšie v podobe nutnosti zvyšovania daní.

V.1. Stratégia politiky

Slovensko z tohto pohľadu patrí k zodpovedným krajinám, ktoré v minulosti už preukázali schopnosť podstatne znížiť deficit verejnej správy a zároveň riešiť problémy dôležité z pohľadu dlhodobej udržateľnosti verejných financií. Priaznivá počiatočná fiškálna pozícia je totiž základným predpokladom pre schopnosť verejných financií absorbovať budúce negatívne vplyvy demografického vývoja. Zníženie deficitu verejnej správy z úrovne 4,8 % HDP v roku 2011 je preto naďalej ústredným cieľom fiškálnej politiky v strednodobom horizonte. Schválený rozpočet verejnej správy na roky 2012 až 2014 a návrh východísk rozpočtu verejnej správy na roky 2013 až 2015 predpokladajú postupné znižovanie deficitu verejnej správy s cieľom dosiahnuť hodnotu 1,7 % HDP v roku 2015. Schválením ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti sa Slovensko navyše prihlásilo k zodpovednému a udržateľnému hospodáreniu s verejnými financiami, keďže pri stanovení strednodobých rozpočtových cieľov sa vláda do budúcnosti zaviazala zohľadňovať aj znižovanie hodnoty indikátora udržateľnosti (tzv. GAP).

Negatívne vplyvy vyplývajúce zo starnutia populácie však musia byť aj napriek dodatočnej konsolidácii tlenené štrukturálnymi reformami. Vyššia zamestnanosť, produktivita a vyšší ekonomický rast sú nielen jediným udržateľným zdrojom rastu životnej úrovne obyvateľov, môžu aj výrazne napomôcť udržateľnosti dôchodkového systému a celkovej konsolidácii verejných financií. Primerané, efektívne daňové zaťaženie, inteligentná regulácia trhu práce a flexibilný trh tovarov a služieb sú predpokladom vyššej zamestnanosti a produktivity.

V.2. Dlhodobé rozpočtové výhľady v kontexte starnutia obyvateľstva

Starnutie populácie je celosvetový fenomén, ktorý sa momentálne dotýka najmä rozvinutých priemyselných ekonomík a výnimkou nie je ani Slovensko. Na pôde EÚ sa tejto otázke venuje v posledných rokoch mimoriadna pozornosť. Zaoberá sa ňou špeciálna pracovná skupina pre starnutie populácie (AWG – Ageing Working Group), ktorej úlohou je v spolupráci s Európskou komisiou analyzovať výdavky citlivé na demografický vývoj a ich vplyv na vývoj celých verejných financií. Jej cieľom je získať porovnateľné a čo najúplnejšie informácie o rizikách vyplývajúcich z očakávaných demografických zmien. Posledné projekcie s časovým horizontom do roku 2060 predstavili AWG spolu s EK v roku 2009⁶.

V zmysle požiadaviek na obsah programov stability⁷ sú členské krajiny povinné vo svojich programoch stability prezentovať prognózy vyprodukované v rámci AWG. Aktualizované prognózy z roku 2009 boli Slovenskom na expertnej úrovni v rámci AWG odsúhlasené, preto ich MF SR plne akceptuje a používa ich pre vlastné analýzy. Na základe týchto projekcií Európska komisia následne posudzuje dlhodobú udržateľnosť fiškálnej pozície a stanovené fiškálne ciele.

Z pohľadu aktuálnosti týchto projekcií, vzhľadom na to, že boli pripravované v priebehu roka 2008 na základe legislatívy schválenej k júlu 2008, tieto neobsahujú vplyv opätovného otvorenia druhého piliera v období od 15. novembra 2008 do 30. júna 2009, ktorý je však z hľadiska vplyvov na dlhodobú udržateľnosť zanedbateľný. Zároveň projekcie nezohľadňujú vplyv hospodárskej krízy.

⁶ European Commission (DG ECFIN) and the Economic Policy Committee (AWG) (2009) 'The 2009 Ageing report: economic and budgetary projections for the EU-27 Member States (2008-2060)', European Economy, No 2, April 2009

⁷ Smernica na formát a obsah programov stability a konvergenčných programov

Táto podkapitola sa skladá z troch častí. Prvá časť popisuje veľkosť problému, s ktorým sa budú musieť verejné financie na Slovensku v budúcnosti vyrovnávať. Druhá časť sa zaoberá dlhodobou udržateľnosťou meranou pomocou indikátorov udržateľnosti podľa metodiky EK. Tretia časť popisuje dlhodobú udržateľnosť pomocou indikátora GAP, ktorý je súčasťou národných fiškálnych pravidiel, a ktorý vláda SR bude brať do úvahy pri stanovovaní strednodobých rozpočtových cieľov.

Dlhodobá projekcia príjmov a výdavkov citlivých na starnutie populácie

V rámci AWG boli identifikované výdavky verejnej správy, ktoré môžu byť pozitívne alebo negatívne ovplyvnené demografickými zmenami. Ide o výdavky na dôchodkové dávky, zdravotnú starostlivosť, dlhodobú starostlivosť, školstvo a dávky v nezamestnanosti. Prvé tri skupiny výdavkov budú v budúcnosti rásť, výdavky na školstvo a nezamestnaných budú naopak klesať (menej detí, klesajúca nezamestnanosť a menej ľudí na trhu práce).

Okrem toho boli na strane príjmov zohľadnené zmeny v príjmoch z majetku (aktív) a za niektoré krajiny vrátane Slovenska zmeny vplyvom opatrení v dôchodkových systémoch. V prípade Slovenska ide o výpadok príjmov verejnej správy po spustení kapitalizačného piliera dôchodkového systému.

TAB 27 – Zmena príjmov a výdavkov verejnej správy vplyvom demografických zmien (% HDP)

	2007	2010	2020	2030	2040	2050	2060	Zmena 2007-2060
A. Zmena príjmov (výpadok do 2. piliera)	-1,0	-1,2	-1,4	-1,6	-1,7	-1,7	-1,8	-0,7
B. Zmena výdavkov citlivých na starnutie populácie	15,2	14,9	14,5	16,1	17,5	19,2	20,4	5,2
- dôchodkové dávky	6,8	6,6	6,3	7,3	8,3	9,4	10,2	3,4
- zdravotná starostlivosť	5,0	5,2	5,7	6,2	6,7	7,1	7,2	2,3
- dlhodobá starostlivosť	0,2	0,2	0,2	0,3	0,4	0,5	0,6	0,4
- školstvo	3,1	2,8	2,2	2,2	2,1	2,1	2,3	-0,8
- dávky v nezamestnanosti	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	-0,1
C. Príjmy z majetku	1,5	1,4	1,2	1,1	1,1	1,1	1,0	-0,5
Vplyv na saldo verejnej správy								-6,4

*Aktuálny legislatívny stav: dôchodkový vek 62 rokov, indexácia 50:50 (mzdy, inflácia), zavedený 2. pilier

Zdroj: Ageing report 2009

Podľa projekcií EK a AWG, ak sa nepodniknú nápravné opatrenia v dotknutých oblastiach, negatívny demografický vývoj spolu s poklesom príjmov verejnej správy zvýšia do roku 2060 deficit verejnej správy o 6,4 p. b. HDP. Vyššie uvedené výsledky zohľadňujú všetky dôležité opatrenia: zavedenie kapitalizačného piliera, zvýšenie veku odchodu do dôchodku na 62 rokov, valorizáciu dôchodkov podľa miezd a inflácie a pod.

Hodnotenie dlhodobej udržateľnosti zo strany Európskej komisie

Zmyslom hodnotenia dlhodobej udržateľnosti je, v nadväznosti na budúci rast výdavkov verejných financií spojených so starnutím obyvateľstva prezentovaných v predošlej časti, posúdiť aktuálnu situáciu vo verejných financiách, t.j. či aktuálne nastavenie politik (fiškálna disciplína, dôchodkový systém, zdravotnícky systém) je pri dnešnej výške dlhu vlády dlhodobo udržateľné (aby dlh nekontrolovane nenarastal a držal sa na stabilnej úrovni). EK pre tieto účely používa tzv. indikátory udržateľnosti⁸: *S1 indikátor*, *S2 indikátor*, *RPB – Required Primary Balance (Požadovaná výška primárneho salda)*, *Costs of delay (Náklady odkladu konsolidácie)*. Tieto indikátory kvantifikujú veľkosť okamžitých fiškálnych opatrení potrebných pre zabezpečenie udržateľnosti. Stručné vysvetlenie jednotlivých indikátorov bolo uvedené v minulých konvergenčných programoch. V programe stability sú uvedené iba dva základné používané indikátory a to S1 a S2.

Pri hodnotení udržateľnosti EK okrem kvantifikácie veľkosti potrebných fiškálnych opatrení pre zabezpečenie udržateľnosti zaraďuje krajiny do troch skupín podľa stupňa rizika (nízke, stredné a vysoké). Slovensko bolo v Správe o udržateľnosti z roka 2009 (Sustainability report 2009) po prvýkrát (spolu s viacerými inými krajinami)

⁸ European Commission-DG ECFIN (2009) 'Sustainability Report 2009, European Economy, No 9, 2009

zaradené do skupiny krajín s vysokým rizikom dlhodobej udržateľnosti verejných financií. Pre rozdelenie krajín do spomínaných skupín EK použila S2 indikátor s rokom 2009 ako východisko kvantifikácie (tzv. scenár 2009), pričom u niektorých krajín zohľadnila aj iné, „kvalitatívne“ faktory ako napr. existenciu časového priestoru pre uskutočnenie potrebných reforiem (ak problém udržateľnosti vyplýva najmä zo starnutia populácie a na uskutočnenie potrebných reforiem ešte krajine zostáva dostatok času), súčasnú výšku dlhu, prognózu vývoja štrukturálneho primárneho salda, výšku implicitných záväzkov, vývoj miery náhrady v dôchodkovom systéme a podiel daní na HDP. V prípade Slovenska sa však spomínané „kvalitatívne“ faktory do úvahy nevzali.

Výpočet S2 v „2009 Sustainability report“ bol založený na údajoch roka 2009 uvedených v jarných prognózach Európskej komisie (EC 2009 Spring forecasts). Dôležitými parametrami pri výpočte boli úroveň štrukturálneho primárneho deficitu, dlhu a projekcie verejných výdavkov citlivých na demografický vývoj (projekcie AWG). Príjmy a výdavky nesúvisiace s demografiou (okrem príjmov z majetku) sú v celom období konštantné v pomere na HDP. To znamená, že na zmenu deficitu vplyvajú len tie príjmy a výdavky, ktoré sú ovplyvnené starnutím populácie. V prípade Slovenska je dôležitým faktorom výpadok príjmov ako dôsledok zavedenia druhého piliera dôchodkového systému v roku 2005, ktorý sa časom bude zväčšovať (ako % HDP), vzhľadom k tomu že podiel populácie zapojený v tomto pilieri bude do budúcnosti narastať.

Správa EK o dlhodobej udržateľnosti z roku 2009 ešte obsahuje pre SR odhad indikátora S2 na úrovni 7,4 % HDP. Pre účely výpočtu programového scenára MF SR nezmenilo základné demografické a makroekonomické predpoklady obsiahnuté v publikácii. Oproti prepočtom z roku 2009 sa však uskutočnili dve dôležité zmeny. Po prvé, odstránili sa niektoré numerické chyby, napríklad nezohľadnenie výpadkov spôsobených druhým pilierom dôchodkového systému. Ich výsledkom je zvýšenie indikátora S2 o 0,5 p. b. na 7,9 % HDP. Po druhé, pri počiatočnej úrovni štrukturálneho primárneho salda sa odhad na rok 2009 (-3,7 % HDP) zamenil za skutočnosť vypočítanú z poslednej notifikácie (-5,1 % HDP). **Týmto sa referenčná hodnota ukazovateľa S2 za rok 2009 zmenila na 9,3 % HDP.**

Aktuálny program stability predpokladá postupné zníženie deficitu verejnej správy na úroveň 1,7 % HDP v roku 2015, čo by znamenalo štrukturálny primárny prebytok vo výške 0,5 % HDP. Dosiahnutie tohto rozpočtového cieľa zníži indikátor S2 z dnešných 8,1 % HDP na úroveň 4,7 % HDP (ak abstrahujeme od vplyvu očakávanej aktualizácie projekcií vplyvu starnutia v roku 2012 – 2012 Ageing report). **Na to, aby Slovensko mohlo byť z pohľadu dlhodobej udržateľnosti zaradené medzi krajiny s nízkym rizikom bude napriek naplneniu konsolidačných cieľov nevyhnutné pristúpiť aj k parametrickým úpravám dôchodkového systému.**

TAB 28 – Indikátory udržateľnosti					Predpoklady výpočtov			
	S2	DV	DP	PRP	S1	koncový rok	ŠPS	DLH
Správa Komisie (scenár 2009)	7,4	2,9	0,3	4,3	5,7	2010	-3,7	36,5
opravený scenár komisie (scenár 2009)	7,9	2,9	0,8	4,3	6,1	2010	-3,7	36,7
zohľadnenie skutočného deficitu (scenár 2009)	9,3	2,9	0,8	5,7	7,6	2010	-5,1	40,4
Scenár - 2011	8,1	3,6	0,6	3,9	6,6	2015	-2,8	60,6
Scenár - program stability	4,7	3,6	0,6	0,5	3,1	2015	0,5	52,3

DV - dlhodobé výdavky (náklady starnutia)

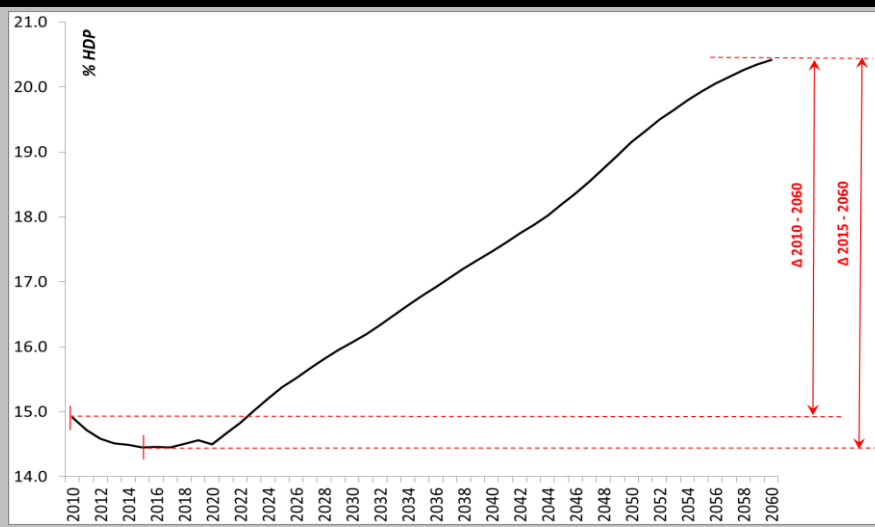
DP - dlhodobé príjmy (príjmy z majetku, II. pilier)

PRP - počiatočná rozpočtová pozícia

ŠPS - štrukturálne primárne saldo

BOX 5 – Prečo dlhodobé náklady starnutia narastajú?

Napriek tomu, že v uvedených výpočtoch udržateľnosti sa počíta s identickým vplyvom starnutia obyvateľstva na verejné financie do roku 2060 (2009 Ageing report), vplyv dlhodobých nákladov starnutia (DV) je v scenárioch 2011 a SGP vyšší (nárast z 2,9 na 3,6). Dôvodom je fakt, že výpočet dlhodobej udržateľnosti vždy začína od posledného roku programu stability. Vzhľadom k tomu, že do roku 2024 dochádza ku predĺžovaniu dôchodkového veku u žien na 62 rokov (dôchodkový vek mužov je už dnes 62 rokov), výdavky na dôchodky by mali v najbližších rokoch mierne klesať (zhruba do roku 2016). Posúvanie začiatočného roka, od ktorého sa nárast výdavkov z titulu starnutia berie do úvahy, znižuje úsporu z tohto titulu – tá by mala byť zohľadnená v počiatočnej rozpočtovej pozícii (PRP), keďže pokles týchto výdavkov napomáha konsolidácii.

Dlhodobé projekcie vývoja výdavkov na dôchodky (2009 Ageing report, % HDP)

Zdroj: MF SR

Hodnotenie dlhodobej udržateľnosti ako súčasť národných fiškálnych pravidiel

S účinnosťou od 1. marca 2012 na Slovensku platí ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti. Jeho schválenie v parlamente bolo podporené všetkými parlamentnými politickými stranami, čo je dobrým predpokladom pre jeho dlhodobé fungovanie. Cieľom tejto právnej úpravy je podpora trvalo udržateľnej a proticyklickej rozpočtovej politiky (bližšie v kapitole VII).

Ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti definuje aj úlohu **Rady pre rozpočtovú zodpovednosť** v tejto oblasti, ktorá spočíva **vo vypracovaní a zverejnení správy o dlhodobej udržateľnosti vrátane základného scenára a určenia ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti tzv. GAP** každoročne k 30. aprílu a vždy do 30 dní po prerokovaní programového vyhlásenia vlády a vyslovení dôvery vláde.

Po výpočte GAP si **vláda na celé funkčné obdobie stanoví tempo, akým bude tento ukazovateľ zlepšovať smerom k nule zohľadňujúc pri tom pravidlá ustanovené legislatívou EÚ**. Samotnú výšku ukazovateľa môže vláda ovplyvniť rôznymi opatreniami hospodárskej politiky, ako sú reformy znižujúce implicitný dlh (napríklad dôchodková reforma), opatrenia vedúce k trvalému zlepšeniu hospodárenia štátnych podnikov⁹ a opatrenia

⁹ Údaje o prognóze hospodárenia štátnych podnikov a NBS v súčasnosti nevstupujú do výpočtu ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti. Z tohto dôvodu samotné trvalé zlepšenie hospodárenia týchto subjektov priamo neovplyvňuje výšku ukazovateľa. Môže ho ovplyvniť nepriamo v prípade ich neudržateľného hospodárenia, ak verejná správa prevezme záväzky za tieto spoločnosti. Doplnenie výpočtu o prognózu hospodárenia uvedených subjektov sa uskutoční po sfunkčnení Rady pre rozpočtovú zodpovednosť.

vedúce ku konsolidácii rozpočtu verejnej správy. Je na samotnom rozhodnutí vlády, akou z uvedených možností, prípadne ich kombináciou, dosiahne svoje ciele.

BOX 6 – Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti (GAP)

Dlhodobou udržateľnosťou sa rozumie dosiahnutie takého stavu hospodárenia Slovenskej republiky, v ktorom saldo rozpočtu verejnej správy a dlh verejnej správy zabezpečujú, že ani očakávaná zmena príjmov verejnej správy a výdavkov verejnej správy podľa základného scenára v najbližších 50 rokoch nespôsobí **nárast dlhu verejnej správy nad horný limit dlhu verejnej správy (50% HDP)**.

Východiskom pri výpočte ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti je **zostavenie základného scenára** vývoja verejných financií **na najbližších 50 rokov**. Cieľom základného scenára je ukázať vývoj príjmov, výdavkov a dlhu verejnej správy a hospodárenia podnikov štátnej správy, podnikov územnej samosprávy a Národnej banky Slovenska (NBS) za predpokladu, že sa v prognózovanom období neprijímajú žiadne nové opatrenia a uplatňuje sa existujúca legislatíva. Zahŕňa dlhodobú prognózu budúcich nákladov spojených so starnutím populácie, príjmov z majetku, prognózy iných implicitných záväzkov verejnej správy (akým sú záväzky z vyradovania jadrovej energetických zariadení) a záväzkov z PPP projektov. Ostatné položky, ktoré nie sú ovplyvnené uvedenými záväzkami, sa vyvíjajú v súlade s vopred zadanými predpokladmi.

Rozsah údajov používaných pre výpočet GAP

- hodnota štruktúrneho primárneho salda,
- prognózy demografického vývoja zverejnené Eurostatom,
- makroekonomické prognózy Výboru pre makroekonomické prognózy a dlhodobé makroekonomické prognózy Európskej komisie,
- dlhodobé prognózy výdavkov citlivých na starnutie populácie vypočítaných Európskou komisiou,
- dlhodobé prognózy kapitálových príjmov vypočítaných Európskou komisiou,
- implicitné záväzky a podmienené záväzky (PPP projekty, náklady na likvidáciu jadrových zariadení)
- iné ukazovatele ovplyvňujúce dlhodobú udržateľnosť.

Vyhodnotenie plnenia stanoveného cieľa zlepšenia ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti bude vykonávať Rada pre rozpočtovú zodpovednosť. Ukazovateľ sa vypočíta na základe skutočných údajov, pričom sa porovná s cieľom vlády. Pri porovnaní je potrebné zohľadniť to, či a prípadne do akej miery bol ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti ovplyvnený faktormi mimo kontroly vlády. Môže ísť o situáciu, keď vláda naplní svoje konsolidačné ciele (v súlade s cieľom zlepšenia ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti v čase stanovenia cieľov), avšak ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti sa nezmení očakávaným spôsobom. Takýto vývoj môže byť zapríčinený jednorazovými alebo trvalými vplyvmi mimo kontroly vlády, ktoré negatívne ovplyvňujú budúci vývoj fiškálnej pozície (prostredníctvom zvýšenia dlhu verejnej správy) a aktualizáciou dlhodobých prognóz makroekonomického a demografického vývoja (zmena základného scenára vývoja verejných financií).

Z hľadiska porovnania s indikátormi udržateľnosti Európskej komisie sa indikátor GAP najviac približuje indikátoru S1, keďže oba tieto indikátory cieľujú výšku hrubého dlhu verejnej správy v stanovenom roku. Zatiaľ čo cieľom pre S1 je dosiahnutie dlhu vo výške 60% HDP na konci prognózovaného horizontu (rok 2060), GAP je prísnejší a dlh cieľuje na hodnotu 50% HDP o 50 rokov. Okrem výšky samotného cieľa dlhu, vývoja niektorých príjmových aj výdavkových položiek, ktoré nie sú stabilné ako % na HDP (PPP projekty, náklady na ukončenie prevádzky jadrových elektrární, príspevky do Národného jadrového fondu) je teda ďalším rozdielom v porovnaní s metodikou EK aj časový horizont, na ktorý sa indikátor zameriava. Všeobecne však platí, že GAP je prísnejší ako S1, a to aj v prípade, ak sa indikátor S1 kvantifikuje tak, aby dlh verejnej správy v roku 2060 dosiahol hodnotu 50% HDP.

TAB 29 – Porovnanie indikátorov udržateľnosti

	S1: dlh 60%	S1: dlh 50%	GAP
Scenár - program stability	3,1%	3,2%	4,3%

Zdroj: MF SR

VI. KVALITA VEREJNÝCH FINANCIÍ

Za účelom zabezpečenia ekonomického oživenia v EÚ Európska komisia v správe Annual Growth Survey na rok 2012 odporúča, aby sa krajiny EÚ tak na lokálnej ako aj celoeurópskej úrovni zamerali a sústredili na tieto hlavné priority:

- pokračovanie vo fiškálnej konsolidácii neobmedzujúcej ekonomický rast,
- obnovenie normálneho úverovania ekonomiky,
- podporu rastu a konkurencieschopnosti prostredníctvom realizácie štrukturálnych reforiem,
- riešenie nezamestnanosti a sociálnych dôsledkov krízy,
- a modernizáciu verejnej správy.

Dôraz sa pritom kladie hlavne na zabezpečenie fiškálnej konsolidácie ako nevyhnutného prostriedku pre obnovu makroekonomickej a finančnej stability a dôvery na finančných trhoch. Na strane výdavkov za najdôležitejšie Európska komisia považuje najmä udržanie tempa vývoja výdavkov pod úrovňou rastu HDP v strednodobom období. Hlavná pozornosť by sa mala zamerať prioritne na rastovo orientované výdavky (napr. výdavky na vzdelávanie, výskum, vývoj a energie), pokračovanie reforiem a modernizáciu penzijných a zdravotných systémov. Na príjmovej strane je v prvom rade potrebné viac pozornosti venovať dizajnu a štruktúre daňových systémov aby boli viac efektívnejšie, účinnejšie a neutrálnejšie, pričom do úvahy prichádza aj nevyhnutnosť zvyšovania daní.

VI.1. Vývoj na strane príjmov

Z hľadiska fiškálnej politiky je optimálne, ak sa úroveň celkového daňového zaťaženia meraného ako podiel daní a odvodov na HDP, bez vplyvu legislatívnych zmien, dlhodobo výrazne nemení. Stabilný podiel daní a odvodov na HDP zvyšuje predvídateľnosť vývoja verejných financií a umožňuje rýchlejšiu konsolidáciu verejných financií. Pokles celkového daňového zaťaženia zvyšuje náročnosť fiškálnej konsolidácie, keďže si vyžaduje prijímanie prísnejších konsolidačných opatrení na strane výdavkov.

Zároveň platí, že štruktúra daňového systému je jedným z faktorov, ktoré významne ovplyvňujú ekonomický rast krajiny. Z tohto dôvodu je dôležité pozerieť sa na jednotlivé dane nielen ako na možný zdroj príjmov rozpočtu, ale aj z pohľadu ich vplyvu na hospodársky rast. Preto v prípade potreby zmeny štruktúry daňového systému, resp. potreby získania dodatočných príjmov pre konsolidáciu verejných rozpočtov, by bolo vhodné zamerať sa najmä na takú úpravu daňového systému, ktorá má najmenší negatívny vplyv na rast¹⁰.

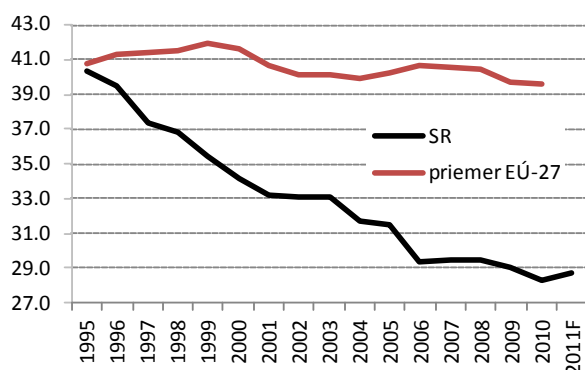
BOX 7 – Odporúčania EK v oblasti daní

- rozširovanie základu dane cestou rušenia existujúcich výnimiek najmä v oblasti DPH a daní z príjmov
- presun zdanenia od práce k menej škodlivým daniam pre ekonomický rast – t.j. smerom k zdaneniu spotreby, negatívnych externalít, majetku s osobitnou pozornosťou na najviac zraniteľné skupiny
- zvýšenie efektivity výberu daní prostredníctvom obmedzenia daňových únikov
- nové zdroje príjmov - napr. z predaja akcií a emisných povoleniek CO₂
- spoločnú koordináciu v oblasti daní na úrovni EÚ (viď návrhy na spoločný konsolidovaný základ dane u právnických osôb, spoločná daň z finančných transakcií)

¹⁰ Odborná literatúra a skúsenosti krajín potvrdzujú, že priame dane (daň z príjmov fyz. osôb a právnických osôb, sociálne a zdravotné odvody) patria medzi dane z najväčším negatívnym vplyvom na ekonomický rast, keďže ovplyvňujú priamo aktivitu subjektov (ochotu zamestnať sa a zamestnávať, veľkosť produkcie a pod.), t. j. patria medzi viac škodlivé dane. Zároveň ide o dane, pri ktorých existuje veľký priestor pre daňové úniky (zatajenie príjmov, zvyšovanie výdavkov). V porovnaní s nimi majú nepriame dane a dane z majetku lepšie vlastnosti vo všetkých spomínaných oblastiach (menej škodlivé dane), pričom rizikom pri nepriamych daniach je len regresivita, ktorá zatažuje viac nízkopříjmových spotrebiteľov.

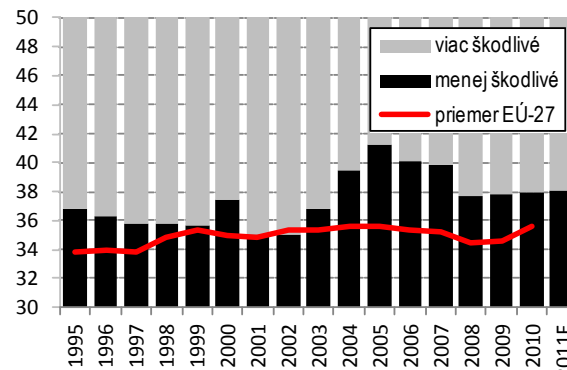
Z hľadiska podielu menej a viac škodlivých daní na daňových príjmov patrí daňový systém v SR medzi tie lepšie v porovnaní s krajinami EÚ. Z celkových daňových príjmov tvoria dobré dane, teda tie ktoré majú najmenší negatívny vplyv na ekonomický rast takmer 38%. Na druhej strane ihneď po zavedení daňovej reformy v roku 2004, ktorá presunula daňové zaťaženie z priamych na nepriame dane, dosahoval podiel týchto daní až 41%. Napriek tomu, že zásadné zmeny v štruktúre príjmov verejnej správy sa udiali už v roku 2004, pričom následné zmeny nemali zásadný vplyv na štruktúru príjmov (s výnimkou spustenia kapitalizačného piliera dôchodkového sporenia), v porovnaní s rokom 2004 došlo k poklesu menej škodlivých daní ako aj celkového výnosu daní na HDP.

GRAF 20 – Vývoj podielu daní na HDP (v % HDP)

Zdroj: MF SR

GRAF 21 – Vývoj podielu daní z hľadiska ich vplyvu na ekonomický rast (v % HDP)

Zdroj: MF SR

BOX 8 – Hlavné dôvody poklesu podielu daní a odvodov na HDP a zmeny štruktúry viac/menej škodlivých daní od roku 2004

Neelasticita daňového systému – pri niektorých typoch daní sú sadzby dane definované pevnou sumou a nereagujú na ekonomický resp. trhovú vývoj (napr. dane z nehnuteľností a spotrebné dane).

Súčasná **neutralita zdanenia**, ktorá motivuje k daňovej optimalizácii. Odlišné zaťaženie práce a kapitálu ako aj rozdielne zdanenie rôznych typov práce vedie k nesprávnej a neželanej motivácii preferovať menej zdaňované druhy príjmu (preklasifikácia zamestnancov na SZČO, uprednostňovanie zamestnávania na dohody, presun do jednoosobových spoločností s ručením obmedzeným a pod.).

Efektívnosť daňovej správy a s tým spojené **daňové úniky** - na základe analýzy odhadu straty príjmov dane z pridanej hodnoty sa odhaduje, že realisticky dosiahnuteľný dodatočný výnos dane z DPH po razantnom znížení daňových únikov by mohol dosiahnuť až 1,6% HDP (1,1 mld. eur)¹¹.

Pokles daňových príjmov na HDP ako aj zmena štruktúry príjmov nezodpovedá zámerom sledovaných daňovou politikou, preto je potrebné v najbližšej dobe prijať opatrenia, ktoré by zamedzili pokračovaniu tohto negatívneho trendu. Navyše v čase fiškálnej konsolidácie tieto opatrenia predstavujú nezanedbateľný zdroj dodatočných príjmov, pričom by sa nemuselo pristupovať k iným opatreniam viac ohrozujúcim ekonomický rast. Z uvedených dôvodov by sa pozornosť mala orientovať hlavne na nižšie uvedené opatrenia, ktoré je okrem iného možné rozdeliť aj podľa možnosti ich implementácie a vplyvu na saldo VS na krátkodobé (možné implementovať v horizonte rokov 2013-2014) a strednodobé (s postupným efektom rozloženým vo viacerých rokoch).

V **krátkodobom horizonte** sa dôraz bude klásť na dane, ktoré čo najmenej znižujú disponibilné príjmy nízko príjmových občanov, ekonomickú aktivitu, alebo sú relatívne nízke oproti iným krajinám. Zvýši sa progresivita daňového systému. Zváža sa zvýšenie výberu z majetkových daní a zohľadnia sa pri tom najmä faktory ako luxus či ekologická škodlivosť. Je možnosť zvýšiť zdanenie pri spotrebných daniach, kde stále

¹¹ Ekonomická analýza IFP MF SR: [Odhad straty príjmov z DPH](http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=8181) (<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=8181>)

existuje priestor v prípade alkoholu. Vláda SR podnikne kroky na odstránenie deformácií daňovo-odvodového systému. S cieľom zvýšiť verejné príjmy sa prehodnotí aktuálne nastavenie bankového odvodu. Taktiež sa na strane príjmov zvýši zdanenie hazardu a efektívnejším hospodárením štátnych podnikov sa zvýšia ich dividendy plynúce do štátneho rozpočtu. K zvyšovaniu daní dôjde len v nevyhnutnej miere tak, aby konsolidácia čo najviac podporovala ekonomický rast.

Zo strednodobého hľadiska ide o:

- **zjednodušenie platenia daní a daňovo-odvodového systému (projekt UNITAS)** – cieľom projektu UNITAS je zjednodušenie, zefektívnenie a sprehľadnenie daňovo-odvodového systému, vytvorenie podmienok na zjednotenie výberu daní, cla a poistných odvodov a výrazné zníženie administratívnej záťaže občanov a zamestnávateľov,
- **zvýšenie efektívnosti výberu daní (najmä v oblasti DPH a spotrebných daní)** – úsilie by sa malo zamerať hlavne na oblasť odhaľovania daňových únikov (prísnejšie kontroly, riadenie rizík, a pod.).

VI.2. Vývoj na strane výdavkov

Rozpočet verejnej správy na roky 2012 - 2014 obsahuje konsolidačné opatrenia najmä v podobe zmrazenia výdavkov na mzdy a prevádzkových nákladov, ale aj úspory na kapitálových výdavkoch, ktoré však budú kompenzované efektívnejším využívaním prostriedkov EÚ. Úspory na strane výdavkov sú vo výške 0,6 % HDP.

V roku 2012 sú vo väčšine kapitol zmrazené osobné výdavky na úrovni roku 2011 a výdavky na tovary a služby klesajú o 5 %. K ozdraveniu verejných financií začínajú prispievať aj štátne podniky, ktoré musia zefektívniť svoje hospodárenie tak, aby dokázali v niektorých prípadoch znížiť svoje nároky na štátne dotácie a v iných prípadoch dokážu naopak do rozpočtu odvádzať zdroje.

S cieľom ochrániť výdavky podporujúce ekonomický rast sú v rozpočte na rok 2012 zreteľné dve základné a politické priority: dopravná infraštruktúra a vzdelávanie.

Prvou prioritou je výstavba a modernizácia dopravnej infraštruktúry, pričom cieľom je prepojenie slovenskej infraštruktúry na európsku dopravnú sieť a zlepšenie dostupnosti všetkých regiónov Slovenska, čím vláda prispeje k vytvoreniu podmienok pre zvýšenie životnej úrovne v regiónoch a vyrovnávaniu regionálnych rozdielov. Výdavky do cestnej a železničnej dopravy (spolu kapitálové i prevádzkové) vzrastú na približne 2 mld. eur v roku 2012, čo je najvyššia hodnota v histórii. Tento nárast dokáže zabezpečiť väčší rozsah výstavby a modernizácie v tomto sektore. Súčasne sa predpokladá, že na rozdiel od predchádzajúcich rokov sa skončí každoročný rast zadlžovania železničných spoločností.

Druhou prioritou je vzdelávanie, keď objem zdrojov v regionálnom školstve na jedného žiaka rastie oproti tohtoročnému rozpočtu o 5,03 % a vo vysokom školstve o 4,66 % na jedného študenta. Výnimkou zo zmrazenia výdavkov na mzdy sú aj na rok 2012 osobné výdavky pedagogických zamestnancov regionálneho školstva. Naopak, na zlepšenie mzdového ohodnotenia pedagogických zamestnancov regionálneho školstva vzrástol objem ich osobných výdavkov v roku 2012 o 4,1 % oproti schválenému rozpočtu na rok 2011. V prípade, že by počet pedagogických zamestnancov klesol tak, aby podiel žiakov na jedného pedagogického zamestnanca zostal zachovaný na úrovni roka 2009, priemerný mzdový výdavok pedagogických zamestnancov by sa v roku 2012 zvýšil o 13,6 % oproti roku 2011.

V období rokov 2013 až 2015 sa dôsledne zväžia potreby v oblasti kapitálových výdavkov v kontexte možností využívania fondov EÚ. Vláda SR bude ekonomicky a najmä cenovo efektívnejšie a transparentnejšie zabezpečovať investície a nákup tovarov a služieb z verejných zdrojov. Bude sa pokračovať v realizácii opatrení súvisiacich so znížením rozpočtových kapitol a bude zvyšovať sociálno-ekonomický prínos výdavkov z verejných zdrojov. Vláda SR môže obmedziť vyplácanie niektorých dávok a príspevkov pre nadpriemerne zarábajúce rodiny. Podniknú sa kroky na zabezpečenie finančnej a sociálnej udržateľnosti dôchodkového systému ako celku, teda jeho všetkých troch pilierov. Ďalšie úspory vláda SR predpokladá po reforme a audite štátnej a verejnej

správy s cieľom znižovania výdavkov a zvyšovania kvality a dostupnosti jej služieb, napr. prostredníctvom centralizácie obstarávania či zriadenia štátnej realitnej agentúry.

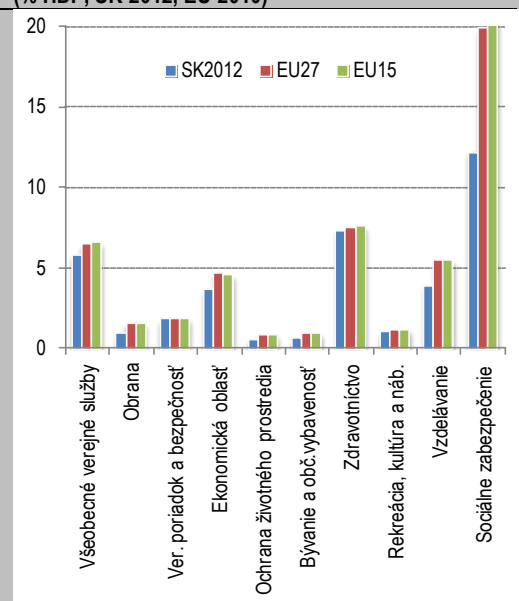
Vláda SR uskutoční reformu penzijného systému, ktorý je dlhodobo neudržateľný a preto bude potrebné zmeniť jeho parametre. S cieľom stabilizácie finančných tokov v dlhodobom horizonte vláda SR zavedie väzbu medzi demografiou a parametrami dôchodkového systému pri súčasnom postupnom zvýšení miery solidarity v dôchodkovom systéme. Vláda sa tiež zameria na opatrenia, ktoré zaistia inteligentný, udržateľný a začleňujúci rast. Tieto budú definované aj v rámci prípravy nasledujúceho obdobia politiky súdržnosti.

BOX 9 – Medzinárodné porovnanie verejných výdavkov

Na nasledujúcich grafoch sú porovnané verejné výdavky Slovenska v takej výške ako sú rozpočtované na rok 2012 voči priemeru EÚ. Na grafe vľavo ako podiel na HDP, na grafe vpravo ako podiel na celkových verejných výdavkoch. Zjednodušene povedané, vyjadrenie cez podiel na HDP indikuje financovanie oblastí vzhľadom na veľkosť ekonomiky, relatívne vyjadrenie hovorí, aké sú priority vzhľadom na veľkosť štátu.

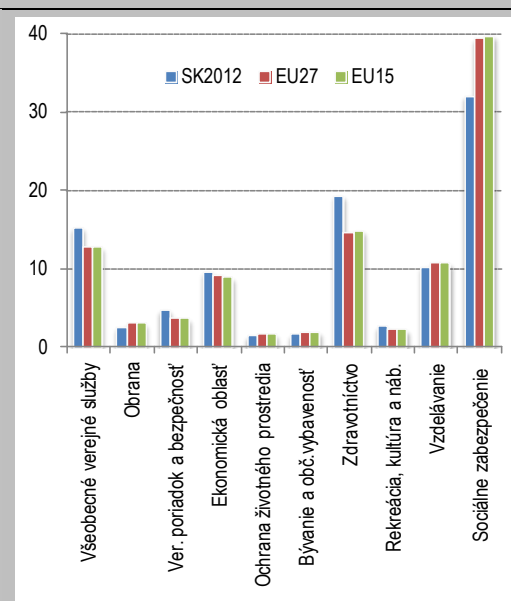
Slovensko vynakladá v porovnaní s priemerom EÚ výrazne menej na sociálne zabezpečenie. Nižšie výdavky vzhľadom na veľkosť ekonomiky aj relatívnu veľkosť verejného sektora idú aj do obrany a vzdelávania. Naopak, relatívne viac prostriedkov bolo v roku 2012 rozpočtovaných najmä do zdravotníctva, na verejný poriadok a bezpečnosť (napr. polícia, súdnictvo a väznenstvo), do všeobecných služieb (napr. administratíva, úrady a dlhová služba) ako aj na rekreáciu, kultúru a náboženstvo.

Verejné výdavky - % HDP
(% HDP, SK-2012, EÚ-2010)

Zdroj: Eurostat, MF SR

Relatívne verejné výdavky - podiel na celkových
(%,SK-2012, EÚ-2010)

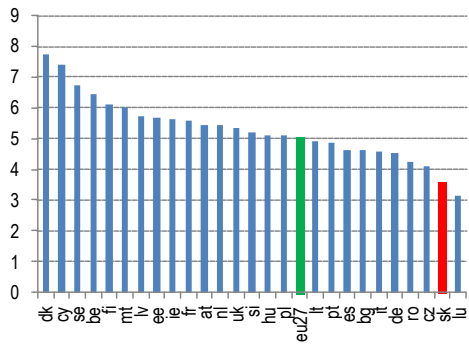

Zdroj: Eurostat, MF SR

Z hľadiska medzinárodného porovnania sú výdavky Slovenska do produktívnych oblastí stále nízke. Verejné výdavky na vzdelávanie ako aj na výskum a vývoj patrili v roku 2008, resp. 2010 medzi najnižšie v EÚ. Preto je potrebné, aby aj v čase konsolidácie výdavky smerovali prioritne do oblastí, ktoré sú kľúčové pre ekonomický rast (napr. vzdelávanie, dopravná infraštruktúra, veda a výskum). Aj keď sa prínosy takýchto investícií prejavia až s určitým časovým odstupom, nemala by sa podceňovať ich súčasná hodnota.

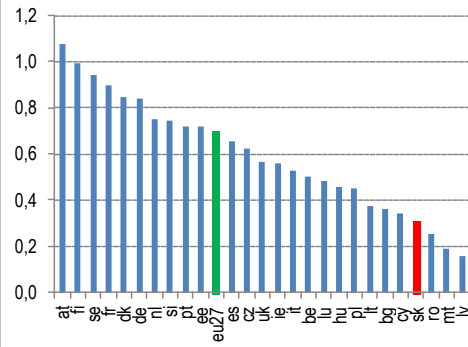

Verejné výdavky na vzdelávanie (% HDP, 2008)

Zdroj: Eurostat

Verejné výdavky na výskum a vývoj (% HDP, 2010)

Poznámka: bez vysokých škôl

Zdroj: Eurostat

VII. INŠTITUCIONÁLNE ASPEKTY VEREJNÝCH FINANCIÍ

Významnou inštitucionálnou zmenou vo verejných financiách je prebiehajúca reforma rozpočtového rámca v podobe schválenia ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti a nadväzujúca novela zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy.

VII.1. Reforma rozpočtového rámca

S účinnosťou od 1. marca 2012 na Slovensku platí ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti. Prijatý bol NR SR širokým konsenzom všetkých parlamentných politických strán v decembri 2011. Cieľom novej právnej úpravy je podpora trvalo udržateľnej a proticyklickej rozpočtovej politiky. Výrazné posilnenie rozpočtového rámca má potenciál zvýšiť kredibilitu Slovenska na medzinárodných finančných trhoch a dopomôcť tak k hladšej konsolidácii verejných financií.

Zákon upravuje štyri hlavné oblasti:

- ústavné ohraničenie maximálnej výšky verejného dlhu (dlhová brzda),
- zriadenie Rady pre rozpočtovú zodpovednosť,
- pravidiel pre transparentnosť vo verejných financiách,
- pravidiel a obmedzení pri hospodárení samospráv.

Jedným z najdôležitejších pravidiel je **maximálny limit podielu hrubého dlhu verejnej správy, ktorého horná hranica je stanovená do roku 2017 na 60 % HDP**. Následne až do roku 2027 sa horný limit dlhu verejnej správy bude postupne každoročne znižovať o jeden percentuálny bod až dosiahne úroveň 50 % HDP. Zákon zároveň upravuje automatické sankčné mechanizmy, ktoré budú aktívované po prekročení stanovenej výšky hrubého dlhu. Odstupňované pásma pre sankčné mechanizmy začínajú 10 p. b. pod horným limitom dlhu (box č. 9).

BOX 10 – Hranice hrubého dlhu verejnej správy na HDP so sankčnými mechanizmami v rokoch 2012 – 2017

- **výška dlhu 50 – 53 % HDP** – ministerstvo financií zasiela národnej rade písomné zdôvodnenie výšky dlhu vrátane návrhu opatrení na jeho zníženie
- **výška dlhu 53 – 55 % HDP** – vláda predloží na rokovanie národnej rady návrh opatrení, ktorými navrhuje zabezpečiť zníženie dlhu a znížia sa platy členov vlády na úroveň ich platov v predchádzajúcom rozpočtovom roku
- **výška dlhu 55 – 57 % HDP** – ministerstvo financií viaže výdavky štátneho rozpočtu vo výške 3 % z celkových výdavkov štátneho rozpočtu (bez obsluhy štátneho dlhu, prostriedky EU, odvody do EU, transfery Sociálnej poisťovni), zároveň vláda nesmie predložiť národnej rade návrh rozpočtu, ktorý obsahuje medziročný nominálny rast výdavkov verejnej správy a samosprávy sú povinné schváliť výdavky rozpočtu maximálne vo výške výdavkov rozpočtu predchádzajúceho roka
- **výška dlhu 57 – 60 % HDP** – vláda nesmie predložiť národnej rade návrh rozpočtu verejnej správy s rozpočtovaným schodkom a samosprávy sú povinné schváliť na nasledujúci rozpočtový rok iba vyrovnaný prípadne prebytkový rozpočet
- **výška dlhu nad 60 % HDP** – okrem predchádzajúcich krokov vláda SR požiadala národnú radu o vyslovenie dôvery vláde.

Od roku 2018 sa hranice pre aplikáciu sankčných mechanizmov rovnako ako horný limit verejného dlhu postupne každoročne znižujú o 1 p. b., kým horný limit neklesne na 50 % HDP (v roku 2027)

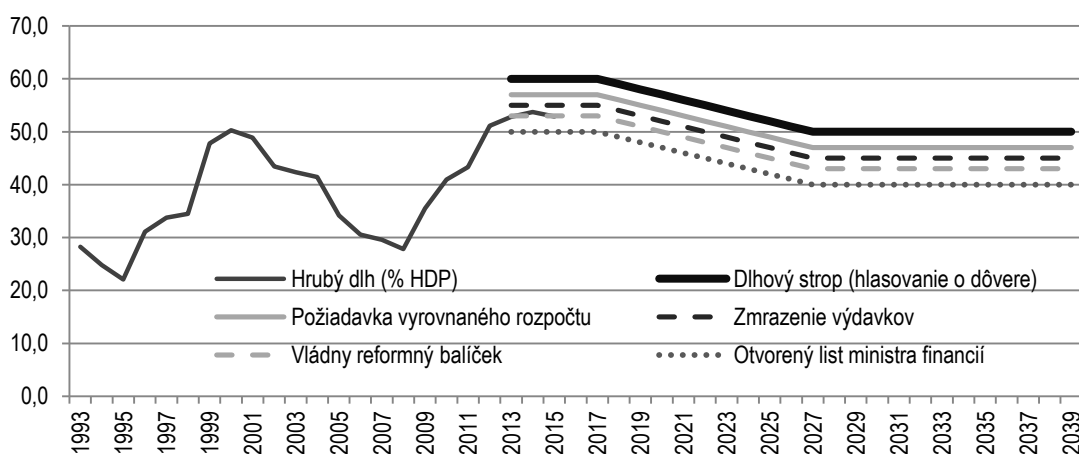
Legislatívna úprava zakladá **Radu pre rozpočtovú zodpovednosť**, ktorej hlavnou úlohou bude posilnenie transparentnosti rozpočtového procesu. Rada bude každoročne:

- vypracovávať a zverejňovať správu o dlhodobej udržateľnosti,
- vypracovávať a predkladať každoročne na rokovanie národnej rady správu o hodnotení plnenia pravidiel rozpočtovej zodpovednosti a pravidiel rozpočtovej transparentnosti,
- vypracovávať a zverejňovať stanoviská k legislatívnym návrhom predkladaným na rokovanie národnej rady najmä z hľadiska vplyvov na rozpočet a dlhodobú udržateľnosť,
- vykonávať ďalšie činnosti súvisiace s monitorovaním a hodnotením hospodárenia SR a hodnotením plnenia pravidiel rozpočtovej zodpovednosti.

V novej legislatívnej úprave sa posilňujú **pravidlá rozpočtovej transparentnosti** založené na koncepte čistého bohatstva. Odbornosť a transparentnosť makroekonomických a daňových prognóz v rozpočte bude garantovaná dvoma výbormi. Zároveň rozpočet a súhrnná výročná správa Slovenskej republiky budú obsahovať, v zmysle novej rozpočtovej legislatívy, konsolidovanú bilanciu, čisté bohatstvo, implicitné a podmienené záväzky, informáciu o hospodárení štátnych podnikov a prehľad o daňových výdavkoch.

Podobné fiškálne pravidlá budú vo forme ústavného zákona platiť aj pre **samosprávy**. Novým prvkom je finančná pokuta pre obce a VÚC, ktoré so svojim dlhom prekročia hranicu 60% skutočných bežných príjmov z predchádzajúceho rozpočtového roka.

GRAF 22 – Dlhový strop na základe ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti v SR (% HDP)

Zdroj: MF SR, ŠÚ SR

Z pohľadu zabezpečenia trvalej a udržateľnej konsolidácie verejných financií je dôležité, že ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti vytvára predpoklady pre vznik nových mechanizmov riadenia verejných financií. Zákon priamo definuje niekoľko ďalších dôležitých analytických pojmov ako je, dlhodobá udržateľnosť, základný scenár, ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti a vytvára podmienky na zavedenie horných limitov výdavkov, ktorých konkrétna podoba je definovaná v rámci novely zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy. Definovanie základných ukazovateľov je nevyhnutnou súčasťou nového fiškálneho rámca, aby bolo možno dôveryhodným spôsobom posudzovať realizovanú aj plánovanú fiškálnu politiku.

Dlhodobou udržateľnosťou sa rozumie dosiahnutie takého stavu hospodárenia Slovenskej republiky, v ktorom saldo rozpočtu verejnej správy a dlh verejnej správy zabezpečujú, že ani očakávaná zmena príjmov verejnej správy a výdavkov verejnej správy podľa základného scenára v najbližších 50 rokoch nespôsobí nárast dlhu verejnej správy nad horný limit dlhu verejnej správy.

Základným scenárom je dlhodobá prognóza príjmov verejnej správy a výdavkov verejnej správy, ktorá zohľadňuje budúci hospodársky a demografický vývoj v Slovenskej republike, aktuálny stav právneho poriadku Slovenskej republiky, pričom v záväzkoch verejnej správy sú zahrnuté aj implicitné záväzky verejnej správy a podmienené záväzky verejnej správy.

Ukazovateľom dlhodobej udržateľnosti je rozdiel medzi aktuálnou hodnotou a dlhodobo udržateľnou hodnotou štrukturálneho primárneho salda vyjadrený ako percentuálny podiel na hrubom domácom produkte.

Horný limit verejných výdavkov je súčasťou novely zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy, ktorá je v súčasnosti v legislatívnom procese (ukončené medzirezortné pripomienkové konanie) a predstavuje nástroj aktívneho riadenia salda verejných financií s cieľom zabezpečiť ich dlhodobú udržateľnosť. Na rozdiel od dlhového pravidla, ktorého mechanizmy by sa mali spustiť len v prípade závažného odklonu od fiškálnej pozície, výdavkové limity budú každoročným operatívnym nástrojom naviazaným na konsolidačné ciele a zámer zlepšovania ukazovateľa dlhodobej udržateľnosti verejných financií.

Pod horným limitom verejných výdavkov sa rozumie maximálna výška celkových časovo rozlíšených konsolidovaných výdavkov verejnej správy upravených o vplyv hospodárskeho cyklu a o daňové výdavky, okrem výdavkov územnej samosprávy. Do limitu sa nezapočítavajú prostriedky Európskej únie a prostriedky štátneho rozpočtu určené na financovanie spoločných programov Slovenskej republiky a Európskej únie, odvody Európskej únie a výdavky na správu dlhu verejnej správy znížené o výdavky na správu dlhu územnej samosprávy. Limit výdavkov bude stanovený na obdobie štyroch nasledujúcich rozpočtových rokov a vyjadrený absolútnou sumou, nie relatívnym ukazovateľom.

PRÍLOHY

Príloha č. 1 – Požadované tabuľky

Tabuľka 1a: Makroekonomický prehľad (ESA95, mld. eur)							
		2011	2011	2012	2013	2014	2015
	ESA kód	Skutočnosť	miera rastu	miera rastu	miera rastu	miera rastu	miera rastu
1. Reálne HDP	B1*g	63,9	3,3	1,1	2,7	3,6	3,7
2. Nominálne HDP	B1*g	69,1	5,0	3,3	4,9	5,9	6,1
Zložky reálneho HDP							
3. Konečná spotreba domácností	P.3	33,1	-0,4	0,0	0,7	2,9	3,9
4. Konečná spotreba verejnej správy	P.3	10,8	-3,5	-2,1	-4,2	1,2	-1,9
5. Tvorba hrubého fixného kapitálu	P.51	15,0	5,7	1,6	2,1	1,9	2,9
6. Vývoz výrobkov a služieb	P.6	58,2	10,8	2,2	8,2	5,9	5,3
7. Dovoz výrobkov a služieb	P.7	52,7	4,5	0,7	7,8	5,2	4,7
Príspevky k reálnemu rastu HDP							
8. Domáci dopyt spolu		-	0,5	0,0	0,1	2,1	2,4
9. Zmena stavu zásob a čisté nadobudnutie cenností	P.52 + P.53	-	-2,0	-0,2	1,0	0,1	0,0
10. Saldo zahr. obchodu s výrobkami a službami	B.11	-	5,5	1,4	1,1	1,2	1,1

Zdroj: ŠÚ SR, MF SR

Tabuľka 1b: Cenový vývoj (ESA95)							
	ESA kód	2011	2011	2012	2013	2014	2015
		Skutočnosť	miera rastu	miera rastu	miera rastu	miera rastu	miera rastu
1. Deflátor HDP		1,06	1,7	2,1	2,1	2,2	2,3
2. Deflátor súkromnej spotreby		1,18	3,8	3,3	2,3	2,3	2,5
3. HICP		-					
4. Deflátor verejnej spotreby		1,16	1,4	2,1	2,2	2,2	2,5
5. Deflátor investícií		1,03	0,3	1,6	2,2	2,3	2,3
6. Deflátor exportu tovarov a služieb		1,06	4,0	2,4	1,9	2,1	2,2
7. Deflátor importu tovarov a služieb		1,13	5,4	3,8	2,3	2,4	2,4

Zdroj: MF SR

Tabuľka 1c: Ukazovatele trhu práce (ESA95)

	ESA kód	2011 Skutočnosť	2011 miera rastu	2012 miera rastu	2013 miera rastu	2014 miera rastu	2015 miera rastu
1. Počet zamestnaných (tis.) [1]		2 208	1,8	-0,2	0,3	0,5	0,8
2. Počet odpracovaných hodín (tis.)[2]		3 959,5	1,0	-1,5	0,9	0,4	0,6
3. Miera nezamestnanosti (%) [3]		13,5	0,9	0,3	-0,1	-0,2	-0,3
4. Produktivita práce na osobu (eur) [4]		30 768	2,1	1,3	2,5	3,1	2,9
5. Produktivita práce na hodinu (eur) [5]		17 016	2,1	6,7	4,0	5,5	5,4
6. Odmeny zamestnancov (mil. eur)	D.1	25 891	3,4	3,0	4,6	5,1	6,4
7. Odmeny na zamestnanca (eur)		13 964	0,9	3,4	4,3	4,7	5,6

[1] Celková zamestnanosť, podľa národných účtov - domáci koncept.

Zdroj: ŠÚ SR, MF SR

[2] Podľa definície národných účtov.

[3] Harmonizovaná miera podľa Eurostatu, zmeny v p. b.

[4] Reálne HDP na zamestnanú osobu.

[5] Reálne HDP na odpracovanú hodinu.

Tabuľka 1d: Sektorová bilancia (ESA95, % HDP)

	ESA kód	2011	2012	2013	2014	2015
1. Čisté pôžičky poskytnuté / prijaté od zvyšku sveta	B.9	1,3	1,3	1,3	1,9	2,3
z toho:						
- Tovary a služby		3,0	2,8	3,0	3,4	3,6
- Primárne príjmy a transfery		-2,9	-3,1	-3,3	-3,2	-3,0
- Kapitálový účet		1,3	1,5	1,6	1,6	1,6
2. Čisté pôžičky poskytnuté / prijaté ostatných sektorov	B.9	6,1	5,9	4,2	4,2	3,9
3. Čisté pôžičky poskytnuté / prijaté verejnej správy	EDP B.9	-4,8	-4,6	-2,9	-2,3	-1,7
4. Štatistický rozdiel						

Zdroj: MF SR

Tabuľka 2a: Vývoj rozpočtov verejnej správy*

	ESA kód	2011 mil. eur	2011 % HDP	2012 % HDP	2013 % HDP	2014 % HDP	2015 % HDP
Čisté pôžičky (EDP B.9) podsektorov verejnej správy							
1. Verejná správa	S.13	-3 327	-4,8	-4,6	-4,5	-4,2	-3,6
2. Ústredná štátna správa	S.1311	-3 609	-5,2	-4,6	-4,6	-4,2	-3,8
3. Regionálna štátna správa	S.1312	-	-	-	-	-	-
4. Miestna štátna správa	S.1313	2	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,2
5. Fondy sociálneho zabezpečenia	S.1314	281	0,4	0,1	0,1	0,1	0,1
Verejná správa (S13)							
6. Celkové príjmy	TR	22 472	32,5	33,3	32,7	31,7	31,2
7. Celkové výdavky	TE [1]	25 798	37,4	37,9	37,1	35,9	34,8
8. Čisté pôžičky poskytnuté / prijaté	EDP B.9	-3 327	-4,8	-4,6	-4,5	-4,2	-3,6
9. Úrokové náklady	EDP D.41	1 095	1,6	1,7	1,9	2,1	2,1
10. Primárne saldo	[2]	-2 232	-3,2	-2,9	-2,5	-2,1	-1,5
11. Jednorazové a dočasné efekty	[3]	-263	-0,4	0,1	0,0	0,0	0,0
Vybrané zložky príjmov							
12. Celkové dane (11=11a+11b+11c)		11 090	16,1	16,2	15,6	15,6	15,6
12a. Dane z produkcie a dovozu	D.2	7 213	10,4	10,3	9,8	9,7	9,6
12b. Bežné dane z dôchodkov, majetku atď.	D.5	3 876	5,6	5,9	5,8	5,9	6,0
12c. Dane z kapitálu	D.91	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13. Príspevky na sociálne zabezpečenie	D.61	8 635	12,5	11,9	11,8	11,6	11,5
14. Dôchodky z majetku	D.4	622	0,9	1,1	0,8	0,8	0,7
15. Ostatné	[4]	2 125	3,1	4,1	4,5	3,8	3,4
16=6. Celkové príjmy	TR	22 472	32,5	33,3	32,7	31,7	31,2
p.m.: Daňové zaťaženie (D.2+D.5+D.61+D.91- D.995)	[5]	19 724	28,6	28,1	27,4	27,1	27,1
Vybrané zložky výdavkov							
17. Odmeny zamestnancov + Medzispotreba	D.1+P.2	7 867	11,4	11,1	10,6	10,3	9,7
17a. Odmeny zamestnancov	D.1	4 914	7,1	6,6	6,4	6,1	5,8
17b. Medzispotreba	P.2	2 953	4,3	4,6	4,2	4,2	3,9
18. Celkové sociálne transfery		12 757	18,5	18,3	18,1	18,0	17,7
z toho: dávky v nezamestnanosti	[6]	162	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
18a. Naturálne sociálne transfery	D.6311, D.63121, D.63131	3 393	4,9	5,1	4,9	4,8	4,8
18b. Sociálne dávky okrem naturálnych soc. transferov	D.62	9 364	13,6	13,3	13,2	13,1	12,9
19=9. Úrokové náklady	EDP D.41	1 095	1,6	1,7	1,9	2,1	2,1
20. Subvencie	D.3	863	1,2	1,3	1,1	1,0	1,0
21. Tvorba hrubého fixného kapitálu	P.51	1 587	2,3	1,9	1,6	1,5	1,2
22. Ostatné	[7]	1 631	2,4	3,5	3,7	3,1	3,1
23=7. Celkové výdavky	TE [1]	25 798	37,4	37,9	37,1	35,9	34,8
p.m.: Spotreba vlády (nominálna)	P.3	12 262	17,8	17,6	17,0	16,6	15,9

[1] Upravené o čisté toky týkajúce sa swapov tak, aby TR-TE=EDP B.9.

[2] Primárne saldo je počítané ako (EDP B.9, položka 8) plus (EDP D.41, položka 9).

[3] Kladné znamienko predstavuje pozitívny vplyv jednorazového opatrenia na saldo VS

[4] P.11+P.12+P.131+D.39+D.7+D.9 (okrem D.91).

[5] Vrátane vybraných EÚ

[6] Zahŕňa hotovostné dávky (D.621 a D.624) a naturálne dávky (D.631) súvisiace s dávkami v nezamestnanosti

[7] D.29+D4 (okrem D.41)+ D.5+D.7+D.9+P.52+P.53+K.2+D.8.

* Tabuľka ukazuje bilanciu východísk rozpočtu verejnej správy na roky 2013 až 2015. Výsledné saldá verejnej správy na roky 2013 až 2015 sa odlišujú od cieľov vlády na uvedené obdobie. Na dosiahnutie stanovených rozpočtových cieľov bude potrebné prijať opatrenia vo výške uvedenej v časti III.3. Keďže v súčasnosti nie je možné presne povedať, aké konkrétne opatrenia budú prijaté, nie je možné zostaviť bilanciu verejnej správy, ktorá by odrážala rozpočtové ciele na roky 2013 až 2015.

Zdroj: MF SR

Tabuľka 2b: Rozdelenie príjmov

	2011	2011	2012	2013	2014	2015
	mil. eur	% HDP	% HDP	% HDP	% HDP	% HDP
1. Celkové príjmy za predpokladu nezmenených politík	21 769	31,5	33,0	32,7	31,7	31,2
2. Opatrenia na strane príjmov*	703	1,1	0,3	0,0	0,0	0,0

Pozn.: * v roku 2011 ide o odhad ex-ante

Zdroj: MF SR

Tabuľka 2c: Výdavky vylúčené z výdavkového agregátu

	2011	2011	2012	2013	2014	2015
	mil. eur	% HDP	% HDP	% HDP	% HDP	% HDP
1. Výdavky na programy EÚ plne kryté príjmami z fondov EÚ	792	1,1	1,9	1,9	1,3	1,0
2. Výdavky plne kryté automatickým zvýšením príjmov	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Zmeny vo výdavkoch na dávkach v nezamestnanosti nesúvisiace s opatreniami vlády	12	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Zdroj: MF SR

Tabuľka 3: Výdavky verejnej správy (% HDP)

	COFOG kód	2010	2015*
1. Všeobecné verejné služby	1	6,3	
2. Obrana	2	1,2	
3. Verejný poriadok a bezpečnosť	3	2,6	
4. Ekonomická oblasť	4	3,6	
5. Ochrana životného prostredia	5	0,9	
6. Bývanie a občianska vybavenosť	6	1,0	
7. Zdravotníctvo	7	6,4	
8. Rekreačia, kultúra a náboženstvo	8	1,2	
9. Vzdelávanie	9	4,5	
10. Sociálne zabezpečenie	10	12,2	
11. Celkové výdavky	TE	40,0	

*Vzhľadom na skorú fázu rozpočtového procesu ešte nie sú k dispozícii údaje za rok 2015 v klasifikácii COFOG.

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka 4: Vývoj dlhu verejnej správy (% HDP)

	ESA kód	2011	2012	2013	2014	2015
1. Hrubý dlh		43,3	50,2	52,0	53,0	52,3
2. Zmena hrubého dlhu		2,2	6,9	1,9	1,0	-0,7
Príspevky k zmene hrubého dlhu						
3. Primárne saldo		3,2	2,9	0,9	0,2	-0,5
4. Úroky	EDP D.41	1,6	1,8	2,0	2,1	2,1
5. Zosúladienie dlhu a deficitu		-0,6	3,6	1,3	1,6	0,6
z toho:						
- Rozdiely medzi cash a akruálom		0,0	0,2	0,3	0,1	0,4
- Čistý nárast finančných aktív		-1,0	1,1	0,6	1,3	0,3
z toho: príjmy z privatizácie		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- Efekty zhodnotenia a iné		0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
p.m. Implicitná úroková miera		4,1	4,2	4,1	4,2	4,3
Iné relevantné faktory						
6. Likvidné finančné aktíva		1,1	2,3	2,7	3,9	4,0
7. Čistý finančný dlh (8=1-7)		42,2	47,9	49,3	49,2	48,3
8. Splátky dlhu (existujúce dlhopisy) od konca predchádzajúceho roka		3,5	3,7	5,0	4,8	4,5
9. Podiel dlhu denominovaného v zahraničnej mene		0,3	4,0	3,7	3,4	3,2
10. Priemerná splatnosť*		5,3	5,4	-	-	-

Pozn.: ide o splatnosť štátneho dlhu

Zdroj: MF SR

Tabuľka 5: Cyklický vývoj (% HDP)

	ESA kód	2011	2012	2013	2014	2015
1. Reálny rast HDP (%)		3,3	1,1	2,7	3,6	3,7
2. Čisté pôžičky verejnej správy	EDP B.9	-4,8	-4,6	-2,9	-2,3	-1,7
3. Úrokové náklady	EDP D.41	1,6	1,8	2,0	2,1	2,1
4. Jednorazové a dočasné opatrenia	[1]	-0,4	0,1	0,0	0,0	0,0
5. Rast potenciálneho HDP (%)		2,2	2,5	2,8	2,8	2,9
príspevky:						
- pracovná sila		0,2	0,3	0,4	0,3	0,4
- kapitál		1,4	1,7	1,8	1,8	1,8
- celková produktivita faktorov		0,6	0,5	0,5	0,7	0,8
6. Produkčná medzera		-0,1	-1,6	-1,5	-0,8	0,0
7. Cyklická zložka rozpočtu		0,0	-0,5	-0,4	-0,2	0,0
8. Cyklicky upravené saldo (2 - 7)		-4,8	-4,2	-2,5	-2,1	-1,7
9. Cyklicky upravené primárne saldo (8 + 3)		-3,2	-2,3	-0,5	0,0	0,5
10. Štrukturálne saldo (8 - 4)		-4,4	-4,2	-2,5	-2,1	-1,7

[1] Kladné znamienko predstavuje pozitívny vplyv jednorazového opatrenia na saldo VS

Zdroj: MF SR

Tabuľka 6: Porovnanie predchádzajúcej a aktualizovanej prognózy

	ESA kód	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015
Reálny rast HDP (%)						
Predchádzajúca aktualizácia*		3,4	4,8	4,8	4,8	-
Skutočnosť a súčasná aktualizácia		3,3	1,1	2,7	3,6	3,7
Rozdiel		-0,1	-3,7	-2,1	-1,2	-
Saldo verejnej správy (% HDP)						
	EDP B.9					
Predchádzajúca aktualizácia*		-4,9	-3,8	-2,9	-2,8	-
Skutočnosť a súčasná aktualizácia		-4,8	-4,6	-2,9	-2,3	-1,7
Rozdiel		0,1	-0,8	0,0	0,5	-
Hrubý dlh verejnej správy (% HDP)						
Predchádzajúca aktualizácia*		44,1	45,3	45,3	45,2	-
Skutočnosť a súčasná aktualizácia		43,3	50,2	52,0	53,0	52,3
Rozdiel		-0,8	4,9	6,7	7,8	-

Pozn.: *Program stability SR na roky 2011 - 2014

Zdroj: MF SR

Tabuľka 7: Dlhodobá udržateľnosť verejných financií - scenár programu stability (% HDP)**

	2010	2020	2030	2040	2050	2060
Výdavky celkom	40,0	40,8	43,0	46,4	52,0	59,2
Z toho: výdavky ovplyvnené starnutím populácie	14,9	14,5	16,1	17,5	19,2	20,4
A. Výdavky na starobné dôchodky	6,6	6,3	7,3	8,3	9,4	10,2
1. Dôchodky zo systému sociálneho zabezpečenia	6,6	6,3	7,3	8,3	9,4	10,2
a) Starobné a predčasné starobné dôchodky	4,0	3,6	4,1	4,8	5,6	6,2
b) Ostatné dôchodky (invalidné, pozostalostné)	2,6	2,7	3,2	3,5	3,8	4,1
2. Zamestnanecké dôchodky (ak sú v sektore VS)	-	-	-	-	-	-
B. Zdravotná starostlivosť	5,2	5,7	6,2	6,7	7,1	7,2
C. Dlhodobá starostlivosť	0,2	0,2	0,3	0,4	0,5	0,6
D. Školstvo	2,8	2,2	2,2	2,1	2,1	2,3
E. Ostatné výdavky ovplyvnené starnutím populácie	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
F. Úroky*	1,3	2,5	3,1	5,2	9,1	15,0
Prijmy celkom	32,4	31,9	31,6	31,5	31,4	31,3

z toho: dôchodky z majetku (D.4)	1,4	1,2	1,1	1,1	1,1	1,0
z toho: zo sociálnych odvodov	12,6	12,2	12,1	12,0	11,9	11,9
Rezervy dôchodkových fondov	5,5	16,5	28,4	41,7	53,4	61,2
z toho: konsolidované rezervy dôch. fondov VS	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Systémové dôchodkové reformy						
Príspevky sociálneho zabezpečenia odvedené do povinnej súkromnej schémy	1,1	1,4	1,6	1,7	1,7	1,8
Výdavky na dôchodky vyplatené prostredníctvom povinnej súkromnej schémy	0,0	0,1	0,5	1,0	1,7	2,2
Predpoklady						
Rast produktivity práce	4,7	3,1	2,7	1,7	1,7	1,7
Reálny rast HDP	6,2	3,4	2,0	0,5	0,2	0,5
Miera participácie mužov (vek 15-64)	77,7	79,1	78,2	75,7	75,5	76,2
Miera participácie žien (vek 15-64)	62,9	66,7	67,5	65,3	65,2	66,1
Celková miera participácie (vek 15-64)	70,3	72,9	72,8	70,5	70,4	71,2
Miera nezamestnanosti	11,0	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2
Populácia vo veku 65+ na celkovej populácii (v %)	12,3	16,4	21,3	25,3	31,6	36,1

* Scenár - program stability

Zdroj: MF SR

**Výdavky spojené so starnutím ako aj makroekonomické predpoklady z Ageing report 2009

Tabuľka 7a: Podmienené záväzky

	2011	2012*
	% HDP	% HDP
Verejné záruky	0,1	
z toho: spojené s finančným sektorom	0,0	

* odhady na rok 2012 nie sú k dispozícii

Zdroj: MF SR

Tabuľka 8: Základné predpoklady

	2011	2012	2013	2014	2015
Krátkodobá úroková miera (ročný priemer, %)	1,4	1,0	1,2	1,9	2,7
Dlhodobá úroková miera (ročný priemer, %)	2,6	2,2	2,9	3,4	3,8
Výmenný kurz USD/€ (ročný priemer) (eurozóna a krajiny ERM II)	1,39	1,26	1,24	1,21	1,20
Svet okrem EU, rast HDP (%)	4,2	4,1	4,3	4,5	4,6
Rast HDP EU (%)	1,5	0,0	1,2	1,6	1,8
Rast dôležitých zahraničných trhov (%)	1,8	0,2	1,4	1,8	1,9
Objem svetového importu, okrem EU (%)	7,4	6,2	6,8	7,0	7,2
Cena ropy (Brent, USD/barel)	112,1	114,3	117,8	119,8	121,7

Zdroj: Common external assumptions, MF SR

Príloha č. 2 – Indikatívny odhad do roku 2015

Odhad do roku 2015						
	m. j.	2011	2012F	2013F	2014F	2015F
HDP, stále ceny	%	3,3	1,1	2,7	3,6	3,7
Konečná spotreba domácností	%	-0,4	0,0	0,7	2,9	3,9
Konečná spotreba verejnej správy	%	-3,5	-2,1	-4,2	1,2	-1,9
Tvorba hrubého fixného kapitálu	%	5,7	1,6	2,1	1,9	2,9
Vývoz tovarov a služieb	%	10,8	2,2	8,2	5,9	5,3
Dovoz tovarov a služieb	%	4,5	0,7	7,8	5,2	4,7
Priemerná ročná miera harmonizovanej inflácie	%	4,1	2,8	2,3	2,3	2,5
Saldo bežného účtu PB	% HDP	0,1	-0,2	-0,3	0,3	0,6
Priemerný rast zamestnanosti (podľa VZPS)	%	1,5	-0,3	0,4	0,6	0,8
Priemerná miera nezamestnanosti (podľa VZPS)	%	13,5	13,8	13,7	13,5	13,2
Priemerná evidovaná miera nezamestnanosti	%	13,2	13,6	13,6	13,5	13,2
Priemerný rast reálnej mesačnej mzdy	%	-1,4	0,6	1,9	2,3	3,0
Saldo VS (podľa ESA 95)	% HDP	-4,8	-4,6	-2,9	-2,3	-1,7

Zdroj: MF SR

Príloha č. 3 – Výbor pre makroekonomické prognózy

V snahe o vyššiu transparentnosť a objektívnosť makroekonomických prognóz MF SR pravidelne oslovuje členov Výboru pre makroekonomické prognózovanie. Po zasadnutí Výboru vo februári 2012 hodnotila väčšina členov strednodobú makroekonomickú prognózu MF SR ako **realistickú až konzervatívnu**:

Hodnotenie februárovej prognózy MF SR vo Výbore pre makroekonomické prognózy	
Člen výboru pre MP	Charakteristika prognózy
NBS	konzervatívna
Infostat	realistická
VÚB	realistická
ING Bank	optimistická
Tatrabanka	optimistická
SLSP	realistická
UNICREDIT Bank	konzervatívna
ČSOB	realistická
SAV	konzervatívna

Zdroj: Výbor pre makroekonomické prognózy

Priemerná prognóza vybraných indikátorov vývoja ekonomiky SR členov Výboru pre makroekonomické prognózovanie (okrem MF SR) a prognóza MF SR									
v %, ak nie je uvedené inak	2011	2012		2013		2014		2015	
		Výbor	MFSR	Výbor	MFSR	Výbor	MFSR	Výbor	MFSR
Hrubý domáci produkt; reálny rast	3,3	0,9	1,1	2,7	2,7	3,6	3,6	4,1	3,7
Hrubý domáci produkt v bežných cenách; mld. eur	69,1	71,0	71,3	74,4	74,9	79,0	79,3	84,1	84,1
Konečná spotreba domácností; reálny rast	-0,4	-0,1	0,0	1,3	0,7	2,3	2,9	3,1	3,9
Konečná spotreba domácností; nominálny rast	3,4	2,4	3,3	4,1	3,0	5,5	5,3	6,1	6,5
Priemerná mesačná mzda; reálny rast	2,5	0,1	0,6	1,1	1,9	1,7	2,3	2,1	3,0
Priemerná mesačná mzda; nominálny rast	-1,4	2,8	3,4	3,8	4,3	4,7	4,7	5,2	5,6
Rast zamestnanosti (štatické zisťovanie)	1,9	-0,5	-0,3	0,3	0,4	0,6	0,6	0,8	0,8
Index spotrebiteľských cien; priemerný rast; CPI	3,9	2,6	2,8	2,7	2,3	3,0	2,3	3,1	2,5
Bilancia bežného účtu; podiel na HDP	-0,1	-1,3	-0,2	-1,1	-0,3	-1,2	0,3	-1,3	0,6

Zdroj: Výbor pre makroekonomické prognózovanie

Príloha č. 4 – Výbor pre daňové prognózy

Po zasadnutí Výboru pre makroekonomické prognózy sa uskutočnilo dňa 13. februára 2012 aj zasadnutie Výboru pre daňové prognózy. Ministerstvo financií na tomto zasadnutí prezentovalo svoju aktualizovanú strednodobú prognózu daňových príjmov na roky 2012 – 2015. Strednodobá prognóza daňových príjmov a sociálnych odvodov MF SR bola všetkými členmi výboru označená ako realistická.

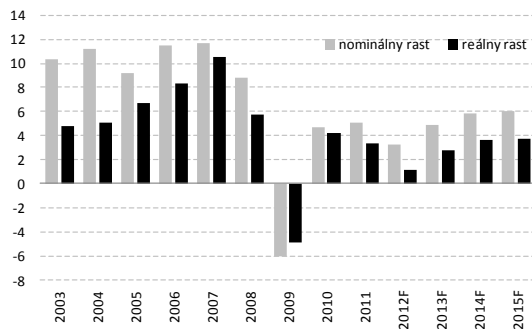
Hodnotenie prognózy MF SR vo Výbore pre daňové prognózy	
Člen výboru pre DP	Charakteristika prognózy
NBS	realistická
Infostat	realistická
ING Bank	realistická
Tatra banka	realistická
ČSOB	realistická
SLSP	realistická
UniCredit Bank	realistická

Zdroj: Výbor pre daňové prognózy

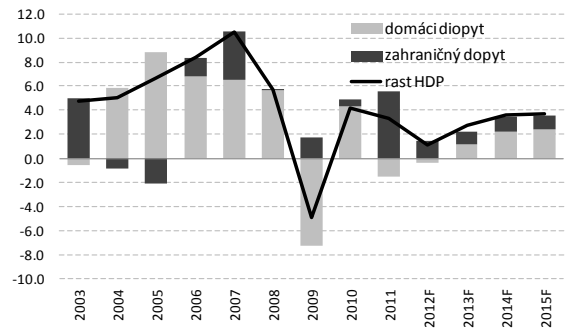
Príloha č. 5 – Grafy

Rast hrubého domáceho produktu (v %)

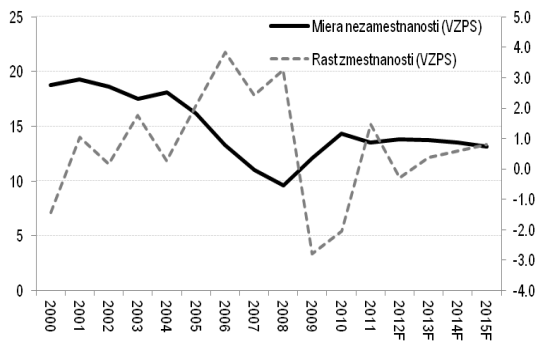
Zdroj: ŠÚ SR, MF SR

Príspevky k rastu HDP (v p. b.)

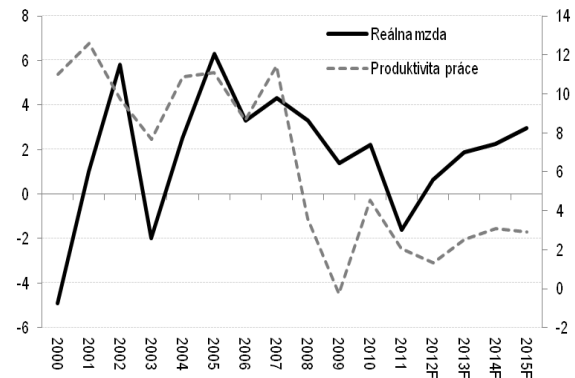
Zdroj: ŠÚ SR, MF SR

Ekonomická aktivita podľa VZPS v %

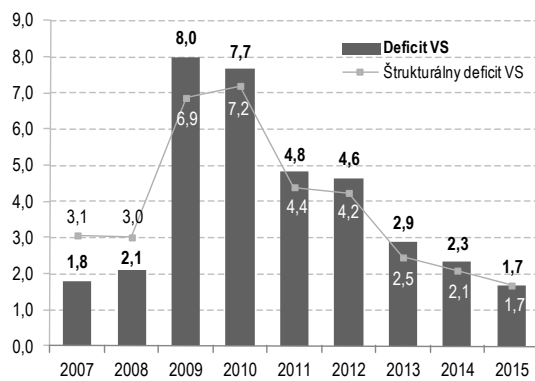
Zdroj: ŠÚ SR, MF SR

Rast reálnej mzdy a produktivity práce v %

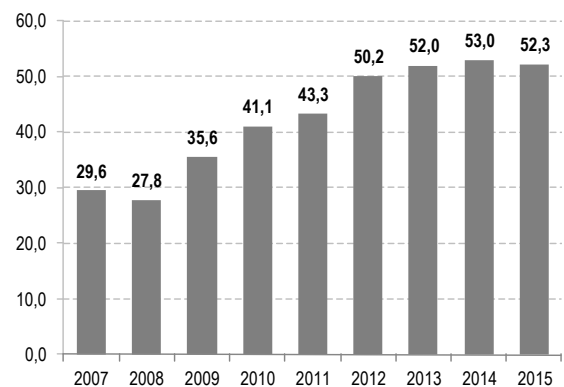
Zdroj: ŠÚ SR, MF SR

Deficit verejnej správy (% HDP)

Zdroj: ŠÚ SR, MF SR

Hrubý dlh verejnej správy (% HDP)

Zdroj: ŠÚ SR, MF SR